145. Keskiviikkona 18 päivänä marraskuuta 1998

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys liikuntalaiksi 5644

Hallituksen esitys 236/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 11/1998 vp

2) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta 5677

Hallituksen esitys 230/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 18/1998 vp

3) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta 5681

Hallituksen esitys 151/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 19/1998 vp

4) Hallituksen esitys laiksi erikoissairaanhoitolain muuttamisesta 5682

Hallituksen esitys 165/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 20/1998 vp

5) Hallituksen esitys laeiksi tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain 1 §:n ja tuloverolain 87 §:n muuttamisesta 5684

Hallituksen esitys 170/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 21/1998 vp

6) Hallituksen esitys laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain 4 ja 7 §:n muuttamisesta 5684

Hallituksen esitys 227/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 22/1998 vp

7) Hallituksen esitys laeiksi työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 a §:n muuttamisesta 5686

Hallituksen esitys 180/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 23/1998 vp

8) Hallituksen esitys laiksi työaikalain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 181/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 11/1998 vp
Lakialoite 28/1997 vp

Ensimmäinen käsittely

9) Hallituksen esitys laiksi vahingonkorvauslain muuttamisesta 5687

Hallituksen esitys 116/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 13/1998 vp

10) Hallituksen esitys laiksi rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain muuttamisesta 5688

Hallituksen esitys 115/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 16/1998 vp

11) Hallituksen esitys Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisestä sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevaan yleissopimukseen sekä sen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa koskevaan ensimmäiseen ja toiseen pöytäkirjaan tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 5688

Hallituksen esitys 103/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 14/1998 vp

12) Hallituksen esitys Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käsittelyyn osallistuvia henkilöitä koskevan eurooppalaisen sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... ,,

Hallituksen esitys 184/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 15/1998 vp

13) Hallituksen esitys laiksi verotusmenettelystä annetun lain 17 ja 26 §:n muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 177/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 42/1998 vp

14) Hallituksen esitys laeiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 5 a ja 8 §:n sekä tuloverolain 122 §:n muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 201/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 43/1998 vp

15) Hallituksen esitys laiksi arvonlisäverolain 114 §:n muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 207/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 44/1998 vp

16) Hallituksen esitys laiksi valtion talousarviosta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta 5689

Hallituksen esitys 251/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 45/1998 vp

17) Hallituksen esitys laiksi siemenkauppalain 3 ja 4 §:n muuttamisesta 5689

Hallituksen esitys 217/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 10/1998 vp

18) Hallituksen esitys euron käyttöönottoon liittyviksi säännöksiksi kiinnityslainsäädännössä 5690

Hallituksen esitys 156/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 21/1998 vp

19) Hallituksen esitys laiksi ydinenergialain 52 §:n muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 222/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 22/1998 vp

20) Hallituksen esitys laiksi luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 243/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 23/1998 vp

Lähetekeskustelu

21) Lakialoite laiksi tuloverolain 124 §:n muuttamisesta ..... ,,

Lakialoite 114/1998 vp (Esko-Juhani Tennilä /va-r)

22) Puhemiesneuvoston ehdotus Eduskunnan kirjaston ohjesäännön muuttamisesta 5699

Puhemiesneuvoston ehdotus 3/1998 vp

Mietintöjen pöydällepano

23) Hallituksen esitys laiksi ajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 197/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 46/1998 vp
Toivomusaloite 20, 36/1998 vp

24) Hallituksen esitys laiksi valmisteverotuslain muuttamisesta 5699

Hallituksen esitys 208/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 47/1998 vp

25) Hallituksen esitys laiksi tuloverolain 67 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 252/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 48/1998 vp

26) Hallituksen esitys laiksi maaseutuelinkeinolain 28 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 136/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 11/1998 vp

27) Hallituksen esitys laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 2 momentin kumoamisesta ..... „

Hallituksen esitys 249/1998 vp
Puolustusvaliokunnan mietintö 3/1998 vp

28) Hallituksen esitys laiksi työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 211/1998 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 12/1998 vp

29) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelain 59 ja 59 a §:n muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

Hallituksen esitys 179/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 24/1998 vp

30) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelaissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain 1 a §:n muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

Hallituksen esitys 141/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 25/1998 vp
Lakialoite 130/1997 vp, 89/1998 vp

31) Hallituksen esitys laiksi sosiaalihuoltolain 49 §:n muuttamisesta 5699

Hallituksen esitys 166/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 26/1998 vp
Lakialoite 74/1998 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Aaltonen, Andersson C., Aura, Biaudet, Halonen, Heinonen, Helle, Holopainen, Jaakonsaari, Juhantalo, Järvenpää, Kalliomäki, Kanerva S., Karhunen, Karjalainen, Koistinen, Koskinen M., Lehtosaari, Lekman, Liikkanen, Luhtanen, Malm, Manninen, Markkula-Kivisilta, Metsämäki, Mikkola, Myllyniemi, Mölsä, Mönkäre, Norrback, Nyby, Pekkarinen, Penttilä, Polvi, Rask, Rinne, Sasi, Savela, Skinnari, Taina, Tiilikainen, Tiuri, Tuomioja, Vanhanen, Vartiainen, Vehviläinen ja Vistbacka.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Tiilikainen, Penttilä, Luhtanen, Taina, Kanerva S. ja Holopainen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat

tästä päivästä virkatehtävien perusteella edustajat Aura, Kalliomäki, Malm ja Metsämäki sekä muun syyn perusteella edustajat Holopainen, Karhunen, Koistinen, M. Koskinen, Lehtosaari, Lekman, Liikkanen, Luhtanen, Manninen, Mikkola, Pekkarinen, Rask, Rinne, Vartiainen ja Vehviläinen,

tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien perusteella edustajat Myllyniemi, Savela ja Skinnari,

tämän kuun 20 päivään sairauden perusteella ed. Saapunki sekä virkatehtävien perusteella edustajat Filatov, Jaakonsaari, Mähönen, R. Ojala, Rantanen ja Tennilä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys liikuntalaiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 236/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 11/1998 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Liikuntalaki on mielestäni erittäin tärkeä, ja on hyvä, että se vihdoin viimein on saatu eduskunnan käsittelyyn. Eilen aloitetussa keskustelussa tähän kuitenkin liittyi, ei liikuntalain sisältöön sinänsä mutta liikuntalakiin liittyvien rahoituksien johdosta, epäselvyyksiä. Sen johdosta olen tullut tänne puhumaan, kuinka nämä asiat ovat, että ei jää vääriä tietoja eduskunnan pöytäkirjaan.

Ensiksikin on syytä todeta, että veikkausvoittovaroilla katettujen menojen osuuden kasvu johtuu veikkausvarojen valtion muita tuloja nopeammasta kasvusta. Pitää muistaa, että valtaosa kasvusta on ohjattu valtiontalouden säästötoimenpiteenä kirjastojen valtionosuuksien rahoittamiseen, joihin veikkausvoittovarojen tuotoista ohjautuu jo 21,5 prosenttia. Tämä on johtanut siihen, että veikkausvoittovarojen perinteisten jakajien osuus on kauttaaltaan supistunut kuluvan vuoden osuuteen verrattuna. Tästä on muun muassa liikunnan osuus 20,9 prosenttia.

On muistettava, että kirjastojen valtionosuuksien siirtäminen rahoitettavaksi veikkausvoittovaroilla on yksinomaan valtiontalouden säästötoimenpide, joka ei ole tuonut kirjastotoimelle lainkaan lisärahoitusta. Koska valtiontalouden säästötoimenpiteenä toteutettu kirjastojen valtionosuuksien siirto veikkausvoittovaroihin on luonteeltaan toisenlainen toimenpide kuin veikkausvoittovarojen jakaminen perinteisten edunsaajien kesken, on nämä asiat syytä tarkastella ja pitää mielestäni erillään. Näin tarkastellen esityksessä kasvavat liikunnan — huomio — ja nuorisotyön osuudet. Tieteen osuus säilyy ennallaan ja taiteen osuus laskee.

Haluan todeta pöytäkirjaan, että liikunnan osuuden muutos on 25,8 prosenttia ja se on plussaa 0,4 prosenttia. Pitäisi yleensäkin tutustua papereihin ja asioihin, ennen kuin täällä aletaan kertoa toisenlaista tietoa.

Olemme varsinaisessa budjetissa ohjanneet rahoja yhteensä liikuntatoimeen 458 miljoonaa markkaa. Lisäksi tänä päivänä valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto on käynyt yleiskeskustelua lisäbudjetissa olevien kohtien osalta, ja siellä tullaan myös liikunnan osuuteen lisäämään rahoituksia edelleenkin. Liikunnan osuudesta on tarkoitus käyttää 18 200 000 markkaa muun muassa liikunnan rakennus- ja peruskorjaushankkeisiin. Ei asia ihan niin mustavalkoinen ole kuin eilen on käsitelty ja esitetty. Sen sijaan kiinnitän huomiota sivistysvaliokunnan mietintöön, joka mielestäni on erittäin hyvä, jossa edellytetään valtioneuvostolta liikuntapaikkarakentamisen kohdalta markkamääräisten rahojen osuuden tarkistamista.

Arvoisa puhemies! Toivoisin, että kansanedustajat yhä enemmän voisivat olla tarkempia, kun käsittelevät esimerkiksi liikuntatoimen rahoitusta.

Ed. Elo: Puhemies! Tarkoitus ei ole enää viipyä pitkään tämän asian yhteydessä, mutta pari asiaa, jotka jo eilen olivat esillä, ottaisin myös nyt esille.

Ensinnäkin seurojen avustamiseen. Kun liikuntalaki vuonna 1980 tuli voimaan, sen keskeinen tehtävä oli nimenomaan se, että valtion säätämän lain avulla voitiin kunnille osoittaa rahaa ja kuntien kautta seuroille avustuksia. Näin tapahtui siis 1980 ensimmäisen kerran, ja sen jälkeen tätä niin sanottua seuramarkkaa nostettiin koko 1980-luvun ajan.

Eilen entiset ministerit, nykyiset edustajat I. Kanerva ja Isohookana-Asunmaa kiinnittivät asiaan huomiota. Esimerkiksi ed. Kanerva sai tämän päivän Helsingin Sanomiin lainauksen, ettei uudessa laissa osoiteta "pennin hyrrää" urheiluseuroille. Eilen saamani informaation mukaan edustajat Kanerva ja Isohookana-Asunmaa olivat siinä hallituksessa, jossa kyseinen valtionosuusuudistus suoritettiin. Haluan toistaa tässä yhteydessä, että vuonna 1993 tuli voimaan uusi valtionosuusuudistus ja se poisti koko seuramarkan, joten, ed. Kanerva, ei sieltä voi kertyä pennin hyrrää, kun tällainen laki on eduskunnassa säädetty.

Kunnille annetaan könttäsummat, ja aika mielenkiintoista olisikin tänä päivänä verrata sitä, antavatko kunnat edelleenkin sen 60 miljoonaa markkaa, joka vuonna 92 oli viimeisen kerran valtion budjetissa varattu, seura-avustuksiin.

Minun veikkaukseni on, että jos tänä päivänä laskettaisiin, mitä kunnat antavat urheiluseuroille nyt, kun tämä könttäsumma on käytössä, tätä summaa ei enää ole urheiluseurojen käytössä. Itse kukin voi mennä vähän itseensä ja kysyä, mitä tuli tehdyksi.

Puhemies! Mitä valiokunnan kannanottoon tulee, joku edustajista eilen totesi, että se on vähän hurskasta toiveajattelua, kun valiokunta toteaa, että tutkittaisiin mahdollisuudet palata seurojen avustamiseen. Tämä on hyvin varovainen sanonta. Itse asiassa, kun asiaa miettii, kyllä kait koko ydin on kuitenkin urheiluseura. Mielestäni eduskunnassa pitäisi tämän keskustelun aikana tulla vahvasti se tahto esille, että urheiluseuroja halutaan avustaa ja ehkä vähän voimakkaammin kuin valiokunnan mietinnössä on sanottu.

Puhemies! Toinen ajankohtainen asia, joka eilen oli esillä, on dopingkysymys. Kun edustajatoverini Bryggare totesi saman, minkä hän on jo lehdistössä aikaisemmin todennut, että tämä ei ole eduskunnan asia eikä lainsäätäjän asia ensisijaisesti vaan tämä on urheilujärjestöjen asia ja että urheilujärjestöt hoitavat tämän kuntoon, niin haluan aika vahvasti todeta, että näin ei ole tapahtunut. Urheilujärjestöillä on ollut aikaa runsaat 20 vuotta. Siis ongelmahan on ollut tiedossa runsaat 20 vuotta julkisesti. Oikeastaan käytännössä ei ole kovinkaan paljon tapahtunut. Ongelmat ovat lähes, voin sanoa, suurentuneet. Ongelmat ovat suurempia kuin olivat aikaisemmin.

Tässä yhteydessä haluan todeta myös sen, että Suomi on omalta osaltaan ratifioinut Euroopan neuvoston antidopingsopimuksen. Tämä sopimus astui voimaan 90, ja Suomi on sen ratifioinut, mutta kuten huomaamme Suomen osalta ja muitten maitten osalta, ei se, että jokin maa ratifioi jonkin sopimuksen, merkitse sinänsä, että sitä sopimusta noudatetaan. Tässä suhteessa kiinnittäisin kaikkien kansanedustajien huomiota siihen, että mielestäni tämä on asia, joka nyt pitää ottaa eduskunnassa ja myös maan hallituksessa esille.

Kun sattumalta äsken katsoin Ranskan uutisia, tv 5:n uutisia, Ranskassa tänään kansalliskokous eli parlamentti käsittelee lakiehdotusta, jossa dopingia käsitellään. Nimenomaan dopingin toimittajille ehdotetaan 5—7 vuotta vankeutta, siis niille, jotka hankkivat dopingia. Mielestäni tämä on oleellinen kysymys. Pitäisi nimenomaan lähteä siitä, että ne, jotka hankkivat, toimittavat dopingia, ovat ensimmäisinä syyllisinä, eivät ne, jotka sitä käyttävät, koska he ovat oikeastaan vasta toissijaisia. Sen jälkeen, kun doping on hankittu, sitä tietysti pyritään myöskin myymään. Todettiin myöskin, että paitsi että toimittajalle voidaan antaa 5—7 vuotta vankeutta, 1 miljoonan korkein sakko on mahdollinen.

Mielestäni ed. Braxin lakialoite oli erinomainen tässä suhteessa. Olen kuitenkin suhteellisen vakuuttunut siitä, että siitäkään ei tämän eduskunnan aikana lakia tule. Sen takia oikeastaan pahoittelen sitä, että urheiluministeri Siimes ei nyt ole paikalla, koska olen ymmärtänyt, että ministeri Siimes on jossakin yhteydessä antanut ymmärtää, että hän olisi valmis tällaisen lakiesityksen antamiseen. Mielestäni se on kiireellinen asia. Tämä on myös Suomen osalta erittäin tärkeä asia. Me olemme eräs parhaista maista mutta emme ole läheskään tarpeeksi hyvä.

Ed. B r y g g a r e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn siihen osaan ed. Elon puheesta, kun hän pohti urheiluseurojen tilannetta tällä hetkellä ja nimenomaan sitä, tuleeko kuntomarkka käytetyksi. Minäkin pelkään, että tilanne ei enää tällä hetkellä ole niin hyvä kuin sen pitäisi olla.

Mitä tulee dopingpohdintaan ja Ranskan vertailuun, pitää muistaa seuraava asia: Otetaan nyt vaikka kuuluisa Ranskan ympäriajo, jossa myös viranomaisilla olisi ollut mahdollisuus tutkia näitä asioita, niin kuin Suomessa olisi tapahtunut — siis tarkoitan dopingviranomaisilla Suomessa, jos ajo olisi täällä ajettu — mutta näin ei ole Ranskassa tapahtunut. Suomessa sen sijaan urheilutapahtumiin on aina puututtu. Koko ongelma, joka liittyy näihin asioihin — olen monta kertaa sanonut, että siinä olen myös ed. Braxin kanssa täysin samaa mieltä — on paljon suurempi kuin itse urheilun sisällä oleva asia. Olen ymmärtänyt, että siitä meillä kaikilla on yksimielisyys, että siihen asiaan tulee puuttua ensi sijassa. Mutta urheilun sisällä valvonta nykyisin Suomenmaassa on erinomaisen tehokasta, tiukkaa ja sitä jatkuvasti tiukennetaan.

En haluaisi nostaa nyt urheilua väärällä tavalla ja väärin ymmärretyksi sitä kautta, että sellainen kuva, että urheilujärjestöt ja tämä järjestelmä eivät toimi. Se todellakin toimii tällä hetkellä tehokkaasti. Mutta valitettavasti joidenkin niin sanottujen lääkeaineiden väärinkäyttöä on urheilun ulkopuolella huomattavasti enemmän, ja se on ongelma.

Ed. I. K a n e r v a (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ensinnäkin mitä tulee siihen, että seura-

toiminta, paikallinen urheilutoiminta, paikallinen liikuntatoiminta on tällä hetkellä taloudellisissa vaikeuksissa, niin se johtuu tietysti monista seikoista. Yksi on se, että valtionosuusjärjestelmä on uudistettu tältä osin eduskunnan yksimielisellä päätöksellä jossakin 90-luvun vuosien aikana. Koska kehitys on mennyt huonoon suuntaan, siitä pitäisi tietysti tehdä uusia johtopäätöksiä. Ei tässä ole syytettyjä ja syyllisiä sen kummemmin olemassa, mutta tämän lain käsittelyn yhteydessä siihen olisi ollut mahdollisuus esittää suuntaavia linjauksia.

Mitä tulee, arvoisa puhemies, dopingiin, niin kuulun niihin, joiden mielestä urheilulla itsellään on aivan olennainen ja keskeinen vastuu siitä, kuinka dopingia käytetään tai paremminkin kuinka sen käyttö kyetään eliminoimaan. Sanoisin, aika paljon asiasta tietävänä, että Suomessa on kansainvälisen vertailun mukaan urheilu erittäin puhdasta. Tiedän omalta kohdaltani sen, että Suomen urheiluliitto, keskeinen ja näkyvä lajiliitto Suomessa, yksi 70:stä, tekee yksin dopingtestejä omien urheilijoittensa osalta noin kutakuinkin puolet siitä, mitä kaikki muut lajimuodot tekevät yhteensä omien urheilijoittensa osalta.

Lähden siitä, että paitsi lajiliittojen itsensä on huolehdittava dopingista omissa lajiliitoissaan myös suomalaisen tahon tulee kansainvälisissä yhteistyöjärjestöissä omien lajiliittojensa puitteissa huolehtia siitä, että niiden säännöt ovat tämän mukaisessa kunnossa. Samoin kansainvälisen olympialiikkeen erityisesti pitää tästä huolehtia erittäin ankaralla ja voimakkaalla ja tiukalla kontrollilla.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Valtionosuusuudistuksen hengestä käytiin aikanaan eduskunnassa laaja ja monipuolinen keskustelu ja oli hyvin monia kansanedustajia, jotka epäilivät uudistuksen järkevyyttä juuri sen takia, että se ei enää ohjaile valtionosuusmarkkoja suuntaan eikä toiseen. Olen itse ollut koko ajan sitä mieltä, että jonkinlaista ohjantaa moneen muuhunkin asiaan olisi pitänyt ja voinut lainsäädännön uudistuksen yhteydessä saada eduskunnassa säätää, mutta kun toisin on käynyt, niin on käynyt.

Joka tapauksessa ongelma on se, mihinkä ed. Elo tässä puuttuikin, eli että seuratason rahoitus ei ole tänä päivänä riittävä. Itse kuitenkin näkisin, että siihen on mahdollisuuksia puuttua. Valitettavasti lainsäädännön kautta nyt ei kovin paljon puututa. Mutta kun urheilujärjestöjen rahanjakoperusteita käsitellään muun muassa liikuntaneuvostossa ja monissa muissakin elimissä, niin siellä voitaisiin asettaa hyvinkin paljon vahvempi painokerroin seuratoiminnalle kuin tällä hetkellä on. Sitä tulisi eduskunnan myös valvoa.

Mitä tulee toiseen mielenkiintoiseen ja hyvin tärkeään asiaan, dopingiin, olen kyllä vähän eri mieltä ed. Elon kanssa siinä, etteikö myös käyttäjillä ole vastuuta. Totta kai vastuu on kaikilla, ja minusta ei voi sanoa, että yhdellä taholla on jotenkin enemmän vastuuta kannettavana kuin toisella taholla. Nämä ovat hyvin pitkälle myös eettisiä kysymyksiä. Olen pitkään edustanut sitä linjaa, että meillä pitäisi kyetä, kun niin paljon näitä esimerkkejä on, laatimaan tähän lainsäädännöllisiä ohjeita, ja siinä mielessä ed. Braxin lakialoite on kyllä hyvinkin kannatettava.

Edustajat Tiilikainen ja Penttilä merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Jäätteenmäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin kyllä yhtyä ed. Elon vetoomukseen, että urheiluseuroja tulee tukea. Viime vuosina, kun kuntien valtionosuuksiakin on leikattu, se on johtanut siihen, että kunnat ovat entistä vähemmän voineet tukea ja pystyneet tukemaan muun muassa nuorisoliikuntaa ja kuntoliikuntaa, ja tämä näkyy heti kansalaisten terveystilassa.

Meillä on täällä seuraavina asioina heti tämän liikuntalain jälkeen sosiaali- ja terveydenhuollon maksuasioita. Voisi sanoa, että parasta säästöä sosiaali- ja terveyspuolella olisi se, että nimenomaan liikuntapuoleen satsattaisiin ja sitä kautta voitaisiin jo ennalta ehkäistä sitä, että ihmisille tulee sairauksia. Ennen kaikkea kannan kyllä huolta siitä, että kun näinä niukkoina aikoina kunnat ovat joutuneet urheiluseurojen rahoja pienentämään, se on nimenomaan kohdistunut kuntoliikuntaan ja nuorison liikunta- ja kuntokasvatukseen.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Mitä seura-avustuksiin tulee, niin aika pitkälle olemme varmasti samaa mieltä siitä, että maassa on suurempiakin asioita kuin urheiluseurojen avustukset, jotka muuttuivat tämän valtionosuusuudistuksen myötä. Mutta uskon myös, että urheilu suurena kansanliikkeenä saa meidän kaikkien huomion, ja sillä tavalla uskon myös, että meidän pitäisi palata ainakin keskustelussa

nyt siihen, pitäisikö tämä seuramarkka palauttaa vai ei, koska kokemukset ovat huonoja viime vuosilta. Kunnat ovat yrittäneet, niin kuin ed. Jäätteenmäki sanoi, säästää muun muassa tässä suhteessa. Kyllähän sen merkitys tietysti näkyy, niin kuin ed. Jäätteenmäki sanoi, terveydenhoidossa jne.

Mitä dopingiin tulee, kyllä entistä vakuuttuneempi olen siitä, että valtiovallalla on myös osuutensa siinä. Kun ed. Brax käyttää seuraavan puheenvuoron, hän varmasti palaa tähän asiaan. Mutta totta on se, mitä edustajat Bryggare ja I. Kanerva sanoivat. Suomen urheilujärjestöt ovat hoitaneet oman osuutensa, (Ed. I. Kanerva: Vaihtelee järjestöstä toiseen!) mutta kuten olen jo todennut, se ei ole riittävä. Se ei kuitenkaan sitä ongelmaa poista, tätä hankkimista, toimittamista.

Ed. I. Kanerva, eilen totesin sen valitettavan tosiasian, että kun me suomalaiset haluamme sitä puhdasta urheilua noudattaa, niin muut eivät sitä kuitenkaan noudata. Minun mielestäni se näkyi selvästi Lahden maailmanmestaruuskilpailussa painonnostossa. Suomi ei saanut miesten lajeissa yhtään pistesijaa, koska me urheilemme puhtaina. Muut eivät sitä valitettavasti tee, vaikka dopingkokeissa selviävätkin.

Sen takia, puhemies, vetoan vielä kerran siihen, että Suomen valtio, tässä tapauksessa maan hallitus, reagoi ennen kuin tämä kausi loppuu ja pyrkii vaikka ed. Braxin ohjeiden mukaisesti toimittamaan eduskuntaan oman lakiesityksensä, jos ei ed. Braxin aloitetta hyväksytä.

Ed. B r a x : Arvoisa puhemies! Ensin muutama sana käsitteillä olevasta liikuntalaista. Toki osallistun sitten yleisön pyynnöstä aloitettani koskevaan keskusteluun myös.

Minä olen tyytyväinen sekä lakiesitykseen että mietintöön siinä mielessä, että liikuntalaki on puitelaiksi aika hyvä, ja ennen kaikkea minä olen tyytyväinen siihen, että arvolähtökohdat liikunnalle ovat siinä tulleet paremmin esille kuin koskaan aikaisemmin. Liikunnan merkitys on sosiaalisuudessa, terveyden edistäjänä ja, mikä valiokunnan mietinnössä ja hallituksen perusteluissa tulee hyvin esiin, liikuntaan liittyy monia eettisiä kysymyksiä. Dopingin lisäksi myös suhtautuminen väkivaltaan ansaitsisi paljon enemmän kriittistä keskustelua myös tässä salissa, ja on hyvä, että hallituksen esityksessä puututaan myös siihen, että semmoista liikuntaa ei tueta, joka ei tee selvää eroa väkivallan ja liikunnan välillä.

Itse nostaisin voimakkaammin vielä esille myös sen liikunnan sponsorointiin liittyvän tietyn kaksinaismoraalin, että alkoholilla ja taivaskanavien kautta myös tupakalla on yhä aikamoinen merkitys. Jos katsotaan esimerkiksi sitä viestiä, mikä suomenmestaruuden voiton jälkeen joistakin raavaiden miesten mestaruusjuhlista tulee alkoholinkäytön suhteen, niin kyllä se aika lailla on ristiriidassa sen viestin kanssa, mitä me nyt lakiin kirjoitamme ja mitä me ilmoitamme aatteinemme ja veronmaksajien rahoilla tukevamme. (Ed. Saarinen: Eivätkö naiset sitten käytä?) — Joskus olen tosiaan kuullut myös naisten käyttäneen alkoholia, ed. Saarinen.

Vielä kolmas seikka, jonka toivoisin paremmin tulleen esille ja jota toivoisin keskustelussa myöhemmin katsottavan, on liikuntaan ujutettu seksismi, erilaisia viestejä siitä, miltä naisen ja miehen pitää näyttää, uusimpana esimerkkinä jokseenkin järkyttävät uutiset kansainvälisen lentopalloliiton määräyksistä naisten pukeutumisesta. Katsojia ei kuulema tule, jos ei puolialastomana pelata. Kyllä liikuntaan pitää kuulua semmoiset arvot, että jokainen mies ja nainen saa itse päättää, mikä on heidän siveytensä tai pukeutumiskäsityksensä. Silloin, jos liikuntaan ja tähän toimintaan, mitä me tuemme hyvistä lähtökohdista, liitetään selvästi semmoista, joka toisten arvomaailmalle on kiusallista tai vierasta, siitä on uskallettava puhua.

Sen lisäksi, mitä nyt on esitetty, ja eilisen keskustelun osittain kuulleena yhtyisin niihin näkemyksiin, että tässä laissa ei ole kaikki. On hyvä, että valiokunta painotti tyky-toimintaa. Meillä suuret ikäluokat, joita tässäkin talossa on kiitettävästi esillä, ovat siinä iässä, että liikunnan lisäämisellä voidaan merkittävästi parantaa elämänlaatua ja meidän vähän pienempien ikäluokkien maksutaakkaa myöhemmin. Kaiken lisäksi me kaikki voimme olla paljon iloisempia, koska liikunta lisää merkittävästi myös mielen virkeyttä.

Toinen seikka, joka tässä yhteydessä kaipaisi suuremman värssyn, on lasten liikunnan lisääminen eikä vain koululiikunnan, johon eilenkin täällä kiinnitettiin kiitettävästi huomiota. Suomessa ollaan tutkimuksessa ja kokeilussa edelläkävijöitä päiväkouluikäisten tai päivähoitoikäisten lasten liikuntakasvatuksessa. Liikuntapäiväkodeissa on saatu uskomattoman hienoja tuloksia siitä, miten osalla niin sanotuista vilkkaista varsinkin poikalapsista kyse ei olekaan siitä, että he olisivat jotenkin hitaita tai eivät hahmota matematiikkaa tai kirjoittamisen alkeita, vaan he eivät ole vielä hienomotoriikaltaan valmiita istu-

maan alas ja pipertämään pientä tekstiä ruutuihin. Mutta kun liikunnan avulla samat lapset ovat saaneet ratkaista alkeellisia matematiikan ja äidinkielen tehtäviä liikkuen, voimistellen, koko vartalollaan suorittaen, on pystytty osoittamaan, että mitään vikaa ei ole näiden vilkkaiden lasten kyvyssä ajatella, vaan kyse on siitä, että heidän liikunnallinen kehityksensä vaatii vielä isompia kuvioita, laajaa tilaa, paljon energiaa. Luulen, että tällä saralla ja ylipäätänsä pienten lasten liikunnan miettimisessä on vielä paljon töitä.

Tasa-arvosta puhuisin niin pitkään, arvoisa puhemies, että tältä osin vain tyydyn sanomaan sen, että toivoisin, että kaikki kunnat tekevät sen, mitä Helsingin liikuntalautakunta on päättänyt tehdä, eli katsotaan, minne ne rahat menevät: naisille vai miehille, tytöille vai pojille. On aika ilmeistä, että tyttöjen harrastuksista perheet maksavat huomattavasti enemmän ja poikien harrastuksista veronmaksajat maksavat enemmän. Ruotsissa asiaan on kiinnitetty jo aika paljon huomiota ja päädytty selvästi erilaiseen rahanjakosysteemiin lasten harrastuksissa kuin ennen, kun asiaa tutkittiin.

Sitten, arvoisa puhemies, koska tämä dopingasia on taas esillä, niin muutama asia. Minulle ei ole vieläkään auennut se, onko ed. Bryggare lukenut lakialoitettani kunnolla, koska lakialoitteessa lähdetään siitä, että yritetään poistaa tarjontaa markkinoilta, yritetään kriminalisoida dopingbisnes. Sillä ei ole mitään tekemistä sen kanssa, arvioidaanko, onko Suomen huippu-urheilussa dopingin käyttäjiä vai onko ongelma enemmänkin kuntosaleilla tai huippu-urheilun ulkopuolella. On nimenomaan lähdetty siitä, että on ilmeistä, niin kuin tänäänkin saimme lehdistä lukea, että pimeillä markkinoilla on jopa miljoona ampullia vuodessa, joista osa on ihmisten aivoista otettua hyvin vaarallista ainetta, joka kantaa mukanaan sairauksia, ja aineet ovat muutenkin vaarallisia. Ja kun ne ovat markkinoilla, niitä tietysti houkutellaan myös ostamaan.

Nyt olisi tarkoitus tehdä se, mitä muut Pohjoismaat ovat tehneet. Tähän osaan vain sillä aloitteella puututaan. Kriminalisoidaan se bisnes. En ymmärrä, mitä ihmettä tämä uhkaa sitä, mikä lakialoitteessakin sanotaan, että jatkossakin urheiluseurat tekevät sen, mitä ne Suomessa käsittääkseni hyvin tekevätkin (Ed. I. Kanerva: Lajiliitot!) — ja erityisesti lajiliitot — eli valvovat siellä kirjoilla olevia huippu-urheilijoita. Eikä tämä lakialoite millään muotoa estä myöskään sitä, päinvastoin tukee sitä, että Suomi kansainvälisillä foorumeilla yrittää toimia niin, että Euroopan ja koko maailman laajuiset säännöt tehdään entistä paremmiksi. Päinvastoin minun käsitykseni on se, että jos olemme samassa rintamassa muiden Pohjoismaiden kanssa myös omien tekojemme osalta, meidän äänemme on painavampi ääni myös kansainvälisesti.

Millään muotoa ei ole ollut tarkoitus astua ja tarkoituksella on varottukin astumasta sille keskustelun alueelle, käyttääkö nyt Suomessa joku, vaan tarkoitus on poistaa sitä tarjontaa, jota on niin suunnattoman paljon. Niin kuin ed. Bryggaren kanssa olemme usein puhuneet, siitä olemme samaa mieltä, että kaikkein suurin ongelma on nimenomaan kasvavat nuoret, jotka ovat ehkä vielä lajiliittojen toiminnan ulkopuolella saleilla. Minusta kyse on samasta ilmiöstä kuin joillakin murrosikäisillä tytöillä on anoreksiassa. 16—17—18-vuotiaat omasta ruumiillisuudestaan epävarmat nuoret käyttävät aineita tietämättä niiden todellisia tarkoituksia, mutta kun ne tehoavat niin hyvin ja niistä on niin paljon kokemuksia ja kun niitä on tarjolla, niitä käytetään, vaikka ne ovat vaarallisia.

Ed. Bremerin puhe aikoinaan lakialoitteeni yhteydessä oli sikäli rehellistä ja järkyttävää kuultavaa, että on ilmeistä, että todellakin aika nopeasti aineita käyttämällä saa haluamiaan tuloksia ja ne järkyttävät terveysvaikutukset tulevat vasta myöhemmin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi alkuperäiseen ajatukseeni. Koska liikunta on mielestäni paljon muutakin kuin ruumiin terveyttä, niin ajattelin jakaa teille yhden opetuksen, jonka itse olen oppinut koripallossa, koska mielestäni liikuntaan liittyy hyvin paljon erilaisia arvoja. Tämä liittyy aika paljon siihen, että talouspolitiikassakin olisi syytä oppia joukkuelajeista seuraavat kaksi asiaa:

Parhaiten puolustava joukkue voittaa aina pelin. Jos laman aikanakin olisi paremmin katsottu sitä, että myös kotimarkkinat eikä vain vienti eli pisteidentekijät, ne meidän tähtemme, ovat tärkeitä, luulen, että olisimme tasapainoisemmalla kehitysuralla. Ja toisaalta, puolustus on täsmälleen niin hyvä kuin sen heikoin lenkki. Jos puolustuksessa on yksi huono pelaaja, siitä se vuotaa. Silloin koko joukkueen, kaikkien, intressi on kehittää sitä huonointa. Kaikkien intressi on se, että se huonoin pelaaja on entistä parempi pelaaja. Jos me muistaisimme nämä tässä talossa arkipäivänä myös silloin, kun sosiaalilainsäädäntöä ja esimerkiksi koulujen luokkakokoja ja erityisopetuksen luokkaryhmiä mietitään, voi

olla, että olisimme oppineet joukkueurheilusta jotain viisasta myös tälle salille.

Ed. B r y g g a r e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Braxin ansiokkaaseen puheenvuoroon muutama kommentti alkoholista. Hän mainitsi aivan oikein tämän ongelman. Tietysti pitää myös muistaa, että tämä toinen ongelma: Valitettavasti urheilussa rahoituslähteet julkiselta puolelta ovat niin rajalliset, että jossain vaiheessa joudutaan esimerkiksi muutaman rakennuskohteen suhteen turvautumaan ulkopuolisiin rahoittajiin ja valitettavasti siellä myös alkoholia näkyy. Se on hyvin valitettavaa. Sitä näkyy valitettavasti muuallakin kuin urheilun piirissä.

Tasa-arvosta mainitsin vain sen, että tietysti jos harrastaa ratsastusta tai taitoluistelua, kustannukset ovat erityyppisiä kuin jossain muussa lajissa. Minä toivoisin, että tasa-arvokeskustelussa pysyttäisiin sillä tavalla asialinjalla, että katsotaan urheilumuotojen sisään. Siinä on paljon kehitettävää, eikä Suomi ole kärkimaita valitettavasti urheilun tasa-arvossa. Tiedän maita, joissa se on viety pitemmälle, esimerkkinä vaikka Australia. Toivon, että tässä mennään eteenpäin.

Mutta sitten dopingista. Ed. Braxin lakialoitteessa tämä asia sanallisesti näyttää siltä, että keskustelu aina siirtyy urheiluun, vaikka minäkin olen yrittänyt kyllä sitä myös moneen otteeseen korjata sanomalla, että tässä haetaan muuta kuin urheiluasioita. Siinähän rikos rinnastetaan törkeään huumausainerikokseen, joka Suomessa kai maksimissaan antaa kymmenen vuotta ehdotonta. Se on kova rangaistus. Toivoisin, että tässä keskustelussa, kun asia menee lakivaliokuntaan, pohditaan asteikkoa, jolla näitä asioita viedään eteenpäin. Sen takia harkittua, tarkkaa pohdintaa tämän asian eteenpäin viemiseksi toivon. En todellakaan halua, että tässä nyt kenestäkään luodaan sitä kuvaa, että halutaan tätä suurta ongelmaa vähätellä. Se todellakin on olemassa, ja nimenomaan kasvavien nuorten ihmisten kohdalla se on erinomaisen vaikea tällä hetkellä.

Ed. T i i l i k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Braxin lakialoite dopingin saatavuuden vaikeuttamisessa on erinomaisen hyvä asia, sillä kansa useimmiten samaistaa dopingin ja huumeet. Siinä mielessä kaiken tämän saatavuuden vastustaminen on kyllä kannatettavaa, koska näiden aineiden varjossa liikkuu paljon semmoisia hämäriä ja yhteiskunnallisesti erittäin haitallisia ilmiöitä, joita pitää pystyä yhteiskunnan kitkemään pois.

Toinen asia, mihin ed. Brax puheessaan puuttui, oli urheilijoiden seksikkäät vaatteet. Asia varmasti monen mielestä on näin, ja jos vaaditaan seksikkyyden lisäämistä, kiellän sen ehdottomasti, mutta asialla on toinen puoli siinä mielessä, että urheilijoiden asut ovat muuttuneet hyvin paljolti semmoisiksi, että ne myös antavat sen terveen ja sopusuhtaisen vartalon näkyä. Se on asia, joka monelle on kadehdittava asia, johon pitäisi pyrkiä. Sitä kautta nähdään esimerkkejä siitä, mitä urheilu vaikuttaa. Itse en ole siitä paras esimerkki tällä hetkellä, mutta sillä on tämäkin puolensa.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti. Olen useasti täällä todennut ed. Braxin lakialoitteen hyvän tarkoituksen ja toivon, että se täällä eduskunnan käsittelyssä menestyy.

Haluan kuitenkin todeta yhden asian, joka ilmeisesti tulee olemaan vaikeus kaikessa, myös kun on kysymys dopingin hankkijoista, toimittajista. Se tuli esille Ranskan keskustelussa. Nimittäin tällä hetkellä aineita saa jo Internetin kautta. Internetissä tarjotaan dopingia, ja ilmeisesti esimerkiksi päästä niiden jäljille, jotka Internetissä lupaavat toimittaa aineita, on erinomaisen vaikea asia.

Me olemme todella vaikean kysymyksen edessä. Me tiedämme, että jo tähän asti dopingin käyttäjät ovat yleensä, ne jotka ovat siis halunneeet sitä käyttää suoritusten parantamiseen, olleet jonkin verran edellä niitä, jotka ovat sitä halunneet kontrolloida.

Ed. B r a x (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutamaan asiaan. Ensinnäkin törkeä huumausainerikos ja törkeä doping-ainerikos on tahallaan esitetty yhtä rankasti rangaistaviksi siitä syystä, että jos katsotte, mitä törkeällä doping-ainerikoksella siinä lakialoitteessa tarkoitetaan, niin tarkoitetaan esimerkiksi sellaisia tapauksia, mitä entisestä Itä-Saksasta on saatu tietää. Nuorelle tytölle on hänen tietämättään annettu aineita, jotka ovat estäneet myöhemmin häntä saamasta lapsia tai lapsille on annettu aineita, jotka kesken harjoituksen saattavat heidät hengenvaaraan taikka jopa tappavat. Semmoiset toimet ovat mielestäni aivan yhtä törkeitä kuin törkeät huumausainerikokset.

Terveistä ja sopusuhtaisista vartaloista olen muuten samaa mieltä, mutta olen valmentanut

murrosikäisiä tyttöjä, ja kyllä nuorten oma käsitys on hyvin ankara ja epävarma siitä, onko heidän vartalonsa terve ja sopusuhtainen. Kyllä silloin heillä pitää olla täysin itsemääräämisoikeus, niin kuin myös tietysti aikuisilla naisilla, siitä, miten ja millä tavalla he sen vartalonsa esittävät.

Internet on valitettavasti totta myös huumausaineiden osalta tänä päivänä, mutta niin sananvapaus- kuin huumausaineasioissakin minusta Suomi on oikealla linjalla lähtiessään siitä, että me teemme silti voitavamme, sen mitä meidän päätännässämme on, vaikka yhä useampi laki vuotaa Internetin kautta.

Ed. Saarinen: Arvoisa rouva puhemies! Me olemme eilen ja tänään huomanneet, kuinka laajasti liikuntakulttuuria voi käsitellä. Yritän pysyä edes osittain niissä puitteissa, jotka liittyvät tähän hallituksen esitykseen. Kyseessähän on liikuntahallintoa koskeva lakiesitys eikä esimerkiksi rahoituslaki, vaikka rahasta paljon täällä puhutaankin. Totta kai me kannamme siitä huolta. Minäkin lähden raha-asioista liikkeelle.

Veikkausvoittovaroista, jotka ovat vuositasolla 2 000 miljoonaa markkaa, siis 2 miljardia markkaa, on todella alettu rahoittaa mielestäni kuntien tavanomaisia menoja siltä osin, kun kyseessä on kirjastotoimen käyttömenojen rahoittaminen. Tämä rahoituserä on kasvanut vuosi vuodelta siihen mittaan asti, että moneen kertaan on jo eduskunnassakin lausuttu huoli siitä, vaarannetaanko tällä tavalla peräti Veikkaus Osakeyhtiön monopoliasemaa, ja asia tulee sitä ajankohtaisemmaksi, mitä suurempi rahoituserä tätä kautta kirjastotoimelle ohjataan.

Kirjastot tarvitsevat rahansa, mutta tämä rahanlähde saattaa olla sikäli vaarallinen, että Veikkaus Oy:n rahasampo ehtyy, jos se menettää monopoliasemansa ja tilalle tulevat suuret kansainväliset peliyhtiöt. Tällä asialla ei pitäisi kerta kaikkiaan leikitellä.

Liikuntamäärärahoja on täällä tutkailtu, esimerkiksi ed. Tykkyläinen puheenvuorossaan. Toteaisin, että tällä vaalikaudella määrärahojen kehitys on ollut lievästi positiivinen, mutta 1990-luvulla kehitys on ollut masentavaa. Käyrät ovat menneet nimenomaan edellisellä vaalikaudella todella synkkään suuntaan. Samanaikaisesti rahanlähteen tuotot ovat kasvaneet lyhyessä ajassa 500 miljoonalla markalla, siis 1,5 miljardista 2 miljardiin, joten ei liikuntaväki voi mitenkään olla tyytyväinen edunsaajien keskinäiseen jakosuhteeseen.

En puutu siihen, millä tavalla budjettirahoituksella, verorahoilla, rahoitetaan hyviä asioita, joita on erittäin paljon myös opetusministeriön pääluokassa, vaan koko ajan keskityn vain ja ainoastaan Veikkauksen voittovarojen jakosuhteisiin, etten tulisi enempää väärinymmärretyksi tässä asiassa. Positiivista on ollut se, että tällä vaalikaudella erityisesti rakentamiseen on saatu lisää määrärahoja, erityisesti peruskorjaushankkeisiin.

Mutta aika outoon valoon asiat joutuvat, kun ensinnäkin koko Suomen järjestökenttä, yli sata valtakunnallista järjestöä, ja liikuntaneuvosto yksimielisessä lausuntoesityksessään esittivät, että liikunta-alan ammatillinen koulutus tulee rahoittaa verovaroin niin kuin muukin ammatillinen koulutus Suomessa. Kun tämä johtaa toimenpiteisiin, mitä tapahtuu? Esitys oli vielä sen sisältöinen, että koulutus pitää rahoittaa verovaroin liikunnan määrärahoja leikkaamatta. Eduskunnan päätöksellä hallituksen esityksestä siirretään liikunnan ammatillinen koulutus rahoitettavaksi verovaroin. Saimme periaatteen, mutta samanaikaisesti vastaava summa vähennettiin Veikkauksen tuotosta liikunnalle tulevasta osuudesta. Lause katkaistiin keskeltä kahtia.

On tietysti positiivinen asia, että liikuntaväki sai tällaisen periaatteen, mutta missään paikallistason seurassa ei viisari värähtänyt tämän päätöksen ansiosta. Kun täällä on lukemattomissa puheenvuoroissa aivan oikein oltu huolissaan paikallistason seuratoiminnan toimintaedellytyksien vaikeuksista, eivät nämä seurat periaatteilla tule toimeen. Ne tarvitsevat resursseja.

Jos Veikkauksen tuottoon vielä menen, liikunnan osuus koko valtion liikuntabudjetissa, 450 miljoonaa, on jokaista suomalaista kohden — jotta se tulee helpommin ymmärrettävään hahmoon, sanon sen — 90 markkaa per asukas per vuosi. Mitä 90 markalla tänä päivänä saa? (Ed. Aittoniemi: Kaurapuuroa!) Tämä 90 markkaa jakautuu — sillä saa kaurapuuroa jo aika paljon — täällä puhuttuun kuntamarkkaan, joka menee ilman korvamerkintää kuntiin. Kuntamarkan osuus on 18 markkaa jokaista suomalaista kohden. Mitä sillä saa aikaan, kysykää mielessänne. Kaikki suomalaiset valtakunnalliset liikuntajärjestöt saavat yhteensä asukasta kohden 26 markkaa vuodessa asioidensa hoitamiseen. Rakentamiseen, jota täällä kehuin, käytetään 16 markkaa jokaista suomalaista kohden. Sillä hoidetaan kaikki Suomen liikuntapaikkarakentamishankkeet. Nämä ovat aika vaatimattomia lukuja.

Sen sijaan kun puhutaan liikuntahallinnosta, täällä on erittäin vähän kannettu huolta esimer-

kiksi siitä, että hyvin lyhyellä aikavälillä, osittain varmaan valtionosuusuudistusjärjestelmiin liittyenkin, Suomesta lähestulkoon tuhottiin kunnallisten liikuntalautakuntien olemassaolo. Peräänkuulutan niiden järkevyyttä ja mielekkyyttä. Kuten on huomattu, tämä on hyvin poikkihallinnollista toimintaa. Liikunnalla on paljon kontaktipintaa. Kunnissa kannattaisi ylläpitää mielestäni liikuntalautakuntaa. Se on liikuntahallintoa, jos mikä.

Arvoisa puhemies! Aivan loppuhenkosena vielä totean, että kun hallituksen esityksessä valtion liikuntaneuvoston kohdalla todetaan uusi päänavaus, joka lähtee siitä, että liikuntaneuvoston tehtävänä on arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikuttavuutta liikunnan alueella, tulee kysyneeksi, minkälaista taustaa vasten arviointia tehdään. Onko valtiolla esimerkiksi jonkinlainen vaikka liikuntapoliittinen selonteko tai liikuntapoliittinen ohjelma? Mitä sanoo hallitusohjelma liikunnasta? Mitä vasten arviointityötä tehdään? Tässä arviointitehtävä, jossa arvioidaan valtionhallinnon toimenpiteiden vaikuttavuutta.

Toivoisin, että valtionhallinnossa olisi sitten myös jokin ohjelmapaperi, jota vasten arviointitehtävää voidaan myös tehdä. Arviointitehtävä on aika suppea, jos tämä lähtee valtionhallinnon toimenpiteistä. Tässä jää esimerkiksi järjestötoimintaa silloin jo aika paljon ulkopuolelle.

Kun eilisessä puheenvuorossani kiinnitin huomiota ammattilais- ja amatööriurheilun rajanvedon tärkeyteen eikä se saanut ihan varauksetonta kannatusta tässä salissa, vielä korostaisin sen verran sen asian tärkeyttä, että, hyvät kollegat, liikuntakulttuurin alalla olosuhteet ovat muuttuneet oleellisesti erittäin nopeasti. Otan vain kaksi seikkaa.

Investointipolitiikan suunnalla nyt rakennetaan yhteisiä liike- ja liikuntatiloja. Pitäisi ottaa kantaa, millä tavalla yhteiskunnan varat ovat niissä hankkeissa mukana. Niitä on tälläkin hetkellä vireillä, ja ne ovat tärkeitä. Toivottavasti niitä saadaan toteutettua, mutta tämä vaatii linjanvetoa. Ei voi olla niin, että jokainen hanke lobbaa tavallaan, tyylillään ja voimallaan. Se johtaa epäoikeudenmukaisiin tilanteisiin ja sortaa tasa-arvovaatimuksia. Olisi ollut tuhannen taalan paikka valiokunnalla hahmotella eduskunnan linjauksia mietinnössään, jos valiokunta olisi tämän asian nostanut aavistuksen verran paremmin pintaan. Tällä on myös suora yhteys jälleen liikuntahallintoon, koska nämä ovat hallinnollisia päätöksiä.

Toinen seikka, joka liittyy ammattilais- ja amatööriurheilun rajankäyntiin, koskee vuotuisia toiminta-avustuksia. Kuten tunnettua, käytössä on tulosohjauskriteereihin pohjautuvat avustusperusteet, ja nyt muutaman vuoden kokeilun ja käytön jälkeen on voitu havaita, miten tulosohjauskriteerit toimivat. Vahvat vahvistuvat, rikkaat rikastuvat, heikot kuihtuvat ja köyhtyvät, koska mitä enemmän on volyymia, sitä enemmän saa suoritteita ja sitä enemmän lähetetään veikkausvoittovaroja asianomaisen liiton kamreerille. Mitä enemmän on velkaa, sitä vähemmän on toimintaa, sitä vähemmän on suoritteita ja sitä vähemmän tulee yhteiskunnan tukea.

Pitää asettaa kysymys, tulisiko avustusperusteissa ottaa nykyistä painokkaammin kantaa avustamisen tarpeeseen, käyttää selvää harkintaa. Esimerkiksi sanon vain, että pitäisi katsoa taseita, mitkä järjestöt tulevat toimeen omillaan tai vähemmällä rahalla, ja sitten pitäisi katsoa esimerkiksi suomalaiseen liikuntakulttuuriin komeasti kuuluvia lajeja. Mainitsen nimeltä esimerkiksi painin, joka tarvitsee vahvasti tukea, pieni laji. Tulosohjauskriteerit eivät suosi sen kaltaista toimintaa, että paini pärjäisi tässä tarkastelussa.

On muitakin pikku lajeja. On pyöräilyä, soutua jnp., ja kun jotkut lajit ovat niin ammattilaistuneet, minkälaista yhteiskunnan tukipolitiikkaa halutaan harjoittaa ammattilaistuvien urheilumuotojen osalta? Näitäkin lajeja löytyy. Mainitsen vielä varmuuden vuoksi, kun täällä on näin paljon väkeä paikalla, että esimerkiksi saksalaiset, jotka tunnetusti ovat tarkkoja rahoistaan, eivät rahoita lainkaan ammattilaisjalkapalloa, tennistä, golfia eivätkä autourheilua.

Meillä olisi jotain näistä ajatuksista varmaan opittavaa Suomessakin.

Ed. Tykkyläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saarisen puheenvuoron johdosta totean, että hänen puheenvuoronsa oli hyvin laaja ja hyvä sinänsä, mutta haluaisin kuitenkin tuoda esille, että valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto on tehnyt ratkaisevia päätöksiä mielestäni juuri sen johdosta, että me olemme saaneet liikunnan ammatillisen koulutuksen rahoitettavaksi suoraan valtionosuuksista. Se oli mielestäni liikuntaneuvostonkin yhteinen tahto. Tänä vuonna tulee tutkimukseen ja tieteeseen lisärahoituksia liikunnan kohdalta. Nekin on huomioitava, ne tulevat suoraan valtion budjetista.

Ongelmaksi jää veikkausvoittovarojen osuus, josta tulemme toivottavasti saamaan yksimieli-

sen lausuman, ja voisimme sitten myös saada nämä asiat sillä tavalla järjestykseen, että kirjastorahoitus tulee normaaleista budjettivaroista. Se riippuu seuraavasta eduskunnasta. Lausuma siitä kuitenkin tulee, jotta veikkausvoittovarojen osuutta voitaisiin käyttää liikuntatoimeen paremmin.

Minä haluan puhua rakentavasti tässä, koska kuitenkin jokainen meistä tietää, että liikunta on sellainen asia, jolla voidaan ohjata Suomen nuoria, keski-ikäisiä ja aikuisia terveempiin elämäntapoihin.

Ed. B r a x (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saarisen puheenvuorossa oli paljon hyvää. Jäin miettimään ammattilainen — amatööri-rajausta. Vaikka ajatus on houkuttava, niin jos ajattelen muita kulttuurilajeja — liikuntakin on minulle kulttuuria — niin olisi aika hurjaa ajatella, että semmoinen soittaja tai orkesterin johtaja tai näyttelijä tai teatteri, joka on jo ammattilainen ja joka on huippu, ei olisi ansainnut yhteiskunnan tukea, mutta harrastajateatteri, harrastajaorkesteri kyllä.

Sen takia kun ed. Saarinen lopussa rupesi erittelemään ehkä enemmänkin organisaatioita todeten, että meillä on seuroja, jotka ovat selvästi bisnestä, liikeyrityksiä, ja seuroja, jotka ovat selvästi kansalaisjärjestöjä, niin vedettäisiinkö raja näiden organisaatioiden välille ja räätälöitäisiin arvonlisäverohelpotukset, helpotukset työllistää ja esimerkiksi se, miten yhä voitaisiin järkevällä tavalla maksaa kulukorvauksia ohjaajille ja valmentajille, koskemaan näitä kansalaisjärjestöjä ja bisnespuoli jätettäisiin pois uusista tarvittavista vero- ja muista muutoksista? Tällä tavalla ehkä päästäisiin tähän suureen ongelmaan paremmin käsiksi.

Ed. I. K a n e r v a (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tiedän, että valtiovarainministeriössä on valmisteltu esitys, joka juuri tässä suhteessa toimii ed. Braxin äsken ääneen lausumalla tavalla ja tuo osaltaan linjausta tähän kysymykseen minusta oikealla ja terveellä tavalla. Tiedämme, että tämän lain käsittelyn yhteydessä ei ole ollut tarkoituskaan käsitellä Veikkauksen voittovarojen prosentuaalisia jako-osuuksia eri edunsaajatahojen kesken, ei tietenkään. Mutta sen sijaan olisi hyvä, jos se voitaisiin ratkaista myös liikuntaa tyydyttävällä tavalla arpajaislainsäädännön pohjalta, jonka esitystä kovin painokkaasti odotamme eduskunnassa.

Ed. Saarisen puheenvuoro ei jättänyt paljon kiveä kiven päälle hänen argumentoidessaan liikunnan heikkoa rahoitusosuutta julkisessa rahanjaossa. Todettakoon kuitenkin vielä se, että amerikkalaisten selvitysten mukaan verrattaessa niitä ihmisiä, jotka harrastavat liikuntaa, niihin ihmisiin, jotka ovat liikuntaa harrastamattomia, liikuntaa harrastamattomat ihmiset tulevat maksamaan noin 60 000 markkaa enemmän yhteiskunnalle erilaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen muodossa kuin ne ihmiset, jotka harrastavat omakohtaisesti liikuntaa.

Sen sijaan en tässäkään yhteydessä yhdy siihen ed. Saarisen näkemykseen, jossa puhutaan liikuntaneuvoston lisääntyneestä arvovallasta. Se, että se saa arvioida liikunnan yhteiskunnallisia vaikutuksia, on sama, ed. Saarinen, kuin herra olisi hyvä ja löisi heinällä.

Ed. O l i n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen käyttänyt puheenvuoron asiasta eilen enkä toista siksi uusissa puheenvuoroissani ajatuksiani. Totean vain lyhyesti, että arpajaislaki on saatava pikaisesti eduskuntaan. Julkiseen avustukseen myös liikuntapolitiikassa tulee olla tarve, kuten ed. Saarinen totesi, ja tulosohjauskriteerit näyttävät tukevan darwinismia, kuten ed. Saarinen aivan oikein totesi. Valtionhallinnon tehtävänä ei ole arvioida kauttaaltaan kansalaisjärjestöjen toimintaa, vaan kansalaisjärjestöt arvioivat valtion toimintaa. Siltä osin kuin valtio avustaa kansalaisjärjestöjä, valtiolla voi olla ohjausvaikutus, koska jos menemme valtion ohjauksen mukaan, niin se on jokin muu yhteiskuntajärjestelmä kuin se, jossa elämme. Vapaakuntakokeilu tuhosi monia tärkeitä hallinnonaloja, kuten liikuntalautakunnat. Siksi ne on palautettava pikaisesti kuntiin.

Ed. K o r t e n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Saarinen käsitteli liikunnan rahoitusta sikäli oikein, että hän puolusti liikunnan rahoitustarpeita. Hän syytti kuitenkin minusta aivan turhaan edellistä hallitusta. Nykyisellä hallituksella on ollut aivan riittävästi aikaa korjata liikunnan rahoituksen vääristymät eli se, että urheilun ja liikunnan rahoitusta siirretään aina vain uusiin kohteisiin. Ensi vuoden budjetissa tulee aivan uutena sekin, että kirjaston rakentamiseenkin voidaan käyttää veikkausvoittovaroja. Näin toimitaan.

Muistan oikein hyvin, kuinka vasemmiston taholta arvosteltiin vastaavaa rahan siirtoa edellisen hallituksen aikana, vaikka siirto tosiasiassa oli aivan vähäinen nykyiseen verrattuna. Halli-

tuksessa ollessaan kuitenkin vasemmisto on unohtanut täysin ennen vaaleja antamansa lupaukset. Siksipä toivon, että mahdollisimman pian päästään normaaliin järjestykseen, niin että urheilu saa 36 prosenttia, mikä arpajaislain mukaan sille kuuluisi. Nythän tuo osuus on vain 20 prosentin tienoilla.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lähden viimeksi kuullusta vastauspuheenvuorosta liikkeelle.

Jos kulmakerroin olisi ollut edellisen hallituksen mukainen, vuonna 2006 liikuntamäärärahat olisivat muistaakseni viimeistään olleet nollassa. Nyt tämä syöksykierre on oikaistu ja saatu keula vähän nousuun. Sitäkin loivaa nousua olen arvostellut, että se on ollut mitätöntä verrattuna Veikkauksen voimakkaasti kasvaneisiin voittovaroihin.

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen saamisesta verovaroihin saatiin periaate läpi. Mutta kyllä siinä yhteinen laajapohjainen esitys, kerta kaikkiaan — lause — katkaistiin keskeltä kahtia. (Ed. I. Kanerva: Rahat niistettiin!) — Mutta ollaan onnellisia periaatteesta.

Ed. I. Kanerva, kun viittasitte siihen, että "lyödään heinällä", niin tämä on juuri sitä heinällälyömispolitiikkaa. Eduskunnan liikuntapolitiikka on juuri tällaista näpertelyä, tämä käy vain todistusaineistona siitä.

Mutta positiivista kehitys on ollut. Olkaamme iloisia tästäkin vähästä. Ammattilaisuuden painotus, ed. Brax, on aivan oikein liiketalouden puolella. Nykyään urheilu on huipputasolla niin kovaa, että lähestulkoon kaikki harjoittelevat ammattimaisesti. Jotkut elävät sillä, jotkut eivät, mutta harjoitella pitää ammattimaisesti.

Hyvät edustajatoverit, kun me täällä puhumme ääni väristen suomalaisen nuorison vaikeuksista ja kannamme huolta siitä, niin kyllä meidän täytyy myös omata valmiutta siihen, että annamme resursseja siihen arvokkaaseen työhön, mitä talkookentillä tehdään. Vähemmän siellä on lumppuja ja paperia keräämässä muita kuin urheilujärjestöjen väkeä. Katsokaa muita kulttuurin osa-alueita. Niiden ei tarvitse alistua kerjäämään eikä talkoisiin.

Ed. K a l l i o : Arvoisa rouva puhemies! Koska minulla eilen ei ollut mahdollisuutta osallistua kuulemani mukaan pitkään ja perusteelliseen keskusteluun, niin tänään muutama huomio.

Sivistysvaliokunta on tehnyt hyvää ja perusteellista työtä liikuntalakia käsitellessään. Seuraavaksi vuorossa onkin mielestäni hyvin onnistuneen lain toimeenpanovaihe. Jatkossa on tärkeää, että terveysliikunnan palvelut entistä tiiviimmin kytketään sosiaali- ja terveystoimen kunnallisiin toimintaohjelmiin. Näinhän uusi liikuntalakikin viitoittaa.

Liikunnan kansanterveydellinen rooli ilman muuta tulee kasvamaan erityisesti sairauksien ennalta ehkäisijänä. Kyse on erittäin tärkeästä asiasta. Koska liikunta kiistatta lisää terveyttä, se vähentää sosiaali- ja terveystoimen kustannuksia. Liikunta on tehokas keino vähentää ja hoitaa suurimpia kansansairauksiamme, ehkäistä ennenaikaista eläköitymistä sekä väestön toiminta- ja työkyvyn rappeutumista. Myös liikunnan mielenterveyttä parantavasta vaikutuksesta on saatu kohtuullista näyttöä. Nämä liikunnan terveydelliset vaikutukset eivät enää olekaan uskonasioita, tutkimustietoa löytyy yllin kyllin, ja sitä tulee koko ajan lisää.

Uusi liikuntalaki onkin askel eteenpäin, koska se tähdentää liikunnan laaja-alaisuutta. Liikuntalakiin kirjatut keskeiset tavoitteet tasa-arvosta, suvaitsevaisuudesta, kulttuurien moninaisuudesta sekä luonnon kestävän kehityksen tukemisesta ovat äärettömän tärkeitä. Nämä tulevat olemaan liikuntaväelle suuri haaste. Niitä ei missään tapauksessa pidä kevyesti sivuuttaa, vaan on syytä vakavasti miettiä, miten ne jokapäiväisessä toiminnassa parhaalla mahdollisella tavalla otetaan huomioon.

Liikuntalain toimeenpano toivottavasti nostaa myös laajan ja perusteellisen keskustelun täälläkin tänään esiin nousseesta liikunnan eettisestä arvoperustasta. Siihen näyttää todella olevan tarvetta. Tyydytyksellä olen noteerannut ministeri Siimeksen keskustelunavauksen tästä teemasta. Olen hänen kanssaan täysin samaa mieltä siitä, että liikunta ja urheilu eivät voi olla sillä tavalla pyhä ja koskematon asia, ettei niiden kielteisiin vaikutuksiin ja piirteisiin pitäisi puuttua. Tässä keskustelussa liikunta- ja urheiluväen ei pidä pistää päätään pensaaseen. Liikuntajärjestöjen toiminnan on aina kestettävä läpivalaisu.

Suomalaisen liikunnan kivijalka on toimivat seurat. Suomessa on yli 6 700 seuraa, joista ehkä kolmisen prosenttia niin sanottuja bisnesseuroja. Seuroissa toimii noin 1,1 miljoonaa jäsentä. Seuroissa tehdään äärettömän suurta vapaaehtoistyötä. Jyväskylän yliopiston laskelman mukaan vapaaehtoistyön arvo on noin 4 miljardia markkaa. Tärkeää onkin, että aatteellisena yhdistyksenä toimivien seurojen toimintaa ei vaikeuteta

uusilla hallinnollisilla velvoitteilla. Talkootyö, joka ei kilpaile yrittäjien kanssa, tulee pitää verotuksen ulkopuolella jatkossakin. Muutenkin seurojen omaa varainhankintaa tulee tukea monipuolisesti.

Muutama sana liikuntatilojen käyttömaksuista. Jos käyttömaksut laajasti ulotetaan myös lasten liikuntaan, tulokset voivat olla hyvin tuhoisia. Maksut nimittäin pahimmillaan saattavat estää säännöllisen liikunnan harrastamisen osalta lapsia. Näin myös elinikäinen liikuntaharrastus vaarantuu. Jos siis kuntien taloudellinen tilanne edellyttää, että liikuntatiloista on perittävä maksuja, ne tulee ensisijaisesti kohdistaa maksukykyiseen aikuisväestöön. Meillä ei kerta kaikkiaan ole varaa siihen, että osa lapsista ja nuoristа jää liikuntapalvelujen ulkopuolelle.

Maksupolitiikkaan liittyy myös kysymys kunnallisista ja yksityisistä liikuntapalveluista ja niiden maksukäytännöistä, joihin myös valiokunta on mietinnössään kiinnittänyt huomiota. Muun muassa omassa kotikunnassani Raumalla tämä on noussut vahvasti esiin, ja uskon, että sama jännite on muillakin paikkakunnilla. Asiassa ei kuitenkaan pitäisi ajautua hätiköityihin toimenpiteisiin, sillä ne voivat johtaa arvaamattomiin seurauksiin. Tärkeää onkin löytää järkevä tasapaino.

Lopuksi, arvoisa rouva puhemies, pienten liikuntapaikkojen rahoitusta koskeva lausuma sivistysvaliokunnan mietinnössä on enemmän kuin paikallaan. Sanamuoto olisi voinut ehkä olla hieman tiukempi.

Ed. Tykkyläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kallion puheenvuorossa oli mielenkiintoinen osaelementti, se että liikuntalakia tulee toteuttaa myös sillä tavalla, että siitä saavat hyödyn sellaiset ihmiset, jotka tekevät työtä. Työpaikkojen terveystunti ja liikuntakasvatus on ollut jo useamman kerran eduskunnassa esillä, mutta sitä ei ole voitu koskaan kunnolla toteuttaa. Sen johdosta toivoisinkin, että tähän kiinnitettäisiin huomiota siinä vaiheessa, kun lakia aletaan panna toimeen.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Liikuntalaki, jos olen oikein ymmärtänyt, painottuu valtaosin kuntoliikunnan ja yleensä vapaaehtoisen liikunnan ja kuntourheilun puolelle. Keskustelu on liikkunut kyllä laidasta laitaan, ja puhemies sen on sallinut, ja se on aivan oikein. Se, että tässä myös kilpaurheilu ja kilpaliikunta otetaan mukaan, on sikäli merkityksellistä, että kilpaurheilu on liikkeelle paneva voima myös kuntourheilun ja liikunnan puolella hyvin merkittävästi. Jos meillä on kilpaurheilun puolella olemassa idoleja, joita tässäkin salissa on varmasti — esimerkiksi ministeri Kalliomäki, ed. Bryggare ovat aikanaan olleet erinomaisia urheilijoita — myös kuntoliikunta saa silloin, kun tällaisia urheilijoita on suomalaisessa yhteiskunnassa, lisävirikettä.

Muistan, kun 70-luvun alussa, rouva puhemies, meillä oli Virénit, Vasalat, Tuomiset, Ala-Leppilammet, kaikki tällaiset, jotka juoksivat Suomea maailmankartalle, niin urheilu- ja liikuntaseuroissa oli tuhansia ja kymmeniätuhansia virénejä ja vasaloita, jotka juoksivat, heti kun jaloilleen pääsivät, pienet pojat, ja tällainen liikunnan harrastus säilyi myös vanhempana tällaisilla ihmisillä, jotka saivat näinä aikoina innokkeensa, jolloin kilpaurheilu oli Suomessa loistavassa vedossa. Siltä ajalta on säilynyt monellakin ihmisellä, ei nyt valitettavasti itselläni, mutta olin jo silloin aikuisiässä, vapaaehtoisen liikunnan ja sitä kautta terveyden hankkimisen muoto.

Aikanaan kilpaurheilu Suomessa meni sellaiseksi kuin meni, että ei ollut enää muita kuin Seppo Räty, joka heitti keihästä joka puolelta teipattuna. Kun häntä television ääressä katseli ja hän heitti ja karjaisi, niin minäkin voihkaisin aina tuskasta, kun näin, kuinka kauhean kipeää heittäminen miehelle teki, kun joka paikka oli rikki. Muita urheilijoita ei siihen aikaan ollutkaan. Olen varma, että myös kuntoliikunta näinä aikoina kärsi tästä, ettei ollut idoleita, esimerkkejä, kilpaurheilun puolella niille, jotka halusivat harrastaa kuntoliikuntaa. Näin minä ajattelen, saatan olla tietysti väärässäkin.

Kun on puhuttu kilpaurheilun dopingongelmasta, niin se on kyllä muotisana. Minä en vähättele ongelmaa, mutta sanoisin näin, että kyllä urheilukenttä ja urheilujärjestöt pitävät aika tiukassa kurissa dopingongelman. Olen sitä mieltä, että sitä vähän suurennellaan. Suurempi ongelma on ehkä hormoniongelma, joka on hiukan eri asia, joita hormoneja monet kuntourheilijatkin käyttävät ja voimanostajat ja kehonrakentajat. Näitä hormonivalmisteita on, juuri kuulin, valtavat määrät jäänyt takavarikkoon rajalla. Enemmän kuin doping ovat nämä vaarallisia asioita.

Rouva puhemies! Sanoisin näin, että täällä ei ole kiinnitetty huomiota lainkaan erääseen asiaan, joka kilpaurheilun puolella on hyvin ongelmallinen. Se on se, että rahamaailman hait ovat työntäneet kärsänsä kilpaurheiluun. Nykyi-

sin he ostavat, tiedämme varmasti nimeltä mainitsematta, urheiluseuroja rahalla, jolloin urheilijoista tulee tietyllä tavalla heidän gladiaattoreitaan, jotka tuottavat heille, jos onnistutaan, rahaa, ja silloin kilpaurheilukin on mennyt aika pitkälle pimeän puolelle, olen kyllä sitä mieltä. Aivan hiljattain on tapahtunut näitä kauppoja.

Toisaalta tällaiset henkilöt ... Minä nyt puhun Harkimosta ihan suoraan. Arvostan häntä, totta kai, mitäs tässä kierrellään, enkä katso että hän on syyllistynyt mihinkään rikokseen, ja hänessä on paljon positiivisia piirteitä, mutta jos tällaisia harkimoita alkaa tulla vähän huonommalla omallatunnolla lisää tähän yhteiskuntaan, jotka ostavat urheiluseuroja, niin kyllä silloin urheilullinen panos kilpaurheilussakin menettää aika paljon merkitystään.

Saattaa olla, rouva puhemies, että eräänä päivänä kymmenen vuoden kuluttua kaikissa urheilukilpailuissa kaikki seurat ja urheilijat ovat ostettuja ja mafioso istuu nahkatuolissa urheilukentän laidalla mustat silmälasit päässään ja suuri sikari käryten ja katselee, kuinka pojat pärjäävät. Sen perusteella sitten katsotaan, keitä rahoitetaan ja ketkä viedään navetan taakse. Eli tämä saattaa olla tulevaisuudessa mahdollista. Te nyt hymyilette, mutta on parempi, että hymyilette, että ette, kansanedustajat, itkemään ala, kun puhun, mutta tämä on ongelma suomalaisessa urheilussa.

Nyt siihen on tullut mukaan vedonlyönti, lyödään urheilijoiden suorituksista vetoja. Toisin sanoen rahamiehet omistavat urheiluseurat ja urheilijat, toisaalta heidän suorituksistaan lyödään vetoja; silloin tulee sellaisia ongelmia kuin pesäpallossa, Tahko Pihkalan luomassa urheilussa, tuli viime kesänä. En minä tarkoita, että tässä ovat jotkut taustavoimat siellä mukana, mutta silloin jos rahamiehet omistavat ja lyödään vetoja, niin silloin myös urheilutuloksia laitellaan ja asetellaan etukäteen sen mukaan, mistä parhaiten löytyy rahaa ja lähtee rahaa. Joku häviää, vaikka olisi parempi, jos siitä tulee kerroin 20 ja mafioson taskuun tulee rahaa, ja silloin ei ole kysymys enää mistään kilpaurheilusta Virénin, Vasalan ja niiden mukaisesti, joita oli 70-luvulla.

Tämä on meillä ongelma tulevaisuudessa. Kun katsotaan tätä Aittoniemen puhetta joskus kymmenen vuoden kuluttua, niin voitte sanoa, että minä saatoin olla oikeassa tässä asiassa. Rahahait tulevat urheilukentille, ja se on huono asia. Tähän pitäisi kiinnittää huomiota. Se ei ole sillä tavalla liikuntalain asia, mutta kuitenkin juuri siihen näiltä pohjilta liittyvä, kuin tässä olen esittänyt.

Yksi toinen asia, jota minä en ole ymmärtänyt koskaan, on, että suuret poliitikot pyrkivät tunkeutumaan Hiihtoliiton ja muiden johtoon. Täällä oli ed. Aho äsken ja ed. I. Kanerva. En minä osoita heitä sormella. Silloin poliitikko on aivan oikeutettu tarttumaan tietyn urheilulajin johtoon, jos hän henkeen ja vereen ajaa sen urheilulajin eteenpäinmenoa, on se sitten hiihto, yleisurheilu, pesäpallo, uinti, mikä hyvänsä, mutta ei siinä tapauksessa niin kuin joskus käy, että nämä poliitikot eivät katsokaan sitä urheilua niin tärkeäksi, vaan katsovat, että se saattaa olla mukava ponkaisupaikka heille tämän urheilun pohjalta myös poliittisessa elämässä. Minä olen aina vierastanut näitä. Kun tuolla näkee, kun urheiluliitot pitävät kokouksiaan, niin siellä on 90 prosenttia poliitikkoja mukana. Se ei ole sellaisenaan välttämättä mikään paha asia, mutta hiukan siihen saa niin kuin karvojansa nostella ja katsella, onko se paras mahdollinen asia. Minä puhun Ahosta ja Kanervasta. Kumpikin ovat tehneet työtä, Kanerva tehnyt ankaraa työtä omalta osaltaan, vähäisellä menestyksellä kyllä. Viittaan tuohon Räty-hommaan. Se on siinä, menestys.

Suomalaiset ovat tänä päivänä urheilukentillä sellaisia, että kun suomalaiset tulevat maaliin, niin kenialaiset ovat käyneet jo saunassa ja ovat matkalla kotiin. Tämän tyyppistä juttua on tämä suomalainen urheilu tällä hetkellä. Eli ei siinä nyt Kanervakaan ole onnistunut. Ehkä se on se, että muut käyttävät dopingia ja me suomalaiset emme käytä dopingia. Pitäisikö taas alkaa käyttää, että päästäisiin kilpaurheilussa kehitykseen ja sitä kautta myös liikunta ja kuntourheilu saisi lisää pohjaa?

Ed. Aho on saanut aikaan Hiihtoliiton puolella aikaan. Siellä on meillä erinomaisia hiihtäjiä ja tulevat varmasti menestymään tänäkin talvena. Onko se sitten hänen ansiotaan, sitä minä en taas tiedä. Se nähdään taas pitkässä juoksussa. Mutta Ahosta ja Kanervastakin voidaan puhua, vaikka ovat kohta suuria poliittisia johtajia. Ei tässä heidän silmäkulmiaan katsella.

Että tällä tavalla, rouva puhemies. Aikaa on käytetty kahdeksan minuuttia. Se on kohtuullisesti. Mutta sanon, että tässä on eräitä asioita, korostan nimenomaan, en nyt näitä poliittisia johtajia niinkään, mutta näitten rahamaailman haitten tulemista urheilukentille. Kun raha alkaa olla päällimmäisenä, niin silloin menee urheilulta se pohja, joka sillä on perinteisessä suomalaisessa

yhteiskunnassa ollut, ja myös ihmisten kunnioitus sitä kohtaan, ja myös se liikkeellepanovoima liikunnassa ja kuntourheilussa silloin hämärtyy.

Ed. U o t i l a : Arvoisa rouva puhemies! Eilen käytin suhteellisen pitkän puheenvuoron. En käy tietenkään sitä toistamaan, mutta halusin tulla tänne kommentoimaan enkä käyttää lukuisia vastauspuheenvuoroja esillä olleista kysymyksistä.

Ed. Aittoniemelle ensin: On tietysti totta, että ammattilaisuus — bisnes, liiketoiminta — on levinnyt urheiluun, mutta toisaalta ammattimainen urheilu on nähtävästi vähän pakkokin siirtää entistä enemmän toimimaan omalla alueellaan ja meidän pitää tarkastella sitä, mikä rooli enää yhteiskunnalla on olla tukemassa tätä bisnestä, ja tehdä tässä rajanvetoa, niin kuin on koko ajan myös tehty.

Täällä on puhuttu rahoituksesta tänäänkin. Minä en kuulu niihin, jotka sanoisivat, että liikunnan ja urheilun saama rahoitus olisi riittävä. Sen pitäisi olla monin verroin suurempi, jotta sillä voitaisiin tyydyttää kaikki ne perustellut tarpeet niin perustasolla kuin muillakin tasoilla, mitä liikunta ja urheilu tarvitsisi niiden myönteisten asioittensa edistämiseen, mitä sillä on. Mutta minä puhun suunnasta, ja se suunta on, niin kuin ed. Saarinen totesi, onneksi kääntynyt oikeaksi.

Mitä tulee esimerkiksi ensi vuoden budjettiin, niin liikunnan kokonaisrahoitus kasvaa 6,7 prosenttia samaan aikaan, kun budjetti on muuten erittäin tiukka ja edelleen erilaisia leikkauksia sisältävä. Rakentamisen osalta, jos ajatellaan pelkästään kulttuurisektorin budjettia OpM:n budjetissa, valtiovarainministeriön tiukan linjan johdosta julkista rakentamista on leikattu nimenomaan suhdannesyihin vedoten, mitä minä en kyllä sinällään allekirjoita. Mutta tässäkin kaikkia muita on leikattu, liikuntarakentaminen sen sijaan lisääntyy 10 miljoonaa markkaa eli 13,5 prosenttia.

Kun täällä todettiin, että mitään ei ole tehty perustason rahoituksen korjaamiseen, niin siinäkin on kuitenkin tapahtunut. SLU on saamassa omaa rahaa. 6 miljoonaa markkaa ollaan sijoittamassa Nuori Suomi -projektiin eli lasten iltapäiväkerhotoiminnan tukemiseen, jotta he esimerkiksi liikuntakerhojen avulla pystyisivät viettämään aikansa mielekkäästi koulun jälkeen. Nämä ovat pieniä askeleita, mutta suunta on oikea, ja näihin pitää vain jatkoa saada myöhemmin. Mutta en oikein hyväksy sitä, ettei annettaisi mitään arvoa sille myönteiselle kehitykselle, jota on aikaansaatu.

Kuntien valtionosuus ja niin sanottu kuntamarkka: Tietysti kuntien itsehallinnon korostamiseen liittyen korvamerkinnät ovat yleisesti ottaenkin vähentyneet. Täytyy muistaa, että kuntien kokonaisuutena käyttämästä liikuntarahasta valtionosuus on vain 4,5 prosenttia. 95 prosenttia kunnissa käytetään muuta rahaa. Voi tietysti kysyä, jos olisi tällainen korvamerkintä, että kunnan on käytettävä tämä raha tähän ja tähän liikuntaan, heräisikö sellaista keskustelua, että se on samalla sitten maksimi, eli ruvettaisiin miettimään kunnissa, että no se on se, mitä käytetään, ja muuta ei sitten niin herkästi enää kanavoitaisikaan kunnan omien päätöksien seurauksena liikuntaan. Tämä pitää myös ottaa huomioon.

Mitä dopingiin tulee, eilen puhuin tästä eettisestä puolesta enemmänkin. Täällä on ehkä joku käyttänyt sellaisia puheenvuoroja, että doping ja kaikki nämä eettiset kysymykset, alkoholi, väkivalta, seksismi jne., ovat liikuntajärjestöjen, liikuntasektorin, asia. Mutta me olemme juuri hyväksymässä lakia, jossa on hyvin vahva ja selkeä arvoperusta. Silloin, kun puhutaan yhteiskunnan tukemasta urheilusta, meidän on tämä arvoperusta muistettava, mikä liikuntalain perusteluissa todetaan. Täällä ensinnäkin todetaan: "Valtion tukeman liikunnan ja siihen liittyvän kansalaistoiminnan tulee olla eettisesti perusteltua." Edelleen lain perustelujen mukaan: "Yhteiskunnan tuen ulkopuolelle voidaan rajata toiminta, joka on välinpitämätöntä suhteessa dopingiin, päihdeongelmiin tai urheiluun liittyvään väkivaltaan." Raha on se keino, jolla yhteiskunta ja valtiovalta tarvittaessa pystyy näihin ongelmiin puuttumaan, ja tämä on ihan aidosti otettava keskusteluun ja myös mietittävä, mihin tämä liikuntalain peruste velvoittaa, joka täällä on.

Kun täällä on viitattu urheilujohtajiin ja eri tahoihin, niin SLU, joka täytti viisi vuotta ihan äskettäin, pari viikkoa sitten tai viikko vain taitaa olla siitä aikaa, on perustanut eettisen toimikunnan tukemaan liikunnan sisäistä ryhtiliikettä, käsittelemään eettisiä kysymyksiä. Kun on tällaisia henkilöitä kuin kansanedustaja Esko Aho, kansanedustaja Ilkka Kanerva, ministeri Olli-Pekka Heinonen, kansanedustaja Kalevi Olin ja kansanedustaja Matti Saarinen jäseninä eettisessä toimikunnassa, minä heittäisin pallon myös tämän toimikunnan käsiin siinä mielessä, että tämä toimikunta todella miettisi, mitä on tehtävissä ja mitä pitää tehdä, jotta urheilun etiikka ja arvoperusta säilyy puhtaana, sellaise-

na, josta voidaan myös tulevaisuudessa ylpeitä olla.

Kun eri lajeja ja niitä perusteita, millä tavalla apua ja tukea myönnetään, on vertailtu, tulosohjaus saattaa olla joskus ulosohjausta jonkin pienen lajin osalta. Tämä on varmasti totta, ja yhden lajin haluan mainita, jonka tuesta olen pikkuisen huolissani. Se laji on kävely, laji, joka on tuonut suomalaisille iloa ja onnistumisen hetkiä Sari Essayahin, Valentin Konosen ja Reima Salosen kansainvälisten menestystarinoiden myötä. Tällaisten pienten lajien osalta, jotka ovat kuitenkin näkyviä ja joissa on saatu menestystä, kuten kävely, voisi pienen huolensa heittää, millä tavalla tällaiset lajit pärjäävät nykyisessä tukipolitiikassa ja niillä kriteereillä, joita tällä hetkellä noudatetaan.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! ed. Uotila totesi, että suunta veikkausvoittovarojen jakamisessa on oikea, mutta jos tarkkaan katsotaan, ei ole. Prosenttiosuus vielä pienenee. Tietenkään tässä keskustelussa ei ole aivan tarkkaan pidetty huolta siitä, miten tämä asia liittyy tähän lakiin. Tämän tyyppinen lakiesitys oli viime eduskuntakaudella, ja sen eteneminen pysähtyi nimenomaan rahoitusasian takia. Kun te sanotte, että suunta on oikea, ei se ole, ja jos markkamääräisesti lievästi olisikin, tästä liike puuttuu. Te saisitte muistella niitä puheita, jotka olivat silloin, kun tämä asia oli edellisellä hallituskaudella esillä budjettien käsittelyn yhteydessä. Itse lakihan ei tänne päässyt.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Uotila vetosi urheilun eettiseen toimikuntaan, ja olen hänen kanssaan ihan samaa mieltä, että mielestäni tällaisen eettisen toimikunnan pitäisi ottaa pikkuhiljaa kantaa väkivaltaan urheilussa, dopingiin urheilussa ja myös nautintoaineiden käyttäjiin urheilukilpailuissa.

Ed. Uotila otti esille myös kävelyn, ja haluan nyt todeta, että kun liikunnasta puhutaan, moni aina luulee, että se on hirveätä maratonjuoksua, että ihminen pysyisi kunnossa. Nimenomaan haluan korostaa, että kävely on parasta terveysliikuntaa, kunhan se on säännöllistä, sillä liikunnassa on se totuus, että liikuntaa ei voida varastoida vaan sen on oltava säännöllistä. Haluan ihan kaskunomaisesti kertoa, että vanha arkkiatri Arvo Ylppö, joka eli 104-vuotiaaksi, kertoi joskus, että kaksi kertaa elämässään hän on juossut ja toisen kerran turhaan.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ensinnäkin ed. Kemppaiselle. En voi muistella niitä puheenvuoroja, joita edellisellä vaalikaudella liikuntalakiasiasta käytettiin, koska en ollut paikalla niitä käyttämässä enkä kuuntelemassa. Totean, että prosenttiosuus veikkausvoittovaroista liikunnan kannalta on laskenut. Se on totta, koska viimeksi kirjastotoimi on tullut erittäin voimakkaasti uutena edunsaajana jakamaan veikkausvoittovarojen tuottoa. Se on johtanut siihen, että vaikka eduskunta viime vuonna budjettia käsitellessään hyvin seikkaperäisesti totesi, että urheilun osuuden pitää kasvaa, tämä ei toteutunut, kun kirjastotoimi tuli niin voimakkaasti mukaan tätä pottia jakamaan. Mutta markat ovat lisääntyneet, ja niin kuin sanoin eilenkin, markoilla sitä toimintaa viime kädessä kuitenkin järjestetään eikä prosenteilla.

Ed. R ä s ä n e n: Arvoisa puhemies! Valiokunta teki hallituksen liikuntalakiesitykseen muutamia pykälämuutoksia, mutta otan nyt esiin erään yksityiskohdan, jonka muuttamisesta valiokunnassa paljon keskusteltiin mutta tiukkojen äänestysten jälkeen lopulta jätettiin muutos tekemättä. Nimittäin 2 §:n lopussa velvoitetaan kuntia luomaan edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle ottaen huomioon myös erityisryhmät. Näillä erityisryhmillä tarkoitetaan esimerkiksi vammaisia tai pitkäaikaissairaita liikkujia. Eräät asiantuntijat ehdottivat myös-sanan tilanne sanaa "varsinkin", ja myös opetusministeriöstä tuli aivan myönteinen ajatus tälle mahdolliselle muutokselle. Itse kannatin tätä ilmaisua sen vuoksi, että mielestäni kunnan velvollisuus on huolehtia aivan erityisesti ja varsinkin kaikkein heikoimmassa asemassa olevista jäsenistään. Urheiluseurat ja yksityiset liikunnan järjestäjät eivät välttämättä kanna huolta erityisryhmien liikuntatarpeesta.

En kuitenkaan nyt tässä käsittelyssä esitä tätä valiokunnassa äänestyksessä hävinnyttä pykälämuutosta, koska pääasia on toki se, että erityisryhmät laissa mainitaan. Toivon, että tässäkin välttävässä muodossa laki turvaisi muun muassa vammaisten ja pitkäaikaissairaiden oikeuden liikuntaharrastuksiin.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On välttämätöntä käyttää vastauspuheenvuoro tähän kysymykseen, koska kyseinen sanamuoto mietittiin liikuntalakityöryhmässä hyvin tarkkaan. Se lähti tasavertaisuuden toteuttamisen näkövinkkelistä, ei niin että mi-

kään ryhmä, sen paremmin erityisryhmä kuin mikään muukaan väestöryhmä, asetettaisiin erikoisasemaan, vaan niin että pitää huomioida, että erityisryhmät, esimerkiksi vammaiset, tarvitsevat huomioon ottamista liikuntapaikkojen suunnittelussa ja myös suoraa kunnallista toimintaa, että he pystyvät osallistumaan liikuntaan. Heidät on huomioitava, mutta liikuntalakityöryhmä teki tietoisesti päätöksen siitä, että täytyy lähteä samalta viivalta ketään toisen yläpuolelle nostamatta mutta kaikille mahdollisuuksia turvaten ja varmistaen.

Ed. M. M a r k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täydennän vielä sitä, mitä ed. Uotila jo vastasi. Tämä on erittäin huolella harkittu, että lain tarkoitus on turvata tasa-arvoisesti kaikille perustaso. Siinä mielessä on erittäin tärkeää, että kunnat samalla, kun ne tukevat seurojen toimintaa ja erilaisten pienempienkin harrastajayhteisöjen toimintaa, ottavat todella tämän laajan kokonaisuuden huomioon ja sitten kuntatasolla, kun tehdään päätöksiä, millä tavalla mitäkin erityisryhmää kohdellaan, aina arviointi tehdään todella niiden henkilöiden toimesta, jotka tuntevat paikalliset olosuhteet.

Tästä syystä varsinkin-sanan esille ottaminen olisi johtanut siihen tilanteeseen, että olisi ollut jopa lain perusteella selkeä valitusperuste useista sellaisista yleishyödyllisistä rahoituspäätöksistä, joita kunnat luontevasti liikuntaa ja terveyteen liittyvää toimintaa järjestäessään koko ajan tekevät.

Ed. R ä s ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, että kansalaisten tasa-arvon edistämiseksi on joissakin tilanteissa tarpeen asettaa sellaiset ryhmät erityisasemaan, jotka yleensä jäävät jalkoihin resursseja jaettaessa. Sen vuoksi mielestäni tässä olisi ollut perusteita käyttää varsinkin-sanaa etenkin, kun elämme tiukan kuntatalouden aikaa.

Mutta joka tapauksessa suurta edistystä on se, että erityisryhmät mainitaan laissa, ja sen vuoksi olen tyytyväinen tähän muotoiluun.

Ed. V i r t a n e n: Arvoisa rouva puhemies! Pakkokollegat, kansalaiset! Eilen pidin tästä asiasta jo aikamoisen puheen ja aion tavallaan nyt eräällä lailla myös vastata muutamiin niihin asioihin, jotka olen tänään täällä kuullut, mutta edelleen lähden siitä, että hallituksen esityksessä lukee, että uutena painotuksena hallitus esittää liikuntatoiminnan edistämisen rinnalle nostettavaksi liikunnan yhteiskunnalliset vaikutukset, kuten terveydelliset vaikutukset sekä liikunnan merkitys lasten ja nuorten kasvulle ja kehitykselle. Tähän tragikoomisuuteen, joka tässä tavallaan on, minä palaan edelleen.

Ikään kuin nyt olisi herätty tajuamaan liikunnan yhteiskunnalliset vaikutukset. Pidin eilen pitkän palopuheen siitä, kuinka Tahko Pihkala hyvin kärjekkäästi jo nämä kaikki asiat aikoinaan on tuonut esiin ja ennen kaikkea suomalaiselle yhteiskunnalle, nuorten ja lasten kehitykselle. Sekin on tietysti aivan eri asia, että tästä puuttuvat kokonaan aikuiset ja ikääntyneet ihmiset. Ikään kuin liikunnalla ei olisi mitään yhteiskunnallista merkitystä enää poispilatuille keski-ikäisille tai sitten eläkkeellä oleville muuta kuin ehkä joitain terveydellisiä vaikutuksia, jotka sitten eivät ehkä ole niin kauhean yhteiskunnallisia. Tässä sanonnassa on aikamoinen looginen aukko.

Mutta halusin ennen kaikkea eilen sanoa siitä, miten tätä jo toteutti edellinen hallitus. Täällä tulikin jo aikaisemmin puheessa esille, että edustajat I. Kanerva ja ed. Isohookana-Asunmaa, edellisiä ministereitä, olivat 1993 muokkailemassa lakia. (Ed. Aittoniemi: Hyvän hallituksen aikana!) — Ed. Aittoniemen mukaan hyvän hallituksen aikana. — Todellisuudessa tapahtui siis se, mikä on nykyisen oikeistolaisen politiikan mukaan kokonaisvaltainen, yhteiskunnallinen ihmiskäsitys, ei semmoinen pihkalalainen unelma siitä, että on filosofisesti, itsenäisesti mieleltään terve — vanha sanonta: terve sielu terveessä ruumiissa — vaan kun seuraa kaikkia gallupeja ja tutkimuksia, juuri semmoinen hyvin vetelöitynyt, veltto nuoriso, konservatiivinen, mitääntekemätön, mitäänsaamaaton, lihonut. Samalla lailla mennään sitten iäkkäämpiin ihmisiin, joilla ei ole oikein mitään muuta kuin kulutusta elämässään. He muuttuvat hyvin poliittisesti taantumuksellisiksi, eli tutkimuksissa psykologian, sosiaalipsykologian ja liikuntatieteiden alalla on todettu, että virkeä ihminen ja liikunnallisesti aktiivi on sellainen myös, että häntä liikuttavat yhteiskunnan asiat, hän välittää asioista, hän on aktiivinen niissä asioissa.

Meille on hyvin lyhyessä ajassa ja edellisen hallituksen aikana varsinkin ruvettu ajamaan sisään sitä, että koululiikunta romahdutetaan. Myös kaikki vanhempien ihmisten kuntoutus, joka liittyy monipuolisuuteen ja muuhun vastaavaan, romahdutetaan, paitsi sitten jotain viihdettä. Se viihde liittyy sitten muihin rahaurheilumuotoihin, joista täällä on paljon puhuttu.

Mitä tulee yhteiskunnallisiin painotuksiin, joi-

ta uudessa laissa nyt korostetaan, minä sanon, että se on hyvä asia, jos ne tuodaan nyt todella terveesti esille niin, että voisi puhua siitä, että me saisimme elää aktiivisesti, mieleltämme virkeästi, kun eläkeläisten määrä lisääntyy ja lisääntyy, ettei elettäisi missään vanhoissa nostalgioissa, vaan kehityttäisiin ja löydettäisiin vaikka uusia lajeja, uusia urheilu- ja voimisteluharrastusmuotoja, joissa mieli kehittyisi ja kasvaisi samalla lailla kuin on ikäännytty ihmisinä.

Tässä on kokonaan unohdettu esimerkiksi se, mikä on ollut jo pitkän aikaa Suomessa aina vain suositumpaa: kaikki itämaiset urheilulajit, kaikki, kun mennään taijiin, energiaan tai budolajeihin, joiden sisältö on kokonaan siinä, että hallitaan mieltä, ollaan yhteiskunnallisesti valveutuneita, herätään ja kehitytään monipuolisesti. Täällä ei ole minkäänlaisia näyttöjä siitä, että olisi kyse näistä. Meillä on todella vain jotakin vanhakantaista harrastusurheilua, jota on vähennetty edellisen hallituksen päätöksillä, romahdutettiin, siirrettiin kunnille tietty rahamöykky, joka voidaan sitten jakaa kilpaurheiluun ja poliittisesti muutamien suosikkien urheilun tukemiseen. Sitten se on vääristynyt vielä niin, aivan kuten ed. Aittoniemi sanoi, että turhia urheilujohtajia valitaan pelkästään poliittisesti, tai hienostihan se sanotaan niin, että kun heillä valtaa, he saavat enemmän rahaa. Jollakulla ed. Aholla on niin hyvät kytkökset kaikkiin omiin taustavoimiinsa, jotka rahoittavat puoluettakin paljon. Totta kaihan ne samat tahot rahoittavat mainosmielessä myös sitä liittoa, jonka päällikkönä hän on, jnp.

Ed. Aittoniemi tajuaa hymyillessään hyvin, mitä tarkoitan, että ei siinä nyt ihan vain keulakuvaksi oteta poliitikkoa, vaan käytetään härskisti hyväksi samoja suhteita, mitä muutenkin politiikassa käytetään. Monella ihmisellähän on se kumma käsitys, että täällä me kaikki edustamme kansaa. Todellisuudessa me edustamme täällä pieniä eturyhmiä. Isot puolueet ovat enemmän rahan, vallan, voisiko sanoa, kourissa ja siinä kierteessä tullakseen uudelleen valituksi, ja heidän johtajansa edustavat vielä enemmän samoja tahoja, joita edustaa tämä kirottu kierre urheilu — politiikka — kansansuosio.

Tässä tullaan oikeastaan erittäin mielenkiintoiseen kysymykseen. On olemassa sellainen loistava vanha tieteiselokuva kuin Roller Ball. Se kertoo siitä, että oikeastaan jääkiekosta, jalkapallosta, jääpallosta on kehitetty vielä sellainen kansanhuvi vanhan kunnon Rooman tyyliin, sirkusta, verta ja väkivaltaa, kansalle sellainen laji, jossa poliitikot, liike-elämä ja kaikki saavat kaikki tarpeensa tyydytettyä, niin että kansaa ei mikään muu oikeastaan enää kiinnosta kuin kyseinen laji ja samalla kansa tyytyy siihen, saa tyydytyksen ja muuta. Mutta mikä nousee lopulta ongelmaksi, on sittenkin, että poliitikot hermostuvat. Meillä on tänä päivänä juuri julkisuudessa, tiedotusvälineissä, käyty aika pitkään keskustelua siitä, ketkä ovat julkkiksia, kuka on populisti, kuka on kansansuosikki. Roller Ball -elokuvassa tähti alkaakin nousta yhtäkkiä kansansuosikiksi. Kansa rupeaa rakastamaan häntä ja kuulee jopa hänen muutaman ajatuksensa, jotka ovatkin mielenkiintoisia ja poikkeavat niistä poliittisista ajatuksista tai niistä kaupallisista ajatuksista, jolloin poliitikot ja liikemiehet päättävät tuhota tämän kansansuosikin, joka on tässä lajissa noussut liian korkealle.

Kun ajattelette, miten tänä päivänä käydään keskustelua suomalaisen urheilun ympärillä, urheilu on aina ollut Suomessa se jumaloiduin juttu. Sitten kun tämä, voisiko sanoa, ihan todella parhaimmillaan ihanteellinen ... Meillä on monta sukupolvea ihanteellisesti kasvanut yhteiskuntaan ja sen takia on yllättävän terveitä. Vasta ihan viime aikoina on ruvennut tapahtumaan suomalaisen yhteiskunnan romahtaminen ja uupuminen henkisesti sisältä. Suomalaisessa lehdistössä tosiaan käydään keskustelua, ja aivan oikein jotkut lehtimiehet ovat huomanneet, että poliitikoilla on skitsofreeninen suhtautuminen urheilijoihin ja julkkiksiin. Ei heitä halutakaan tänne, koska kansa ihan oikeasti tykkää heistä joistakin, mutta jokainen puolue haluaisi kerätä ne muutamat tuhannet äänet, mitkä tuossa irtaallaan ...

P u h e m i e s (koputtaa): Ed. Virtanen, liikuntalakiin, olkaa hyvä!

P u h u j a : Tämä on liikuntalakia ja liittyy juuri siihen, että yhdestä urheilijasta ...

P u h e m i e s (koputtaa): Puhemiehen kanssa ei väitellä!

P u h u j a : ... tuli liian suosittu elokuvassa, jossa politiikka ja raha kytkeytyivät liikaa toisiinsa. Mielestäni tässä ovat kaikki puhuneet rahaurheilustakin ihan tarpeekseen tai hyvin paljonkin tästä asiasta.

No niin, siinä sitten kävi ja täälläkin käy niin, että jos urheilija tulee eduskuntaan pyrkimään, joku voi päästä tänne ja joku ei, mutta useasti se

liittyy siihen, että se rahakytkös on siellä jo hyvin pitkällä ja syvällä. Sen näkee sitten tulevaisuudessa, kuinka paljon ja kuinka merkittävästi tupakka- ja alkoholifirmat sponsoroivat ihmisiä eduskuntaankin.

Se vielä terveestä sielusta ja terveestä ruumista. Eli tämä on jäänyt kuntien päätettäväksi hyvin pitkälle, kuinka jaetaan raha, joka suunnataan ... Monet ovat täällä sanoneet, että veikkausrahat jaetaan tällä hetkellä väärin ja muut arpajaislain mukaan saatavat rahat, raha-automaattirahat. Olen täysin samaa mieltä, että niistä pitäisi ilman muuta jakaa enemmän urheilulle.

Kunnista on yli 70 prosenttia esimerkiksi keskustalaisia. Heillä on oma käsityksensä tällaisesta talkookökkähenkisyydestä, varsinkin kun meillä on verotuskäytäntöä muutettu siihen suuntaan, kiristetty niin, että kaikki alkaa muuttua epäilyttäväksi, kaikki toiminta urheilunkin alueella. Talkootyötäkin aletaan tulkita veronkierroksi eikä suomalaisen hengen tai suomalaisen rodunjalostuksen, suomalaisen kehon ja mielen parantamisen edistämiseksi; ajatellaan niin, että jokainen urheiluseura pyrkii vain hyötymään näistä asioista.

Tässäkin taas törmätään siihen, mitä se alkoholi tekee pikku tapahtumissa. On tosiaan naiivia ajatella, että siellä mainostettaisiin jotain alkoholia ja Koffia ja mitä niitä kaikkia onkaan. Siellä on useasti kyse siitä, että muuten ei saataisi houkuteltua ihmisiä niin paljon niihin tapahtumiin, joilla sitten hyödytetään tämän pienen paikkakunnan tietyn urheiluseuran ja urheilutoiminnan ihan oikeasti eläviä periaatteita. Ei se alkoholi sinällään ole mikään paha, mutta silloin kun tullaan todella isoihin tapahtumiin ja on ainoastaan isot firmat ja heillä on rahaa ostaa ne mainospaikat, silloin se vasta periaatteessa muuttuu vaaralliseksi.

Vielä yksi asia, jonka haluan nostaa esille, on erotiikan tai seksin ja liikunnan suhde, josta täällä on myös aika paljon puhuttu. Eihän kyse ole mistään välttämättä inhottavuudesta tai jostain muusta. Minulla on esimerkiksi tässä vuodelta 1910 kirja Alaston, jossa painimisen ja kaiken muun vastaavan urheilun ihanteet on kytketty hyvin pitkälti siihen, että tämä on täynnä miesten ja naisten kauniita vartaloita ja erittäin loistavia ihanteita. Voisi ajatella, että tätä on suomalaisessa kansanperinteessä, saunaperinteessä, kaikessa, jopa rahaperinteessä: 30—40-luvulla on ollut alastomia ihmisiä suomalaisissa rahoissa. Minusta tuntuu, että tässä mennään jo jonkin sellaisen uustaas-oikeistohysterian lietsomisen puolelle, kun ruvetaan sanomaan, että seksiä ja erotiikkaa on liikaa urheilussa.

Erotiikka kuuluu ilman muuta ruumiillisuuteen ja fyysisyyteen. Kyse on ennen kaikkea siitä, minkä muotoisia ihmisiä saa esiintyä esimerkiksi urheilumainoksissa. Kun mennään katsomaan urheilukentille, peleihin tai mitä tahansa, naisten sählyä tai ringettiä tai mitä tahansa jalkapalloa, niin siellä on todella kaiken muotoista tyttöä ja naista liikehtimässä, ja se on älyttömän hyvä juttu, että näin on. Mutta sen, että mainoksiin lyödään sitten ainoastaan joku aerobickaaja ja sieltäkin siitä päästä, että on hoikat sääret ja kaikki muut paikallaan, eli kyse on jostain mannekiinijutuista ja muuta, niin sen ei pitäisi meitä tavallaan antaa hämäyttää, että seksiä muka sitten on liikaa itse urheilussa. Tiedän, että ed. Brax aikoo sanoa jotain, että sponsori on vaatinut lentopallojoukkueelle tiettyjä, olivatko ne nyt, läpinäkyviä pikkuhousuja peliasuiksi tai jotain. Ei kai se nyt sentään ihan niin vahva ollut se suositus tai määräys, mutta kuitenkin.

Tähän nimittäin yhtyy vielä yksi asia, johonka sitten lopetan, ellei puhemies innostu väittämään, että tämä on taas asiatonta. Mutta meidän rahaliittoomme kuuluu myös meidän iltapäivälehdistömme. Muistan kun Ringa Ropo aikoinaan hyppeli korkeutta, ennen kuin selkä meni, niin silloinkin jo lehtikuvaajat yrittivät ottaa semmoisia valokuvia, joissa ne housujen alarypyt olisivat olleet sen näköisiä, että meitä nuorempia miehiä olisi innostuttanut Ringa Ropon hyppyasento enemmän kuin noin luonnollisesti.

Nyt jos katselette Heli Koivulaa levittelemässä kuvissa, niin kyllä aina vain pitemmälle on menty siinä kuvan käsittelyssä ja muussa, ettei paljon mielikuvitusta tarvita. Tosiaan meidän lehdistömme, meidän iltapäivälehdistömme, meidän urheilulehdistömme ja muut, systemaattisesti pyrkivät eivät suinkaan halventamaan naisurheilua vaan hakemaan sieltä juuri tämmöistä, voisiko sanoa, pornosävyä. Kyse ei siis ole seksistä ja erotiikasta vaan pornon puolelle menevistä, tavallaan jopa inhottavista kuvista, joilla ei ole mitään tekemistä terveen urheilullisuuden kanssa.

P u h e m i e s : Eikä liikuntalain, ed. Virtanen!

P u h u j a : No, on tällä liikuntalain kanssa, kun minä olen kuullut, mitä täällä muuten puhutaan myös. Eli minä puhun edelleen siitä, että meidän lehdistömme, politiikkamme ja urhei-

lumme kytkeytyy isoksi rahalliseksi paketiksi, ja jos tosiaan lehdistö suosii ainoastaan tätä rahan, pinnan ja tiettyjen lajien suosimista, niin silloin ollaan samassa tilanteessa kuin politiikankin suhteen, että samat tyypit ovat aina näkyvissä, sama meno jatkuu ja muuta vastaavaa.

Sen takia vielä kerran sanon, että tässä liikuntalaissa todella on hyvät periaatteet, ja toivoisin, että ne aktualisoituisivat eli tulisivat sen kaltaisiksi jutuiksi Suomessa esiin, että kansallisella tasolla ihan lapsista ja eläkeläisistä ja vanhemmista ihmisistä lähtien alettaisiin toteuttaa jotain uudenlaista, jopa suomalaisugrilaiskalevalaisuuteen liittyvää mielen ja sielun ja liikunnallisuuden periaatetta, jossa tosiaan koko kansan liikunta muuttuisi semmoiseksi rahallisesti ja muutenkin, voisiko sanoa, ohjauksellisesti ja psyykkauksellisesti tuetuksi, jolloin myös meidän poliittinen järjestelmämme alkaisi muuttua ja sen jälkeen ei enää kaikkia roskalehtiä ostettaisi tyhjyyden täytteeksi, niin kuin nytkin katsellaan mitä tahansa urheilua ja ketä tahansa levittelemässä vain pelkästään sen takia, kun ei enää mieli liiku eikä ole liikutuksia.

Kiitoksia harvinaisesta ymmärryksestä, rouva puhemies!

Ed. Luhtanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Virtanen pitää tapanaan nälviä aina keskustaa, ja se hänelle suotakoon. Me olemme oikein tyytyväisiä siitä. Mutta hän nytkin antoi käsitykseni mukaan ymmärtää, että keskustalaiset olisivat jollakin tavalla talkootyötä vastaan liikuntaelämässä ja urheilussa. Kyllä siinä nyt ed. Virtanen löi pahasti kirveensä kiveen. Nimittäin tällainen talkootyöhän on oikein alkiolainen perinne ja lähtenyt keskustalais-maalaisliittolaisista järjestelmistä tuolla maaseudulla, missä kaikki seurantalot, nuorisoseurantalot, urheilukentät, kaikki, on tehty talkootyönä, kerätty varat kaikkeen toimintaan. Se on ollut nimenomaan keskustalainen periaate, jota ei kaupunkilaistuneessa maailmassa ole sillä tavalla tunnettu eikä vielä oikein tunneta tänäkään päivänä.

Mitä tulee sitten siihen, että verottaja suhtautuu tietyllä tavalla kriittisesti näihin asioihin, sekin on ymmärrettävää, koska näitä talkoojärjestelmiä on käytetty väärin ja käytetään tänä päivänäkin kyseenalaisesti. Mutta siinä ei ollut mitään kyseenalaisuutta, että maalaisliitto, kepulaiset ja muut, oli demari tai vasemmistolainen, tuolla maaseudulla yhdessä mentiin. Illat ja sunnuntait ja yöt rakennettiin urheilukenttiä ja urheilutaloja ja nuorisoseurantaloja. Se oli selkeätä talkoohommaa, mutta sitä ei tahdo enää nykyisin missään olla. Mutta turha teidän on, ed. Virtanen, keskustaa tästä syyttää. Koettakaa jostakin muusta päästä niskan päälle, ja se on kyllä mahdottomuus.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Virtasta tuntui häiritsevän puheenvuorossaan se, kun hallitus esittää liikuntatoimen edistämisen rinnalle nostettavaksi liikunnan yhteiskunnalliset vaikutukset, kuten terveydelliset vaikutukset sekä liikunnan merkitys lasten ja nuorten kasvulle ja kehitykselle. Hän kaipasi, että tässä olisi pitänyt mainita myöskin enemmän vanhemmat ikäpolvet.

Haluan tähän todeta, että tässä hallituksen esityksessä on kuitenkin tärkeä lähtökohta, sillä vain terveistä lapsista voi tulla terveitä aikuisia ja terveitä vanhuksia. Mielestäni laissa halutaan korostaa, ettei liikunta ole mitään erillistä yhteiskunnassa tapahtuvaa toimintaa vaan se on nimenomaan sellaista toimintaa, joka koskettaa meitä kaikkia. Liikuntahan on paitsi harrastustoimintaa myös viihdettä. Se on terveyden edistämistä, jopa liiketoimintaa ja bisnestä.

Minua sen sijaan häiritsee hieman hallituksen esityksen perusteluissa ...

P u h e m i e s : Vastauspuheenvuoro, ed. Ihamäki!

P u h u j a : Minä tulen tähän tässä vastauksessa myöskin, häiritsee hallituksen esityksen perusteluissa ja myös valiokunnan mietinnössä se kohta — ed. Virtanen puheenvuorossaan totesi, että terve sielu terveessä ruumiissa — että hallituksen esityksen mukaan liikunnan sosiaaliset vaikutukset on arvioitu terveydellisiä vaikutuksia merkittävämmiksi. Haluan tässä yhteydessä todeta, että Maailman terveysjärjestön mukaan terveys on ihmisen fyysisen ja psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila, ja tämän määritelmän mukaan sosiaaliset vaikutukset kuuluvat terveyteen.

Ed. M. M a r k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaksi oikaisua ed. Virtasen puheenvuoron johdosta. Ensinnäkin uuden lain tärkeä linjaus on liikunnan toiminta-alueen laa-

jentaminen käsittämään entistä painokkaammin myös väestön, siis kaikkien ihmisten, hyvinvoinnin ja terveyden. Tärkeää on myös, että tällä puretaan sektoroitunutta hallintoa, ja tästä seuraa nimenomaan liikunnan toimialan ja sosiaali- ja terveyshallinnon sekä kaiken kansalaistoiminnan entistä kiinteämpi yhteistyö niin paikallisella kuin valtakunnallisellakin ja alueellisella tasolla.

Lasten ja nuorten osalta totean, että ed. Virtanen on väärässä väittäessään, että liikunnan asemaa olisi heikennetty esimerkiksi kouluissa. Kun käsittelimme täällä varsin vastikään eli tänä vuonna koulutusta koskevaa lainsäädäntöä, niin silloin sivistysvaliokunnan toimesta tehtiin lakiehdotukseen vielä muutamia muutoksia. Valiokunta korosti sitä, että liikunnan ja terveyskasvatuksen opetuksen tärkeimpiä tehtäviä on vahvistaa liikunnallisen ja terveen elämäntavan omaksumista. Kun nimenomaan sekä lukio- että ammatillista koulutusta koskeviin lakeihin lisättiin liikunta- ja terveystieto pakolliseksi oppiaineeksi, niin tällä nimenomaan painotettiin nuorten ja lasten osalta liikunnan tärkeyttä.

Tiedot ja taidot sekä valmius oman terveyden ja työkykykyisyyden ylläpitämiseksi tulee nähdä sekä kaikkia kansalaisia koskevana yleissivistyksenä että työelämään ja yleiseen ammatilliseen pätevyyteenkin kuuluvina. Kyllä liikuntalaki tässä muodossa todella on merkittävä edistysaskel vanhaan käytäntöön.

Ed. V i r t a n e n (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos kaikille, jotka olivat samaa mieltä kanssani. Sanoin, että tämä on upea laki, ja toivoin, että tämä toteutuisi. Edellinen hallitus syyllistyi antialkiolaiseen juttuun, että ruvettiin selkeästi ajamaan uusporvarillista, taantumuksellista ja epäsolidaarista juttua, ettei rahoitettukaan enää näitä asioita. Nyt ymmärretään, että liikkuva, solidaarinen, sosiaalinen ihminen on juuri myös liikunnallisesti terve ihminen. Jokainen teistä varmasti kuuli, että kehuin tätä lakia. Ymmärrän sen, että sosiaalisuus on erittäin tärkeää näissä kaikissa urheilumuodoissa, jotka ovat ihan luonnollisia harrastusjuttuja.

Tosiaan ihmettelen vain sitä poliittista köyhyyttä, joka saa teidät kuulemaan pehmoisia, koska sanoin ihan selvästi, että edellinen hallitus vesitti liikuntalakia. Olen kuullut paljon liikunnanopettajia. Itse aikoinaan olisin ruvennut liikunnanopettajaksi ja tunnen aika hyvin ne asiat. Edellisen hallituksen aikana kouluissa heikennettiin ratkaisevasti liikunnanopetusta ja se siirrettiin joksikin erityisvalinnaisjutuiksi ja se väheni. Että siitä vaan, jatketaan.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva liikuntalaki on osoittautunut mieluisaksi aiheeksi, kun on niin paljon pyydettyjä puheenvuoroja ja monena päivänä tästä on jo keskusteltu. Aihe onkin tärkeä.

Kuntien taloudelliset mahdollisuudet liikunnan resurssien turvaamiseksi ovat rajalliset tätä nykyä. Liikuntamäärärahoista on tingitty, liikuntapaikkojen vuokria korotettu, ja kunnan liikuntatoimen apu erilaisten urheilupaikkojen kunnostamisessa on henkilökunnan vähentämisen myötä vähentynyt. Vetoankin kuntiin, etteivät ne heikentäisi liikunnan edellytyksiä rahastamalla liian rankasti liikuntapaikoista.

Onneksi kuitenkin talkootyö ja talkoohenki elävät edelleen suomalaisessa urheilussa voimakkaina, niin kuin monessa puheenvuorossa on jo mainittukin. Se pelastaa monen urheiluseuran talouden, kun jäsenmaksuilla ei voi kattaa kuin pienen osan kustannuksista. Silloin tällöin putkahtaa esiin urheiluseurojen suorittaman talkootyön verollepano, mutta siihen ilmaisen voimakkaan varoituksen sanani. Talkootyön verollepano olisi lähes kuolinisku monelle seuralle, joten osoitetaan vapaaehtoistyön arvostus pitämällä se verotuksen ulkopuolella.

Liikunta on niin arvokas asia monella tavoin, että sen edellytykset on pidettävä kunnossa. Liikunnan terveydelliset vaikutukset ovat kiistatta positiiviset. Lapsille, nuorille ja vammaisille liikunta antaa fyysisen kunnon lisäksi henkistä virkistystä ja korvaamattomia sosiaalisia kontakteja, jotka ystävyyssuhteet kestävät läpi elämän. Liikunnan kautta saadut sosiaaliset kontaktit merkitsevät erityisen paljon elämän vaikeissa tilanteissa, vaikka itse liikunta olisi jäänyt taaksekin.

Lapsillehan liikunta on luontaista. Pieni lapsi tuskin kestää hetkeäkään paikallaan hereillä ollessaan. Lasten kasvaessa liikuntatottumukset valitettavasti heikkenevät ja ero aktiivisesti liikkuvien ja erittäin vähän liikkuvien välillä kasvaa. Osa lapsista ja nuorista harrastaa kilpaurheilua, osa istuu mieluummin tv:n tai tietokoneen ääressä.

Mitä paremmat mahdollisuudet liikuntaan pystymme luomaan, sitä positiivisemmin siihen suhtaudutaan. Liikuntaa on peruskoululaisilla nykyään vain kaksi oppituntia viikossa. Hallituksen esitys uusiksi koululaeiksi ei sisältänyt lainkaan liikunnan oppitunteja lukioon, mutta

onneksi eduskunta muutti esitystä ja sisällytti liikunnan myös lukioon. Oppimisvireys edellyttää todistettavasti päivittäistä liikuntaa. Valtaosa oppilaista tuntee itsensä väsyneiksi, ja erilaiset selkäoireet ja ylipaino lisääntyvät nuorillakin, mikäli liikunta jää vähiin.

Sitten tulee mieleen vielä meidän kaikkein pienimmät koululaisemme. Suuri osa pienistä koululaisista joutuu viettämään iltapäivänsä yksin joko ilman vanhempien seuraa kotona tai oman onnensa nojassa ulkona. Tämä lisää riskiä epätoivottuun käyttäytymiseen. Koululaisille tulisi järjestääkin enemmän ohjattua iltapäivätoimintaa, esimerkiksi erilaisia liikuntakerhoja, jotka ovat erittäin suosittuja. Järjestöt voisivat tässä tarjota apuaan ja järjestää näitä kerhoja joko ihan sellaisenaan tai sitten auttaa niitä järjestöjä, jotka iltapäiväkerhoja muuten järjestävät. Tällaisiahan on seurakuntien kerhoina, jossain niitä järjestävät Martat, jossain Mannerheimin Lastensuojeluliitto jne.

Työikäisille liikunta on tärkeä, sillä liikkuva jaksaa paremmin. Työelämän tahti on tiukentunut koko ajan. Vasta julkaistun Työterveyslaitoksen tutkimuksen mukaan yli puolet työssä käyvistä suomalaisista kokee jonkin asteista työuupumusta. Yhä useampi maamme työikäisistä joutuu jäämään ennenaikaiselle sairaus- tai varhaiseläkkeelle työkyvyn pettämisen vuoksi. Säännöllinen, vähintään kolme kertaa viikossa tapahtuva liikunta todistettavasti edistää ruumiillista ja henkistä hyvinvointia. Liikunta vahvistaa luustoa, lihaksistoa ja nivelten toimintaa, pitää painon kurissa ja vähentää riskiä sairastua sydän- ja verisuonitauteihin. Suuri osa tästä kaikesta voidaan tehdä hyötyliikuntana. Työmatkat ja kotoiset askareet, puutarhanhoito jne., antavat mahdollisuuden tällaiseen hyötyliikuntaan. Mutta kaikille nämä eivät sovi, ja valintaa on syytä olla.

Kaiken kaikkiaan toivoisin, että työikäisillekin järjestettäisiin jopa työpaikkojen puolesta liikuntatilaisuuksia, jotka saattaisivat antaa sen tervetulleen potkun myös omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen säännöllisesti. Tunnettua on, että vammaiset ja vanhukset säilyttävät toimintakykynsä, kun heidät saadaan säännöllisen liikunnan pariin. Kaikkien näitten seikkojen vuoksi sanonkin, että liikuntaan käytetty markka on säästetty markka.

Ed. Viitamies: Arvoisa puhemies! Oliko se ihminen, ed. Ihamäki, fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen vai peräti sosialidemokraattinen kokonaisuus, kuten oivallisesti totesitte. (Ed. Ihamäki: Maailman terveysjärjestö ei tunne sitä!) — Ehkä siihen määritelmään voidaan jollakin tavalla vaikuttaa.

Liikunta on merkittävä osa yhteiskuntaamme. Hyvinvointipolitiikkamme perustuu laajaan liikunnan harrastukseen. Urheilu on merkittävää viihdettä ja kulttuuria. Urheiluseurat ovat perinteinen kansalaistoiminnan kenttä, joka on sosiaalistanut ja yhteiskunnallistanut suomalaisia sukupolvi toisensa jälkeen.

Paljon katsojia keräävät urheilutapahtumat ovat myös kaupallistaneet kilpaurheilua. Urheiluseuran voi nyt omistaa. Sen voi viedä myös pörssiin. Kaupallisuudesta on seurannut paljon hyvää sikäli, että urheilusta on tullut monelle suomalaisellekin ammatti ihan eri lailla kuin asianlaita oli vielä parikymmentä vuotta sitten. Tämä ei tietysti ole pelkästään ongelmaton asia, kuten myös sivistysvaliokunta on mietinnössään todennut. Nuoren huippu-urheilijan voi olla vaikea sijoittua työelämään urheilu-uransa jälkeen.

Urheilun muuttuminen osin liiketoiminnaksi on monen mielestä ongelmallista. Liiketoiminnassa ei mielestäni ole kuitenkaan sinänsä mitään moraalisesti vaikeasti hyväksyttävää myöskään silloin, kun se liiketoiminta liittyy urheiluun. Sponsoreiden mukaan saaminen luo kuitenkin menestyksen pakkoa, joka tilaisuuden tullen saattaa johtaa urheiluseuran johdon harhateille, kuten pesäpallon sopuotteluissa on ilmeisesti käynyt.

Liikunnasta puhuttaessa ei voi mielestäni liikaa korostaa sitä, että merkittävin yhteiskunnallinen näkökulma on liikuntaa harrastavan ihmisen, nuoren, aikuisen, vanhuksen, näkökulma. Tässäkin hyvinvointipolitiikkamme kulmakivenä on kansalaisten oma aktiivisuus. Yhteiskunnan pitää tukea aktivoitumista ja säännöllistä liikunnan harrastusta. Urheilujärjestöjen, liittojen, rahoitus on varmistettava valtion toimesta. Haluan nostaa esiin erityisesti SLU:n jäsenliittojen parissa toimivan Nuori Suomi -liikkeen, joka lähtee harrastusliikunnan arvopohjalta eettisesti kestävällä tavalla kohottamaan liikunnan harrastusta lasten ja nuorten parissa.

Kuntien tasolla liikunta ja urheilu on läsnä monella tavoin. Kuntien käytännön vastuulla ovat muun muassa erityisryhmien liikuntapalvelut. Samoin juuri kunnat käytännössä huolehtivat urheilupaikkojen rakentamisesta. Kunnat eivät tänä päivänä juurikaan pysty avustamaan paikallisia urheiluseuroja. Onneksi esimerkiksi

nuorisovalmentajien ja -ohjaajien kuluja kyetään monissa kunnissa vielä korvaamaan.

Eduskunnasta ei ole varmaan tarpeen neuvoa kuntia, mutta haluan korostaa sitä, että liikunta on nimenomaan ensisijaisesti kansalaisten harrastus- ja kulttuuri-ilmiö. Sillä on paljon myönteisiä vaikutuksia tätä kautta tietysti myös kuntatalouteen. Tärkeää on, että eri lajien harrastamiseen kunnissa mahdollisuuksia. Kaikkea ei voi tietenkään harrastaa kaikkialla samoilla ehdoilla, mutta tilanteen mukaan ratkaisuja voidaan kunnissa kyllä löytää esimerkiksi liikuntapaikkojen rakentamiseen, vaikka valtion avustuksia joka hankkeeseen on luonnollisesti mahdotonta saada.

Urheiluseurojen varainhankinta nojaa käytännössä talkootyöhön. On oikein, että seurojen talkootyö säilyy verottomana. Samoin, arvoisa puhemies, kansalaistoiminnaksi laskettavan urheiluseuran tulee säilyä arvonlisäveron ulkopuolella.

Ed. T i u s a n e n: Arvoisa rouva puhemies! Valiokunnan mietintö käsittelee hyvinkin yleisellä tasolla liikuntaa. Ihan muutama huomio.

Liikkuminen ja liikuntahan on ihmisen normaali olotila, mutta aikojen mukana olemme aika tavalla sen unohtaneet. Näin ollen kansanliikunta ja liikunnan yleinen merkitys etenkin lasten ja nuorten kasvatuksessa, mutta myös vanhusväestön kohdalla on tietysti äärimmäisen tärkeä terveellisyyden näkökulmasta.

Liikkumisen tulee myös olla terveellistä, kohtuullista, tasapainoista ja henkisesti antavaa, ei pakottavaa. Kun se sitä on, se tukee sydän- ja verisuonielimistön terveyttä, sen selviytymistä kriisitilanteissa, samoin tuki- ja liikuntaelinten, erityisesti nivelistön ja lihaksiston ja myös luuston, kuntoa. Tiedämme esimerkiksi luuston kalsiumpitoisuuden heikkenemisen eli haurastumisen olevan kansanterveydellinen ongelma, ja näin ollen liikunta on hyvin tärkeä ennalta ehkäisevä toimi nimenomaan tässä mielessä estää luunmurtumia. Ajatukset siitä, että liikkumiseen laitettu markka säästyy muualla, ovat aivan oikeaan osuneita.

Oikean kehon painon ylläpitäminen, jos jotenkin hyvin pelkistetysti toteaa, on hyvin tärkeä asia. Samoin liikkuminen edistää koordinaatiokyvyn kehittymistä, mielenterveyttä ja tasapainoista henkistä elämää. Se on selvä ja useaan kertaan todettu. Kuitenkin on hyvinkin tärkeätä se, mihin ed. Aittoniemikin hiukan viittasi, että liikkuminen ei saa olla pakonomaista. Se ei ihan samalla tavalla ehkä kaikille sovi, sekin voidaan todeta, koska vastakkaisessa tilanteessa, jos se on hyvin pakonomaista, siitä ei varmasti tule positiivisia tuloksia.

Haluaisin tuoda esille yhden esimerkin jo parinkymmenen vuoden takaa: Päivystyspoliklinikalle tuotiin sydänkohtaukseen menehtynyt noin 50-vuotias mies, joka löydettiin pururadalta. Mukana oli myös vaimo, joka todisti, että kyllä minä pidin huolen siitä, että tämä mies on joka päivä käynyt lenkillä. Kuitenkin hän menehtyi, ed. Aittoniemi, lenkkipolulle. Eli ei tämä ole mustavalkoinen tilanne koskaan, mutta ikääntyneitä ei tule todella nuorten ja lasten ohella unohtaa. Erityiskohteen mainitakseni liikkuminen on erittäin tärkeää myös henkiselle hyvinvoinnille.

Rahasta on puhuttu paljon, myös moottoriurheilusta, ja on kai todettava, että kun suomalainen voittaa maailmanmestaruuden formulassa, tietysti suomalaisia asia aivan oikein herkistää, Maamme-laulu soi jne. Mutta tässä kilpailussa tietysti moottorinvalmistajat, autoyhtiöt, automerkit, öljy-yhtiöt, tupakkamerkit, alkoholimerkit ovat myös voittajina. Tässä on juuri ristiriita terveyden ja ei-terveiden ilmiöiden kesken, jotka kohtaavat tämän tyyppisessä kilpailussa, ja se on ongelmallista.

Edelleen lopuksi, arvoisa puhemies, dopinghuoli on tärkeä. Kun ed. Brax mainitsi muun muassa Itä-Saksan, yhdyn hänen huoleensa, joka koskee entistä DDR:ää. Itsekin olen tavannut entisiä huippu-urheilijoita, naisurheilijoita — 100, 200, 400 metrin juoksijoita — jotka ovat tehneet maailmanennätyksiä tai olleet olympiavoittajia. Olen tavannut heitä siinä vaiheessa, kun he ovat ehtineet 30, 35, 40 vuoden ikään. Todella näky on sikäli varsin surullinen, että ihmisen ikääntyminen on tapahtunut hyvin nopeasti, ja siinä ehkä liian voimakkaan kaikenlaisen valmennuksen lisäksi ovat olleet mukana ei vain hormonit vaan nimenomaan myös muut lääkeaineet, mitä tässä on käytetty. Emme unohda sitä, että näitä lääkkeitä siitä huolimatta, että Itä-Saksa tai DDR on mennyt, käytetään edelleen. Se, että niiden kehittäminen on mennyt niin pitkälle, että niiden löytäminen on entistä vaikeampaa, on hyvä pitää myös mielessä.

Täällä on varsin monesti puhuttu kasvuhormonista. Esimerkiksi aivoekstraktit edistävät taipumusta sairastua yleisesti nimitettyyn hullun lehmän tautiin. Tämän tyyppiset huolet ovat myös hyvin tärkeitä, eli Creutzfeldtin-Jakobin tauti liittyy tähän asiaan.

Aivan lopuksi on hyvin tärkeätä huomioida

se, että Raha-automaattiyhdistyksen rooli suomalaisessa rahoituksessa on tietysti säilytettävä myös tulevaisuudessa sillä tavalla, ettei esimerkiksi EU:n puolelta pystytä siihen puuttumaan sen vuoksi kilpailumielessä, että sillä rahoitettaisiin nimenomaisesti lakisääteisiä toimenpiteitä. Se on yleinen huoli, joka on varsin usein tullut esiin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. K r o h n : Arvoisa puhemies! Liikuntalaki on tavallaan yksi siivu hien historiaa. Liikunta liittyy kulttuurin käsityksessä jollakin tavalla hien merkitykseen. Jos Raamatussa piti otsa hiessä raataa leipänsä eteen, niin hikoileminen liittyy työhön. Urheilu ja liikunta ehkä syntyi siitä, kun ajateltiin, että hikoilemisella on myös muita merkityksiä kuin vain leivän saanti. Meillähän pitkään urheilulla oli sillä tavalla yhteiskunnallisia merkityksiä, että oli valtavia huippukilpailusuorituksia, joukkuehenkeä, välillä jopa Tahko Pihkalan hengessä maanpuolustustahtoa ja muuta.

Nyt voidaan ajatella, että vanhan liikunnan kilpailuvietin tyydyttämisen lisäksi on tullut ehkä uusi aika, joka on elämysten aikaa. Maailmassa, missä me elämme yhä enemmän tekniikan kanssa, ikään kuin meidän valtavan hienoa monimutkaista kehoamme tarvitaan ennen kaikkea siihen, miten se kommunikoi tietokoneen kanssa. Liikunta on keskeisiä keinoja, joilla saadaan takaisin haltuun meidän inhimillinen, fyysinen ja ruumiillinen kokonaisuutemme. Liikunnan merkitys ei olekaan enää vain siinä, että se laittaa meitä paremmuusjärjestykseen, vaan siinä, että se antaa jokaiselle ihmiselle mahdollisuuden kokonaisvaltaiseen elämiseen ja olemiseen.

Minä luulen, että se on hyvin suuri muutos. Siihen vaikuttaa varmaan paljon myös se, että yhä enemmän naiset ovat ihan eri tavalla alkaneet kutsua tekemistään liikunnaksi, ja tavallaan sen rinnalla, että on aitahyppyä ja juoksemista ja muuta, liikunta on napatanssia ja tämän kaltaisia asioita. Oikeastaan tavoitteet, mitä yhteiskunta haluaa liikunnalta, ovat kansanterveydellisiä, sosiaalisia, joukkueellisia. Melkein voi sanoa, että napatanssi aiheuttaa vähemmän urheiluvammoja, mutta tuo hyviä ajatuksia.

Tämä liikuntalakiesitys ja valiokunnan mietintö tätä murrosta peilaa, ja minusta se on hieno asia, mutta tämähän tarkoittaa juuri, että kunnan päättäjän pitäisi ymmärtää, mitä oikein on se, mitä yhteisö saa siitä, että sen jäsenet liikkuvat. Siinä ovat mukana terveydelliset vaikutukset, sosiaaliset vaikutukset ja ennen kaikkea se, että jokainen liikkuva ihminen ainakin sen hetken on kokonainen ihminen, joka ottaa haltuunsa omaa tilaa ja ympäristöään.

Silloin pitää kunnan rakentamisessa ja urheiluhallien suunnittelussa ottaa huomioon, että ehkä siellä haluavat olla liikkumassa somalinaiset, jotka haluavat pitää verhot kiinni ja oman erillisen pukuhuoneen, tämmöisiä konkreettisia asioita, että saadaan kaikki ryhmät liikkumaan. Ehkä jotkut haluavat liikkua vain iltakävelyllä kauniissa puistossa. Siihen tarvitaan kevyen liikenteen väylät. Suurin osa meidän liikkumisestamme tapahtuu arjen lomassa eikä suinkaan erillisissä sitä varten rakennetuissa tiloissa.

Tämä on minun mielestäni keskeinen murros, ja silloin se tarkoittaa sitä, että liikuntaseuroihin ja päättäviin elimiin tarvitaan erilaisia ihmisiä, ei vain niitä, jotka tyydyttävät kilpailuviettiä, hakevat paremmuusjärjestystä. Se on osa inhimillistä kulttuuria, aivan samoin kuin huippuviulistit ja huippuoopperalaulajat. Mutta samoin kuin puhutaan kulttuurissa myös harrastajateatterinäkemyksestä ja muusta, tämä pitää ottaa liikunnan järjestöissä huomioon: arkiliikkujat, naiset, erityisliikkujat.

Täällä on puhuttu varmaan paljon urheilun rahoituksesta, ja arpajaislakihan ei ole vielä tullut. Itse ehkä edustan toisenlaista ajattelua, vaikka joskus on määritelty liikunnan osuus jotenkin. Minun näkemykseni arpajaislaista on se, että tavalliset suomalaiset miehet ja naiset haluavat tukea suomalaista yhteiskuntaa siinä sivussa, kun haluavat koettaa onneansa. Periaatteessa mielestäni veikkausvoittorahoilla ja muilla pitäisi tukea kaikenlaista kansalaisjärjestötoimintaa. Pidemmän päälle ei oikeastaan ole yhteiskunnan kannalta merkitystä sillä, onko ihminen liikuntaseurassa, teatterikerhossa vai kuluttajajärjestössä. Kaikki sellainen toiminta, missä ihminen toimii kansalaisjärjestöissä, tukee yhteiskuntaa, ja siinä mielessä yhden sektorin nostaminen arvokkaimmaksi ei ole mielestäni perusteltua. On ollut historiallisia seikkoja, miksi juuri liikuntaa on pidetty kaikkein tärkeimpänä, mutta haluan sanoa tässä, ettei mielestäni kulttuurikaan ole sen tärkeämpää kuin muu kansalaisjärjestötoiminta.

Viimeiseksi valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tällä hetkellä kai suosituin urheilulaji on moottoriurheilu ja varmaan vielä enemmän

viimeaikaisten voittojen takia. Se meni jo ennen tätä voittoa kuulemma jääkiekon ohi. Silloin tietysti, kun ajatellaan, että liikuntalaki puhuu kestävästä kehityksestä ja muusta, yhteiskunnan pitää hyvin tarkkaan miettiä, minkälaisen kannan se ottaa tällaiseen liikuntamuotoon. Valiokunta on kirjannut niin, että silloin kun yhteiskunta osallistuu nuorten harrastustoimintaan, sen pitäisi nimenomaan korostaa kulttuurisia ajotapataitoja.

Muistan, että silloin viimeksi, kun Keke Rosberg voitti maailmanmestaruuden — en tiedä, onko tämä faktaa vai muuta — poliisit valittivat vuoden kuluttua, että päinvastoin tämä maailmanmestaruus näkyi holtittomina ajotapoina. Mika Häkkisen voiton jälkeen kuulin, kun joku sanoi televisiossa minusta hauskasti, että "ihanaa, nyt suomalaiset voivat vihdoinkin osata ajaa kadulla". Kun he tietävät, että he osaavat ajaa, heidän ei tarvitse todistaa ajotaitoansa holtittomalla liikennekäyttäytymisellä. Ralli- ja moottoriurheilun suosiota pitää tarkastella suhteessa kestävään kehitykseen ja siihen, miten se vaikuttaa meidän liikennekulttuuriimme.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Valiokunnan jäsenenä olen voinut mielipiteeni lausua. Sinänsä liikuntalakihan on puitelaki, eikä kovin konkreettisia muutoksia liikuntaan ja urheiluun ehkä tämän lain perusteella ole mahdollista tehdä. Toivottavasti kuitenkin, kun tätä lakia toteutetaan, valiokunnan mietinnössä näkyvä teksti saa huomiota ja johtaa joihinkin muutoksiin myös käytännössä.

Miksi halusin tämän puheenvuoron pitää? Itselläni on aika kriittinen käsitys monesta urheiluun kuuluvasta piirteestä, ja on eräitä mielestäni hyvin sairaita ilmiöitä, joita urheiluun liittyy nykyisin. Olen jopa joutunut miettimään, onko urheilusta yhteiskunnalle enemmän haittaa kuin hyötyä. Pohjaan tämän nyt omaan kokemukseeni. Hikoilen tunnin joka päivä omakohtaisesti. Sinänsä tietysti se kertoo, että suhtaudun myönteisesti liikuntaan. Olen nuorena, niin kuin useimmat suomalaiset, harrastanut kilpaurheilua. Oma poikani on ollut huippu-urheilija, moottoriurheilija ja jopa ammattilaisurheilija, joten isänä olen nähnyt sitäkin maailmaa ja saanut siitä kokemusta.

Minusta kuntoliikunta on hyvä, mutta tietysti kuntoliikuntaa on myös halkojen hakkaaminen ja puutarhatyö. Ne ovat ihan yhtä hyödyllisiä kuin juokseminen maantiellä. Sekin täytyy muistaa, että kaikenlainen ruumiillinen rasittaminen on ihmiselle hyväksi, ja olen omalta kohdaltani ainakin todennut, että hiessä pitää olla tunti päivässä, jolloin henkinen puolikin pysyy jossain kunnossa ja jaksaa tehdä töitä. Itse juoksen ja hiihdän, mutta yhtä hyvä olisi halonhakkuu, ja miksen kesällä joskus sitä tee, samoin puutarhatyötä, sitten voi jättää juoksulenkin väliin.

Tärkeintä on siis fyysinen rasitus, ja sillä kiistatta on kaikki ne terveysedut, mistä täällä on puhuttu ja mitä yleisesti tiedetään. Sehän johtuu ihmisen miljoonien vuosien aikana syntyneestä perimästä, jossa ruumiillisen hien vuodattaminen on ollut välttämätöntä.

Jos tullaan varsinaiseen kilpaurheiluun ja huippu-urheiluun, olen melko varma, että enemmän siitä on nykyisellään yhteiskunnalle haittaa kuin hyötyä. Olen melko varma tässä mielipiteessäni ja otan huomioon silloin myös sen, että tietysti sillä on esimerkkinä myös myönteistä vaikutusta. Mutta minusta sillä on myös niin paljon kielteisiä seurauksia ihmisten ja yhteiskunnan kannalta, että on hyvin kyseenalaista, onko mitään perusteita tukea kilpaurheilua ja huippuurheilua verovaroilla. Tietenkin ne saavat olla ja on paljon huonompiakin asioita, mutta kysymyshän on siitä, onko niihin syytä käyttää verovaroja.

Minusta ne eivät ole hyviä esikuvia: Kun urheilukentillä tulee voittoja, juodaan samppanjaa tai esiinnytään humalapäissä. Minusta ei enää tällainen käytös tarjoa hyviä esikuvia. Päinvastoin se näyttää mahdollisimman huonoja esikuvia nuorisolle ja lapsille. Tämähän on ollut yksi peruste, että hyvä urheilu on semmoinen, mikä pitää nuorison raittiina ja ohjaa terveisiin harrastuksiin. Tänä päivänä voidaan tämä panna erittäin suuresti kysymyksen alaiseksi. Voi melkein sanoa, että tuskin missään niin ihannoidaan alkoholia avoimesti kuin urheilukilpailussa. Tai sanotaan ainakin, että sitä ei näytetä niin valtavasti tiedotusvälineissä, muualla se sivuutetaan.

Myös on minusta väärän viestin antamista se, että ei ole enää oikeastaan urheilutilaisuutta, jossa ei juotaisi olutta ja viinaa. Minä en ymmärrä, millä tavalla ne kuuluvat yhteen. Jokainenhan itse päättää, käyttääkö alkoholia, mutta minusta on sopivaa käyttää alkoholia ravintolassa. Ei minusta ole mitään järkeä, että urheilukilpailuihin mennään kaljaa juomaan. (Ed. Lapiolahti: Entäs teatterissa?) — Minusta teatteri on ehkä vähän toinen asia. Ei minusta se sinnekään sovi, mutta ehkä teatteria ei pidetä terveiden elämäntapojen esimerkkinä.

Nyt täytyy muistaa, että urheilua nimenomaan verovaroilla tuetaan, jotta se ohjaa nuorison pois alkoholista ja muista huumeista terveellisten harrastusten pariin. Siinä mielessä tämä merkitys urheilulta on mennyt hyvin etäälle ja oikeastaan, niin kuin sanoin aikaisemmin, se näyttää jopa niitä esimerkkejä, että kun olen Formula ykkösten maailmanmestari, olen jääkiekon Suomen mestari, niin sehän ei ole mitään, jos en ole humalassa ja pari kolme päivää juhli, mitä voi koko kansa seurata iltapäivälehtien palstoilla, ja suihkuta samppanjaa. Minusta se ei ole tervettä. En sano, että se pitäisi kieltää, mutta ei se ole sellaista toimintaa, mitä verovaroin pitää tukea.

Itselläni on ollut se sääntö, että en mene penkkiurheilijana katsomaan kilpailuja, joissa tarjotaan alkoholia. Tämä on johtanut siihen, ettei kovin usein tarvitse urheilukilpailuissa enää käydä, koska sellaisia urheilutilaisuuksia, joissa ei ole alkoholitarjoilua, on aika vähän. (Ed. P. Leppänen: Tervetuloa meille!) — On niitä vielä, ja niissä käyn. Hölkissä sentään, kun siellä ei ole katsojia, ei kaljatelttoja ole. Tosin Impivaarajuoksussa oli jopa muutama vuosi sitten joku viisas kaljateltan pystyttänyt (Ed. Bremer: Ja Jukolan viestissä!) — ja suunnistuksessa Jukolan viestissä valitettavasti.

Eli minusta kyllä yhteiskunta voisi asettaa ehdoksi, että jos ei urheilu tee tiliä suhteessa huumeisiin — alkoholihan on suurin huume, se on laillinen huume — varoja ei pidä suunnata. Tässä suhteessa käytäntö on melko uusi. Jos mennään 10—20 vuotta taaksepäin, ei voitu kuvitella, että urheilukentällä alkoholia käytettäisiin.

Itse, kun nuorena urheilin, niin kyllähän se oli kunnia-asia ja minutkin piti viinasta erossa pitkälti yli 20-vuotiaaseen, ettei sopinut, jos olit urheilija, käyttää alkoholia. (Ed. Aittoniemi: On yhteiskunta muutenkin muuttunut!) — Yhteiskunta on todella muuttunut, mutta erittäin huonoon suuntaan. Silloin vanhassa yhteiskunnassa, jossa urheilulla oli tällainen tervehdyttävä vaikutus, syntyi myös se voimakas tuki, jota yhteiskunta on kuitenkin urheilulle antanut poiketen monista muista harrastuksista, joita ei tueta. Jos urheilu itse näyttää epäterveitä malleja, niin onko se sitten yhteiskunnan tuen arvoista?

Minusta tämä on nimenomaan se eettinen kysymys, josta valiokuntakin puhuu. Tässä suhteessa on selvää, että urheilun pitää sisällään sitten miettiä, mikä on tärkeintä, mikä on urheilun etiikka suhteessa huumeisiin ja erityisesti alkoholin. Tietysti siitä saadaan rahaa, mutta sitten pitää miettiä myös, että jos menetetään yhteiskunnan verovaroista tuleva tuki, onko se sitten edes kannattavaa, puhumattakaan moraalisesta puolesta. Nykytilanne on erittäin epätyydyttävä ja vahingoksi kaikelle terveelle huippuja kilpaurheilulle.

Toinen asia, yhtä vakava, ehkä vakavampi, mutta toisesta näkökulmasta, on doping. Itselläni on se vakaa käsitys, että puhdasta huippuurheilua ei itse asiassa ole olemassa. En voi tätä todistaa, mutta sen verran urheilupiireissä liikun, että olen aika pitkälle sitä mieltä, että kaikissa lajeissa Suomessakin käytetään kiellettyjä aineita silloin, kun niistä on hyötyä. Esimerkiksi moottoriurheilussa ei auta, jos syö, siellä ei ole mitään kemiallisia aineita minun tietojeni mukaan, jotka auttavat suoritusta, ja on ehkä muitakin lajeja, mutta minusta tässä suhteessa on kyllä tilanne aika moraaliton. En tarkoita, että kaikki henkilöt käyttävät, mutta kyllä hyvin pitkälle lajeissa on se tilanne, että jos et käytä kaikkia mahdollisia konsteja, et ole ehdoton huippu.

Tässähän osittain käytetään sellaisia aineita, jotka eivät ole vielä tullut kielletyiksi, koska kemia on aina kieltoja yhden askeleen edellä. Itse myös lasken kaiken manipuloinnin kielletyksi. Esimerkiksi alppimajat minusta pitäisi ilman muuta kieltää, ne eivät ole eettisesti hyväksyttäviä. En tarkoita, että ne lailla pitäisi kieltää, mutta se on myös keinotekoista suorituskyvyn nostamista ja aika ankeata elämänmallia, että sinun pitää jossain happiköyhässä majassa olla, että pärjäät urheilijana. Se että tällaisia sitten ihannoidaan ja jopa verovaroja näihin käytetään, on aika erikoista. Sitähän ei ole toistaiseksi vielä virallisesti tuomittu dopingiksi, vaan katsotaan, että mitä nyt ei ole nimenomaan kielletty, on sallittu.

Tässä suhteessa kyllä voidaan asettaa erittäin tiukkoja rajoja. Dopingkysymyksethän ovat pääasiassa tietysti urheilun sisäisiä asioita, mutta niillä on myös niin paljon terveysvaikutusta, että ne eivät voi olla pelkästään urheilun sisäisiä asioita. Itsekin tiedän ja tunnen erään nuoren urheilijan. 70-luvun alussa, kun oli kunnianhimoinen valmentaja ja seuran piti voittaa Kalevan malja, tällaiselle alle 20-vuotiaalle annettiin hormoneja. Tämä ihminen oli raunio vähän yli 20-vuotiaana ja urheilu-ura loppui siihen. Silloin tämä ei ollut edes vielä kielletty, se ei ollut laitonta. Nyt samat aineet ovat kiellettyjä.

Sen kokemuksen jälkeen, hän oli yhden tuttavani poika, erittäin lahjakas, kyllä minun silmäni aukenivat dopingiin. Olen todella nähnyt, miten

se voi ihmisen elämän tuhota, nuoren ihmisen elämän. Hän ei varmasti ollut ainut. Se oli pieni välähdys, jonka näin. Syynä oli vain, että seuran piti voittaa Kalevan malja. Kun yhtä paljon tulee pisteitä nuorista kuin aikamiehistäkin, tämä johti tällaiseen käyttäytymiseen. Nyt tietysti ehkä ei tänä päivänä yhtä avoimesti tehdä kuin silloin. Mutta todellakin, onko doping-vapaata tervettä huippu-urheilua olemassa, monta kertaa olen itseltäni kysynyt. Millä urheilujärjestöt asian hoitavat kuntoon, en tiedä sitä. Mutta jos eivät hoida, urheilu tulee entistä enemmän menettämään sitä asemaansa ja arvostustaan, joka sillä yhteiskunnassa vielä tänä päivänä on.

Ammattilaisurheilu minusta myös pitäisi erottaa kokonaan. Jos yhteiskunta tukee sitä, se on elinkeinotukea ja sitä täytyy katsoa eri kriteereillä. Sanon tämän, vaikka todella oma poikanikin on ollut ammattilaisurheilussa mukana, moottoriurheilussa. Siellä nyt ei mitään yhteiskunnan tukea ole ollutkaan, ettei tullut tällaisia ongelmia. Mutta esimerkiksi jääkiekossa Suomessakin, jalkapallossa näköjään on kyllä ammattilaisurheilua, joka toimii ammattilaissäännöillä ja saa kuitenkin yhteiskunnan tukea. Kyllä tässä käytännön ristiriitoja jo nyt on. Pitäisi valita, onko se elinkeinotoimintaa, jolla tehdään pörssissä tai muuten rahaa, vai onko se toimintaa, joka on yhteiskunnan kannalta hyödyllistä ja jota tuetaan verovaroilla. Ei voi istua kahdella tuolilla. Pitäisi ratkaista se.

En halua millään tavalla kieltää oikeutusta ammattiurheilultakaan. Kysymys on vain siitä, pitääkö siihen verovaroja käyttää ja onko eettisesti oikein käyttää verovaroja. Voihan olla, että ammattilaisurheilullakin on yhteiskunnassa myönteistä vaikutusta ja sitä voidaan tukea, tuemmehan me muitakin elinkeinoja, mutta se on arvioitava eri perusteilla ja katsottava niiden kriteereiden mukaan, jotka koskevat elinkeino- ja yritystukea. Tämä tilannehan on tullut aika uutena, eikä siihen ole oikeastaan virallisessa rahanjaossa käsitykseni mukaan millään tavalla reagoitu eikä ole tehty selväksi, mikä linja on.

Ammattilaisurheiluun liittyy aika huonojakin käytäntöjä. Nythän ammattilaisurheilu houkuttaa kovasti nuoria, miksei moottoriurheilu. Se on hyvin kaukana, joten hyvin suuri joukko suomalaisia nuoria ei koskaan voi haaveilla siitä eikä voi suuntautua moottoriurheiluun, mutta esimerkiksi joka vuosi, en tiedä määriä, satojatuhansia pikkupoikia unelmoi NHL-pelaajan roolista ja pelaa jääkiekkoa. Unelma on niin voimakas, että jäävät lähes aina koulut käymättä. Hyvä jos peruskoulu edes käydään, varsinaista muuta koulutusta ei tule lainkaan. Kun ajatellaan, että kuitenkin ehkä yksi tuhannesta pääsee sinne NHL:ään, osa pääsee ehkä liigaseuroihin ja muihin, saa muutamaksi vuodeksi siellä jonkinlaisen elatuksen, meille yhä enemmän tulee ihmisiä, joilla tästä syystä ei ole mitään koulutusta, ei ammattia. Näitäkin tunnen muutamia henkilökohtaisesti. Sen takia tästä puhun. Myös vaikka tulee se NHL-ura ja vähän menestystä, ei ole ihmisen kannalta kovin hyvä, että sitten 35—40-vuotiaana huomaa, ettei ole elämässä enää sisältöä, ei ole ammattia, koulut on käymättä.

Tällaisia malleja ei pitäisi minusta yhteiskunnan tukea. Jokainen ihminenhän voi tehdä tällaisia ratkaisuja, mutta ei sillä tavalla, että me ohjaamme ja suljemme silmämme, että nuoriso hakeutuu tällaisiin malleihin. Tänä päivänä valitettavasti näin on. Tämäkin on hyvin uusi ilmiö, eikä tähän yhteiskunta ole voinut millään tavalla varautua.

Minusta nämä kolme ilmiötä ovat sellaisia, jotka mielestäni uhkaavat urheilun asemaa ja välillisesti myös heikentävät hyödyllisen liikunnan asemaa. Ensimmäinen on hämärtynyt käsitys alkoholista ja huumeista, jossa tavallaan sen sijaan, että näytettäisiin terveitä esimerkkejä, näytetään itse asiassa monta kertaa, tahtomattaan ehkä, juuri niitä varoittavia esimerkkejä. Sitten on se, että dopingia ei ole saatu kitkettyä. Se on piilossa, mutta luultavasti laajempi kuin koskaan tänä päivänä. Kolmas on ammattiurheilu, johon liittyy yhteiskunnan verovarojen käyttöongelmia ja myös se, että ammattilaisurheilu tarjoaa ehkä nuorisolle sellaisia malleja ja houkuttelee sellaisille elämänurille ja elämänpoluille, että näille nuorille ihmisille ne eivät ole terveitä ja hyviä tai ainakaan sellaisia, joita valtion verovaroilla tulisi edistää.

Täällä on mainittu, että Suomen Liikunta ja Urheilu on asettanut eettisen toimikunnan, jossa on hyvin arvovaltaisia urheilujohtajia, ja siellä on ainakin kaksi kansanedustajaa. Minusta tällä eettisellä toimikunnalla on suuri ja kiireellinen tehtävä kitkeä urheilusta pois nämä mätäpaiseet, jotka uhkaavat tällä hetkellä koko tervettä urheilua ja liikuntaa.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuisma otti esiin ammattimaisesti joukkuepeleissä pelaavien nuorten tulevaisuuden, että siihen ei ole puututtu. Tämä todella nousi esiin valiokunnassa, että

nämä hyvät pelaajat pelaavat niin täysipäiväisesti, että eivät ehdi opiskella. Valiokuntahan on mietinnössään lausunut toivomuksen, että mahdollisimman pian tällainen säätiöveromalli voitaisiin saada aikaan, jossa joukkuepeleissä ammattimaisesti pelaavat nuoret voisivat palkkiostaan tietyn määrän sijoittaa säätiöön ja sitten, kun aktiiviaika on ohi, tällä rahalla kouluttaa itsensä ammattiin. Tämä on todella vakava asia. Meillähän on esimerkkejä jo aktiiviuran ohittaneista henkilöistä, joilla ei ole mitään ammattia, ettei se ole aivan uusi asia, mutta tällä kertaa siihen on kiinnitetty huomiota. Toivonkin, että valmisteilla oleva verolaki tulisi meille mahdollisimman pian, jotta voitaisiin tämän eduskunnan aikana hoitaa tämäkin asia kuntoon.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kovin oli synkkä yksinpuhelu ed. Kuismalla, olisi ehkä paremmin sopinut jonnekin Taliban-liikkeen vaalijulistukseen. Tuntuu siltä, että ed. Kuisma on pitkässä saatossa tietyllä tavalla siirtynyt näkemyksissään laidasta laitaan. Se, jonka hän aikaisemmin hyväksyi hyvinkin, on tänä päivänä musta mörkö, jota ei voi hyväksyä lainkaan. Minä ymmärrän ja kunnioitan, mutta siitä huolimatta en voi oikein siltä pohjalta ymmärtää, koska elämä kuitenkin kehittyy suomalaisessakin yhteiskunnassa ja osin siinä on positiivisiakin kehityspiirteitä.

Mutta varsinaiseen asiaan: Ensinnäkin verovaroilla kilpaurheilua tuetaan Suomessa hyvin vähän. Viime vuosina siihen on alkanut tulla jonkinlaista liikettä ja se on aivan hyväksi, koska maailmalla kansainvälisesti kilpaurheilun kautta hankitaan suomalaisellekin yhteiskunnalle näköalapaikkoja ja se huomataan, jos suomalainen urheilija maailmalla menestyy. Minun mielestäni se, että valtion tukea annetaan, on erittäin positiivinen asia, kunhan sitä annetaan järkevästi ja oikeisiin kohteisiin.

Huonot esikuvat urheilukentillä: Samppanjaa suihkutetaan, kun joku voittaa maailmanmestaruuden. Minä en näe, mitä pahaa siinä on, koska on kansainvälinen tapa, että näin tapahtuu, enkä minä ole nähnyt heitä sitä suuhunsa latkivan sieltä ilmasta, jos siitä vähän suihkeet lentävätkin.

Mitä tulee sitten urheilukentillä viinan jakamiseen, niin se tapahtuu ravintolassa eikä urheilukentällä. Joku täällä sanoi, että tapahtuuhan teatterissakin. Minun mielestäni suomalaisessa yhteiskunnassa pitää oppia käyttäytymään urheilukilpailuissa ja teattereissa niin kuin muuallakin maailmassa. Otetaan paukku tai kaksi, jos halutaan, ja tuntuu mukavammalta istua, mutta ei häiritä eikä rähistä, niin kuin suomalaiset ovat tähän saakka tehneet, niin kuin ed. Kuismakin varmasti tietää. Mutta kun me opimme uuteen elämäntapaan, me olemme niin kuin muutkin ihmiset tässä maailmassa emmekä hautaudu pelkästään siihen, että viinakaupasta sadan kilometrin päästä on pullo kerralla ostettavissa. Eihän se mitään meitä asioissa kehitä.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuisma vetosi puheenvuorossaan urheilun eettiseen toimikuntaan ja toivoi, että se vähitellen ja vihdoinkin ottaisi kantaa urheilun väkivaltaan, dopingiin ja muihinkin urheilun parissa oleviin lieveilmiöihin. Ed. Kuismaa voisi sen verran korjata, kun hän sanoi, että siinä eettisessä toimikunnassa on kaksi kansanedustajaa, niin siinä on peräti viisi. Toivottavasti terveiset menivät perille.

Lisäksi ed. Kuisma yhtenä ongelmana otti esiin hämärtyneen käsityksen alkoholista ja huumeista, jotka ovat pesiytyneet myöskin urheilutapahtumiin. Tämähän on hyvin yleismaailmallinen ilmiö. Ed. Aittoniemellekin voisi todeta, että se on valitettavaa sinänsä, mutta se on valitettavaa etenkin sen takia, että se on nuorille ihmisille malliviestintää. Lapset ja nuoret alkavat pitää oluen ja alkoholin käyttöä tai tupakointia normaalina terveen ja urheilevan aikuisen elämään kuuluvana hyväksyttävänä elämäntapana, ja se ei välttämättä ole hyväksi.

Ed. K u i s m a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minähän en ole mikään toisten ihmisten vapauksien rajoittaja enkä siinä mielessä puhunut. Puhuin koko ajan vain siitä, mitä minä pidän suotavana, mihin verovaroja käytetään ja mitä niillä edistetään. Minusta ihmiset saavat tehdä tyhmyyksiä ja saavat itse siitä päättää. En minä halua sitä päättää. Mutta kansanedustajana minun velvollisuuteni on katsoa, että verovarat käytetään yhteiskuntaa hyödyttäviin tarkoituksiin eikä esimerkiksi siihen, että suihkutetaan samppanjaa tai tehdään jotain muuta.

Mitä ed. Aittoniemeen tulee, minulla näissä asioissa on ollut samaa näkemystä. Itse asiassa ed. Aittoniemi ei voi edes tietää minun näkemyksieni muuttumista, koska olen vasta ensimmäistä kautta kansanedustajana. Jos hän kuvittelee minun joitain vanhoja mielipiteitäni, niin ehkä hänen omat käsityksensä ja tietonsa ovat niistä puutteellisia.

Sen verran vielä jatkan alkoholin käyttöön penkkiurheilussakin, että se todella tuhoaa urheilua ja se pitäisi ottaa huomioon. Eikä se pelkästään ole esimerkkivaikutus. Itse kun olen viinaa juonut niin paljon, mutta olen elänyt 90-luvun raittiina, ja kyllä on epämiellyttävääkin möykkäävien humalaisten joukossa olla katsomossa, ja pari kertaa on joku pullo viuhahtanut korvan ohi. Ei siellä varmasti sellainen ihminen, joka itse ei halua välttämättä juoda, ehkä kohta katsomossa viihdykään. Toivottavasti urheiluseurat ottavat tämänkin huomioon.

Ed. B r a x : Arvoisa puhemies! Pyysin toisen puheenvuoron tähän keskusteluun siksi, että huomasin myöhemmin keskustelua kuunnellessani, että se, mitä aiemmin sanoin urheiluun sisältyvästä mielestäni haitallisesta ja vaarallisesta seksismistä, oli myöhemmin ymmärretty niin, että vastustaisin erotiikkaa taikka sitä, että joku urheilija, naisurheilija, on seksikäs omasta tahdostaan.

Sitä en tarkoittanut, vaan seksismi on sitä, että toista käytetään hyväksi, alistetaan. Siitä on mielestäni kyse silloin, jos yhtäkkiä naisurheilijat, esimerkiksi lentopallossa, pakotetaan asuihin, jotka tuntuvat vääriltä ja joita naisurheilijoista suurin osa ei halua vapaaehtoisesti pukea päälleen. Se on aivan eri asia kuin se, että urheilijan omilla ehdoilla nautitaan myös siitä tuloksesta, että urheilija on hyvän näköinen ja tykkää lähettää viestejä myös siltä elämän alueelta.

Koska joissakin puheenvuoroissa tätä asiaa selvästi väheksyttiin, niin vielä kerran kertoisin myös sen, että kyseessä on nuorten naisten osalta erittäin vakava asia, jos ulkopuolisten silmin ruvetaan arvioimaan ja vaatimaan, miltä naisurheilijan pitää näyttää.

Meillä on yhä enemmän henkensä menettäneitä nuoria tyttöjä, tänä päivänä poikiakin, anoreksian takia, ja se liittyy yllättävän paljon urheiluun ja siihen, miltä kroppa näyttää peilistä katsoen. Silloin se, että kovin kevyin heitoin keskustellaan asiasta, joka on kuitenkin todella vakava ja joka lisääntyy ja meillä on sairaalassa monia tapauksia tällä hetkelläkin hoidossa, on minusta vastuutonta. Jotenkin tuntuu välillä, että palvellaan ihan väärää jumalaa silloin, jos lähdetään siitä, että katsojan on kiva katsella aika seksikästä näkyä, kun se samalla selvästi loukkaa tyttöjen ja naisten itsemääräämisoikeutta ja entisestään vahvistaa sitä nykyiseen liikuntakulttuuriin kuuluvaa lieveilmiötä, joka pitäisi kitkeä pois, joka edesauttaa toisaalta dopingia mutta erityisesti anoreksiaa ja nimenomaan ulkonäköön kohtuuttomasti huomiota kiinnittäen.

Kun monet ovat sanoneet, että liikunnan avulla paino on helposti hallittavissa, niin sekin on pikkuisen väärä luulo. On olemassa ihmistyyppejä, joiden päästäkseen urheilijan ideaalityyppiin täytyy kovan treeninkin lisäksi olla kohtuuttoman kovalla dieetillä. Ei pelkällä liikkumisella pysty suurikaan osa ihmisistä olemaan langanlaihoja ja saamaan rasvaprosentteja naisillakin alle 15:n ja miehillä alle 10:n. Joillakin ihmistyypeillä se vaatii myös kovaa kovaa dieettiä ja ehkä jopa epäterveellistä ruokavaliota. Senkin takia sen korostaminen, miltä urheilijan pitää näyttää, mikä näyttää olevan trendi maailmalla, on pahasta.

Arvoisa puhemies! Sitten, kun en saanut vastauspuheenvuoroa ed. Krohnin loistavaan puheenvuoroon, ilmoittaisin kuitenkin kahdesta seikasta olevani eri mieltä.

Hän ilmoitti, että liikunta on syntynyt hiestä. Olen sitä mieltä, että liikunta syntyi jo ennen hikeä — rytmistä. Kun sydämen äänet kuuluivat, syntyi rytmi ja syntyi liikunta.

Hän mainosti napatanssia muun muassa sillä, että se aiheuttaa vähemmän urheiluvammoja. Olen samaa mieltä, että napatanssi on monella tavalla terveellinen, mutta kehottaisin kuitenkin varsinkin luukadon takia kaikkia naisia harrastamaan myös semmoisia liikuntalajeja, joissa rytkyy, joissa hypitään, joissa tärähdellään. Vain tärähtelemällä voidaan merkittävästi vaikuttaa siihen, että luukatoa ei synny.

Ed. Taina merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a p i o l a h t i : Arvoisa rouva puhemies! Pidän liikuntalakia erittäin tervetulleena ja hyvänä lakiesityksenä. Keskustelu, mikä eduskunnassa on käyty, on ollut mielestäni hyvin monipuolista ja asiaa aika syvältäkin luotaavaa.

Se puheenvuoro, minkä käytin jo lähetekeskustelussa tämän lain osalta omana näkemyksenäni, liittyi koululiikuntaan. Olen hyvin pahoillani siitä, että lakiteksti ei pidä sisällään koululiikunnan tärkeyttä sillä tavalla, kuin minä sitä haluaisin korostaa. Valiokunnan mietintökään ei koululiikuntaan niin selkeästi ota kantaa. Siellä viitataan vain uuteen koululakiesitykseen ja siinä valiokunnan lausumiin mielipiteisiin. Minusta tässä yhteydessä valiokunta olisi aivan hyvin voinut keskittyä koululiikunnan merkityk-

seen kansalle, sen terveydelle ja yleensäkin koko liikunnalle.

Laissa painotetaan kovasti sitä, että kuntien velvollisuus on järjestää perusasiat kuntoon ja tarjota ne resurssit, joiden puitteissa toimitaan. Minun mielestäni sekä mietinnöstä että laista puuttuu selkeästi määritelmä myös seudullisesta yhteistyöstä kuntien välillä. Kun suuret liikuntainvestoinnit ovat meneillään, minusta on aivan turhaa jokaiseen kuntaan rakentaa suuria investointeja. Pitäisi löytää seudullista yhteistyötä, jonka kautta päästään edullisiin ja hyviinkin ratkaisuihin ja samalla edistetään seudullista ja alueellista liikuntaa kovasti.

Keskeinen seikka on se, että liikunnan perusjärjestöjen taloudelliset resurssit ovat kunnossa ja että seurat voivat toimia ohjaajien, vetäjien ja valmentajien kouluttamisessa ja heidän tarjoamisessaan liikuntaan. Keskusjärjestöjen rooli on tietysti liikunnassa tärkeä ja merkityksellinen. Keskusjärjestöjen jakamat taloudelliset resurssit alaspäin perusseuroille ovat erittäin tärkeitä ja merkityksellisiä.

Täällä on käyty keskustelua kovasti liikunnan ja urheilun idoleista. Olen sitä mieltä, että Suomi tarvitsee edelleenkin jatkossa liikunnan huippuurheilijoita, idoleita.

Ed. P. L e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! Kun keskustelua on kuunnellut, on se minusta ollut hyvin asiallista ja ansiokasta. Mutta olisin toivonut, että sivistysvaliokunta olisi korostanut entistä voimakkaammin mietinnössään vapaaehtoisjärjestöjen työtä. Se on minusta sellainen alue, jolla tehdään hyvin paljon, mutta monissa seuroissa alkaa olla väsymys, kun samojen henkilöiden, jotka suorittavat ohjaustyötä, valmennustyötä, pitää myös hankkia pienillä resursseilla varoja, jotta nuoret saataisiin harjoittamaan urheilua.

Ajatellaanpa, kuinka edullista yhteiskunnalle on ennalta ehkäisevä työ, jota seurat tekevät eri puolilla maata, se on kaikkein halvinta nuorisotyötä, koska osa niistä nuorista, jotka yleensä nuorina lähtevät liikunnan tai muun harrastustoiminnan piiriin, jää katukuvasta pois. Silloin ei tule mieleen seinien töhräämisiä tai joitakin muita ikäviä ajatuksia. Se on yhteiskunnalle kaikin tavoin edullista. Sen vuoksi toivoisi, että jatkossa niin valtiovalta kuin kunnatkin tukisivat entistä enemmän niitä organisaatioita, jotka suorittavat vapaaehtoistyötä, joka on ennalta ehkäisevää monessa mielessä. Silloin, kun henkilö jää katukuvaan pyörimään, se saattaa olla yhteiskunnalle hyvin kallis henkilö, jos vallankin joutuu laitoshoitoon tai muuhun sellaiseen organisaatioon, jossa vuorokausihinta on useita satoja markkoja.

Itse olen ollut urheilun ystävä aina ja osallistunut siihen. Niin tekevät lapseni ja lastenlapsenikin tänä päivänä. Uskon, että siitä on hyötyä heille, koska he pysyvät poissa katukuvasta.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! On ollut mielenkiintoista kuunnella tätä keskustelua. Huomaan, että monet asiat, jotka eivät oikeastaan tähän lakiin suoranaisesti liitykään, ovat olleet täällä keskustelussa, sellaiset joista emme ole kovin paljon valiokunnassakaan keskustelleet emmekä lausuneet.

Dopingasia oli yksi, josta kyllä keskusteltiin, ja meillä oli asiantuntijoitakin. Selvisi, että doping ei ole yksistään kilpaurheilun syöpä, vaan se on erittäin voimakkaasti mukana kuntourheilussa, kehonrakentamisessa ja voimalajeissa. Sinänsä kuitenkaan urheilun ja liikunnan sisältöön tällä lailla ei oteta kantaa. Sen takia emme myöskään lausuneet näistä asioista, vaikka ne periaatteet, että laissa on hyvä arvopohja ja on otettava huomioon eettisyys, on kyllä mainittu.

Minusta todellakin, niin kuin on tullut esiin, ihmisellä on itsellään vastuu siitä, meneekö hän käyttämään dopingaineita tai muita vahingoittavia aineita tai toimenpiteitä.

Minusta liikuntalaki sinänsä vastaa niihin tarpeisiin, mitä meillä on, että pystymme järjestämään sekä liikuntapaikat että tuettua kunnallista ja valtion tukemaa liikuntaa, sekä kuntoliikuntaa että myös kilpaliikuntaa, kilpaurheilua, josta sitten nousevat huiput ja myös ammattilaiset, jotka nostavat Suomen imagoa maailmalla.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Tätä laajaa ja monipuolista keskustelua on ollut todella mielenkiintoista seurata tavallaan sivusta valiokunnan ulkopuolisena ja vähän liikuntakulttuurinkin ulkopuolisena tarkkailijana.

Minua itseäni on miellyttänyt tässä parin päivän keskustelussa esimerkiksi se, että monet puhujat eri ryhmistä ovat korostaneet urheilun terveyteen ja myös raittiisiin elämäntapoihin ja niiden edistämiseen liittyviä puolia. Haluan lyhyesti yhtyä sellaisiin näkemyksiin.

Myös haluan yhtyä siihen paheksuntaan, jota on esitetty urheiluun liittyvästä oheiskulttuurista eli siitä, että siellä on paljon sellaista toimintaa, joka on ristiriidassa urheilun varsinaisen tehtävän ja sen yhteiskunnallisten vaikutusten kanssa.

Olisi kovin toivottavaa, että niistä ikävistä lieveilmiöistä voitaisiin päästä eroon. Olisi ollut myös toivottavaa, että kun näistä vallitsee laaja yksimielisyys, niin valiokunnan mietinnössä olisi ehkä vähän voimakkaampi kanta otettu tätä kehitystä vastaan, mitä puheenvuoroissa on paheksuttu.

Arvoisa puhemies! Vielä yhtyisin niihin näkemyksiin, joita ainakin eilen esitettiin, kun korostettiin sitä, että pitäisi jokaisessa kunnassa, myös pienissä kunnissa, olla perusliikuntatilat. Laissahan korostetaan kunnan tehtävää paikallistason liikuntatoimen hoitajana. Se on monesti kiinni taloudellisista mahdollisuuksista varsinkin pienissä kunnissa. Se olisi ollut kyllä tärkeä periaate korostaa vähän enemmän kuin on nyt tehty.

Lain 2 §:ään, jossa puhutaan erityisryhmistä, haluan todeta, että olisin mielelläni kannattanut sitä näkemystä, jonka ed. Räsänen esitti, että sanan "myös" tilalla olisi ollut "varsinkin" erityisryhmät. Ei kai sitä olisi voitu pitää minkäänlaisena syrjintänä, päinvastoin se olisi korostanut erityisryhmien tarvetta liikuntamahdollisuuksiin.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Alaranta toivoi, että siinä olisi ollut "erityisesti vammaiset". Me keskustelimme asiasta, ja kuntien edustajat esittivät sen pelon, että jos kunnissa on vähän varaa, silloin kaikki rahat menevät vammaisten liikuntapaikkojen järjestämiseen ja muut jäävät syrjään. Tällainen pelko siinä on olemassa, ja sen takia emme panneet tällaista sanaa, että olisi tulkintavaikeuksia. Lausunnossammekin on kuitenkin mainittu, että vammaisten ja pitkäaikaissairaiden liikuntamahdollisuuksista kunnan on huolehdittava.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Kansanedustajilla on vielä tilaisuus kolmannessa käsittelyssä käydä liikuntapoliittinen keskustelu, joten tällainen puheitten pituuteen ja kokonaiskestoaikaan liittyvä johtopäätösten tekovaihe on vielä edessäpäin. Mutta jo tähän mennessä kuullun perusteella voidaan sanoa, että kysymys on ilmiselvästi yhdestä merkittävimpiä hallituksen esityksistä tällä vaalikaudella, jo koetun perusteella. Se on varmasti ehkä jo lakina kaikkein tehokkain, sillä mikään muu laki tämän hallituskauden aikana ei ole saanut kansanedustajien huulia niin voimakkaaseen liiketilaan kuin juuri liikuntalaki on tähän mennessä saanut.

Arvoisa puhemies! Minä hartaasti toivon, että tämä tehokkuus toteutuu myös käytännön tasolla, kun liikuntalakia ruvetaan käytäntöön soveltamaan, silloinkin kun on kysymys muusta kuin pelkästä huulien liikunnasta.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Tietysti liikuntalaissa on se, että liikuntahan on hyvin itsenäistä ja järjestöjen hallinnassa, ja näin varmaan pitää olla. Oikeastaan ainoa eduskunnan ja kuntien asia on se, mihin rahaa, jolloin tietysti kiristämällä avustusten ehtoja voidaan vaikuttaa.

Varsinaiset korjaustoimenpiteet niissäkin ongelmissa, joista on eniten puhuttu, täytyy urheilujärjestöjen itse tehdä oman autonomiansa puitteissa. Ehkä sen takia on paikallaan, että näistä ongelmista on puhuttu paljon, jotta urheilujärjestöt tietävät, mitä maksajat tästä ajattelevat, ja osaavat ajoissa korjata epäkohdat. Monta kertaahan urheilujärjestöissä itse olen kokenut, että kun olen keskustellut asioista, näitä vähätellään ja kiistetään. Se on selvästi hyvin epämiellyttävä keskustelun aihe yksityisesti käydä. Jos ei kerta pyykinpesua siellä käydä yksityisesti, parempi on käydä sitten julkisesti. Mutta luulen ja ihan viime kuukausina olen nähnyt, että asenteet ovat muuttumassa, ja siitä kertoo varmaan myös se, että tällainen eettinen toimikunta on asetettu. Toivottavasti, jos siinä on peräti viisi kansanedustajaa, niin kuin ed. Ihamäki kertoi, se johtaa tuloksiin.

Itsehän käytin aika kriittisen puheenvuoron, mutta taustallahan on se yleisesti tunnettu asia, että olen tällainen himoliikkuja ja urheilun suuri ystävä — monet pitävät liiankin suurena ystävänä — ja ehkä silloin on oikeus myös kritisoida näkökohtia.

Koululiikunta minusta kyllä ratkaistiin koululakien yhteydessä. Varmasti koululiikunta on nyt kunnossa, vaikka ed. Lapiolahti kantoi huolta, että sitä ei ole riittävästi mainittu. Minusta kaikki koululiikunnan parissa työskentelevät ovat sinänsä olleet tyytyväisiä.

Ehkä myös seuratyön ongelmat ovat sellaisia, että niitä ei liikuntalain yhteydessä ratkaista. Seuratyö on minusta erittäin tärkeää, ja olen itsekin ollut koko ikäni seurojen tehtävissä.

Ed. L a i n e : Arvoisa puhemies! Alkoholin käyttö on yksi, mistä pitää ed. Kuismalle vastata. Oopperassa ja teattereissa ja joka paikassa väliajalla juodaan alkoholia, ei tietysti ehkä niin julkisesti kuin urheilukentillä, mutta näin se vain on, että siitä jotkut saavat tulonsa.

Ihmettelen edelleen sitä, että kulttuuri ja urheilu laitetaan vastakkain kilpailuasetelmassa, siis rahan suhteen. Sitä ihmettelen. Luulin, että se on vanhan ajan juttu, että se on ajat sitten unohdettu. Mutta vieläkin puhutaan prosenteista, mitä kulttuuri saa ja mitä saa urheilu. Molempia tarvitaan.

Jos puhutaan siitä, ketkä tekevät tätä maata tunnetuksi maailmalla, niin mielestäni Litmasen, Selänteen ja Häkkisen rinnalla on aivan samalla tavalla Salonen, Mattila tai Saraste ja muut. Ei tässä kannata hirveästi laittaa näitä asioita vastakkain. Molempia tarvitaan.

Mitä tulee monitoimihalleihin, ne ovat yhtä lailla kulttuurihalleja kuin urheiluhalleja tällä hetkellä. Siinä ei ole mitään ihmeellistä. Siellä järjestetään konsertteja ja jääkiekko-otteluita peräkkäisinä päivinä, ja se on ihan luonnollista.

Pitää vähän kertoa urheiluseuroista, vähän kehua muusikoita, jotka ovat pitäneet yli 50 vuotta, ainakin koko itsenäisyyden ajan, Suomen urheilua pystyssä. Siis ainoa tulonlähde urheiluseuroilla on ollut tanssien järjestäminen, ja muusikot ovat huonolla palkalla siellä soittaneet ja pitäneet urheilua pystyssä jo varmasti 50 vuotta, ja näin on edelleenkin. Kun bingot eivät tuota tarpeeksi, urheiluseurat joutuvat järjestämään tansseja. Siellä myydään myös alkoholia, ja tämä kuuluu osana tähän. Sponsoreita tarvitaan sen takia, että julkista rahaa ei ole tarpeeksi. Se on ihan luonnollinen juttu.

Ed. I. K a n e r v a: Arvoisa puhemies! Yhdyn ed. Laineen äskeiseen puheenvuoroon urheilun ja kulttuurin vastakkainasettelun tarpeettomuudesta. Se on hyvä divide et impera niiden toimesta, jotka haluavat jommankumman, kumpi missäkin tapauksessa haluttaneenkin, asettaa kyseenalaiseen valoon. Olen ed. Laineen kanssa kovasti samaa mieltä tästä, samoin ikään kuin paluusta henkisesti Turmiolan Tommin aikakauteen, sanoisiko, suhteessa luontevaan ja terveeseen suhtautumiseen alkoholiin ja normaaliin elämänmenoon kuuluvaan ilmiöön.

Jos tänään on jossakin urheilutilassa tai sanokaamme — hallissa koiranäyttely, siellä voidaan vapaasti tarjota olutta tai viiniä. Huomenna siellä on urheilutapahtuma. Siellä se on kokonaan kielletty. Samat ihmiset ovat kuitenkin paikalla. Ylihuomenna siellä on taas messut, ja nämä samat ihmiset, jotka koiranäyttelyssä saivat ottaa olutta tai viiniä, eivät saa siinä urheilutilaisuudessa mutta taas siellä messuilla saavat. Ei ole järkevää se, että yritetään karsinoida normaalia elämänmenoa tällä tavalla. Urheilutilaisuuksien täytyy voida vertailukelpoisesti kilpailla ihmisten mielenkiinnosta ja paikalletulosta täysin normaaliin jokapäiväiseen elämänmenoon kuuluvilla tavoilla. Urheilu ei ole alkoholin varassa, mutta ei kannata tehdä keinotekoisia karsinoita tässä suhteessa.

Arvoisa puhemies! Vain totean tai jatkan siitä, että eihän avoimessa kansalaisyhteiskunnassa yhteiskunta, tässä tapauksessa siis valtio, voi määrätä sitä, miten vapaat kansalaisjärjestöt toimivat, tässä tapauksessa siis liikuntajärjestöt, urheilujärjestöt. Yli sata sellaista Suomessa eri muodoissaan on. Emme me voi elää keskitetyssä yhteiskunta-ajattelussa tältä osin. Mutta sen sijaan siltä osin, kuin yhteiskunta ja veronmaksaja on taloudellisesti tukemassa erimuotoista urheilua ja liikuntaa Suomessa, on täysin selvää, että tietysti rahoittaja voi esittää oman painotetun käsityksensä, minkä tyyppistä urheilua, minkä tyyppistä sporttia, minkälaista liikuntaa yhteiskunta on valmis taloudellisesti tukemaan.

Siinä suhteessa on muutamia vuosia Suomessa noudatettu tuloskriteereitä, tulosperusteista määrärahajakoajattelua, jossa on tähän suuntaan menty niin, että siellä painotetusti nuorisourheilun toiminnot saavat määrärahaa, sen lisäksi kuntoliikuntaan, aikuisliikuntaan liittyvät aktiviteetit ja kolmanneksi huippu-urheiluun liittyvä toiminta. Niitä rahoitetaan kahta viimeksi mainittua 25 prosentin painoarvolla ja nuorisourheilun toimeliaisuutta 50 prosentin painoarvolla kokonaispotin jakamisessa hyvin hienojakoisesti, jopa niin hienojakoisesti, että se on mennyt jo liiankin paljon hiukkaspunninnan suuntaan eikä enää ehkä anna riittävästi harkintavaraa, niin kuin tietysti pitäisi kaiken totuuden nimessä tässä suhteessa olla.

Osaltani olen valmis kehittämään näitä tuloskriteereitä siihen suuntaan, että erityisesti doping katsotaan raskauttavien asianhaarojen vallitessa tapahtuneeksi toiminnaksi ja niitä urheilumuotoja, jotka eivät tässä suhteessa omaehtoisesti toimi riittävän vahvasti ja vakuuttavasti dopingin kitkemiseksi omassa lajiliitossaan, omassa urheilumuodossaan, valtiovallan pitää roimasti rangaista valtionavustuksia tämän tyyppisiltä järjestöiltä leikkaamalla. (Eduskunnasta: Poistamalla!) — Poistamalla, se on sama kuin leikkaaminen. — Tässä suhteessa tämä ajattelu on nyt hyväksytty, mutta sen vaikutus määrärahojen jakamiseen on vielä liian laimea.

Tämä on joko — tai-kysymyksiä. Joko hyväksyt dopingin ja siihen liittyvän toimeliaisuuden tai sitten olet voimakkaasti vastaan. Tässä asiassa ei ole välimuotoja. Itse kuulun niihin Suomen ehkä näkyvimmän ja historiassa vaikutusvaltaisimman urheilumuodon, yleisurheilun, edustajana, jotka lähtevät siitä, että se on kerrasta poikki. Mitään armoa urheilijalle sen enempää kuin valmentajalle tai taustajoukoillekaan ei voida sallia. Onneksi Suomessa on sillä tavoin korkea lääkärimoraali, että lääkärin, jonka tiedetään syyllistyneen dopingin välittämiseen muodossa tai toisessa urheilijalle, lääkärinoikeudet saman tien myös loppuvat. Sama ankaruus pitää olla myös tässä suhteessa kyseessä kaikkien muiden osalta. Tässä asiassa, niin kuin sanottu, ei voi eikä saa sallia välimuotoja eikä harmaata vyöhykettä. Kuitenkin tietysti pitää myös urheilijalla olla selkeä oma oikeusturvansa. Oikeusmurhia tässä mielessä ei saa tietysti päästä tapahtumaan, koska yhden näyttökerran perusteella ei tietysti saa urheilijaa vielä tuomita. Jokaisen tuomion takana täytyy olla kaksi positiivista dopingnäytettä, tosin tietysti samassa tilaisuudessa annettua.

Sanon tämän sen vuoksi, että oma lajiliittoni, joka on yksi 70:stä suomalaisessa yhteiskunnassa toimivasta urheilumuodosta, tekee todella voimakasta antidopingtyötä ja käyttää siihen myös omia varojaan tavalla, joka merkitsee sitä, että suomalaisessa yleisurheilussa yksin Suomen Urheiluliiton toimesta suoritetaan testejä yhtä paljon kuin kaikkien 70 muun lajiliitton toimesta yhteensä. Se kertoo jotakin siitä päättäväisyydestä, jolla tässä suhteessa meillä asiaan suhtaudutaan.

On olemassa monia muita asioita, joiden täytyy tuloskriteeristössä vaikuttaa. Eräs niistä on väkivalta. Siihen en enempää tässä yhteydessä puutu. Se ei ole edustamalleni lajiliitolle tyypillinen asia. Mutta sen sijaan liittyen täällä virinneeseen keskusteluun eettisistä normeista, eettisistä pelisäännöistä, on todellakin niin, että Suomen Liikunta ja Urheilu perusti jokin aika taaksepäin eettisen toimikunnan pikkuisen ennen kuin pesäpallosotkut konsanaan tulivat edes päivänvaloonkaan, jotta voidaan Suomen urheilun perustavaa laatua olevaa luonnetta puolustaa ja sen takana hyvin omintunnoin olla.

Tämä toimikunta on työnsä loppusuoralla ja saa sen valmiiksi tämän vuoden puolella. Luonnoksesta on mahdollista kertoa, että se on varsin ankara. Se antaa vastauksia moniin keskeisiin keskustelussa esiin nousseisiin kysymyksiin. Se kartoittaa tämän kentän hyvin laveasti ja lähtee myöskin siitä, että yhteiskunnalla tai urheilujärjestöillä tapauksesta riippuen on riittävät instrumentit puuttua niihin lieveilmiöihin, jotka urheilussa tietysti ovat mukana, niin kuin kaikessa inhimillisessä toiminnassa. Tässä eettisessä toimikunnassa taitaa muistikuvani mukaan olla todella, ed. Kuisma, viisi kansanedustajaa. Siinä ed. Esko Ahon ja minun lisäkseni ovat ed. Olin, ministeri Olli-Pekka Heinonen ja valtion liikuntaneuvoston puolelta ed. Matti Saarinen. Luultavasti siinä, jos nyt oikein muistan, taitaa todellakin olla viisi kansanedustajaa, eli tässä suhteessa täältä päästä olevaa näkökantaa sieltä on ainakin määrällisesti riittävästi löydettävissä. Olen vakuuttunut siitä, että toimikunnan mietintö on hyvä ottaa julkiseen ja yleiseen tarkasteluun, kun se maailman ilmoille saadaan aivan lähipäivien aikana.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Keskustelin tuossa alakerran käytävällä juuri äsken erään kouluelämää ja koululiikuntaa hyvin tuntevan henkilön kanssa eräästä koululiikuntaan liittyvästä ongelmasta enkä voinut malttaa mieltäni tuoda sen myös tänne saliin. Nimittäin tämä henkilö kertoi ja itsekin lähden siitä, että kouluelämässä jääkiekko on erittäin arvostettu ja paljon harrastettu liikunnan muoto sillä tavalla, että esimerkiksi hiihto tai jotkut vanhanaikaiset lajit ovat jääneet kovin sen varjoon.

Nyt opettajat ovat huomanneet, että kilvan jääkiekkoharrastuksen lisääntymisen kanssa ruotsin kielen opiskelu on lisääntynyt sillä tavalla, että siihen paneudutaan kovasti ja ruotsin kielen harrastus ja sen opiskeleminen on lisääntynyt hyvin vahvasti. Kun oppilailta on kysytty sitä, nimenomaan näiltä oppilailta, jotka myöskin pelaavat jääkiekkoa, he ovat selittäneet syyksi, että jos he pääsisivät joskus Ruotsiin pelaamaan ammattilaisina, se lisäisi heidän mahdollisuuksiaan Ruotsissa menestymiseen.

Minä tunnen vain, rouva puhemies, siitä huolta, kun meillä on nyt pakkoruotsista kovasti yritetty päästä eroon ja jossain määrin on sillä puolella edistyttykin, että tässä tapauksessa tällainen koululiikunnan puoli, jos ruotsin kielen harrastus kovasti lisääntyy koululiikunnan myötä, on tietyllä tavalla varjopuoli minun mielestäni tälle toiselle kansalliselle pyrkimykselle, pakkoruotsista irtautumiselle. Tällainen yksinkertainen ihminen kun olen, kuitenkin halusin tuoda tämän tähän ihan vakavalla mielellä, rouva puhemies, arvostetun koulualan ihmisen aloitteen pohjalta.

Ed. M. Markkula: Arvoisa puhemies! Muutama huomio keskustelun johdosta. Ensinnäkin huippu- ja ammattilaisurheilu on esimerkin osoittajana tietenkin tärkeä ja se saa tiedotusvälineissä runsaasti huomiota. Sen johdosta myös kielteiset ilmiöt ja muut erityispiirteet saavat jopa kohtuuttoman suuren huomion. Kielteiset ilmiöt on tietenkin poistettava. Osa ilmiöistä on tyypillistä vain urheilun liike- ja ammattilaistoiminnassa, mutta mielestäni julkisuudessa syntynyt kuva urheilusta ei todella vastaa tavallisten urheiluseurojen todellisuutta. Siinä mielessä muutama toteamus on todella paikallaan näiden mittasuhteista.

Suomen runsaasta 6 000 seurasta vain 3 prosenttia järjestää ammattilaisurheilun piiriin kuuluvaa toimintaa. Seuroissa kuitenkin on liikunnan harrastajia liki miljoona, tarkemmin sanottuna ehkä noin 800 000. Heistä 1 000 saa pääasiallisen elantonsa tai osan siitä urheilemisesta. Vastaavasti ammattilaistoimintaan on palkattu ehkä noin 1 000 henkilöä pyörittämään tätä toimintaa. Mutta kun verrataan tätä kaikkeen siihen vapaaehtoistyöhön, jota toimihenkilöinä seuroissa tekee noin puoli miljoonaa suomalaista, joiden työpanoksen arvo vuodessa on kiistatta 4 miljardin markan luokkaa, silloin nähdään tämän toiminnan, vapaaehtoistyön, merkitys kaiken kaikkiaan oikealla tavalla.

Tämäkin keskustelu on mielestäni osoittanut kiistatta, että tietoyhteiskuntakehityksen myötä on välttämätöntä arvostaa ja tukea tähänastista enemmän liikunnallisen kansalaistoiminnan työtä kaiken kaikkiaan. Siksi valtion ja kuntien määrärahapolitiikassa tulee kiinnittää erityistä ja todella paljon entistä suurempaa huomiota nimenomaan paikallistason ja vapaaehtoistyön tukeen.

Ed. Kuisma: Arvoisa puhemies! Minulla on aika lailla eri käsitys normaalista alkoholinkäytöstä kuin ed. I. Kanervalla. Minun käsitykseni on varmasti vähemmistön käsitys, eli normaalia on päihteetön elämä. Ainakin oma elämänkokemukseni kertoo sen. Kun hän vertasi koiranäyttelyyn, tietysti tässä on se ero, että koiranäyttelyitä ei valtion varoilla tueta. Minun kritiikkini on kokonaan ollut siinä, että kun valtion varoja käytetään, niitähän käytetään urheiluun sen takia, että se edistää raittiita elämäntapoja. Jos sitten siellä juodaan viinaa, on vaikea ajatella, että se raittiutta edistää. Tämä kritiikki lähtee siitä. Ei minusta oopperassakaan pitäisi viinaa juoda, jos henkilökohtaisen mielipiteeni sanon. Mutta ei oopperaa varmaan sen takia tueta, että se raittiutta edistää, eli kysymys on vähän erilainen.

Suomi-kuvasta sitten sen verran, että kun kävin ainoan kerran tutustumassa Formula 1 -maailmaan, muuten oli hieno reissu vuosi sitten, mutta kyllä minä häpesin. Siellä oli suomalaisia humalaisia hulluna humalassa Suomen lippujen kanssa, ja kyllä koin monta kertaa sen aika kiusalliseksi. Minä luulen, että tämä ei ollut ainut kerta, että kyllä alkoholin käyttö urheilun yhteydessä on meille ongelma, enkä kuvittele, että mikään eduskunta sinänsä sitä voi millään tavoin ratkaista. Kyllä se ratkeaa jokaisen omassa päässä, mutta mekin pieneltä osalta voimme vaikuttaa siihen ja ennen kaikkea ilmaista, mikä on Suomen valtion virallinen suhtautuminen asiaan.

Ed. I. Kanerva (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuisman henkilökohtaista ratkaisua arvostan kaikin perustein vilpittömästi ja korkealle. Hieno suoritus kaikin tavoin edustajalta oman elämänsä järjestämisessä! Mutta siitä huolimatta annan arvon myös kaikkien muiden kanssaihmistemme elämäntapavalinnoille enkä pidä kieltolakimentaliteetista, siitä kuvitelmasta, että suomalainen yhteiskunta olisi sillä tavoin valistumaton, etteikö vastuullinen ja harkittu käyttäytyminen myös oluen ja viinin kanssa olisi ihan asiallista ja perusteltua itsenäisessä aikuisten ihmisten Suomessa.

Ovatko tavat sen jälkeen, kun oluen tai viinin tarjoilu on urheilutapahtumien yhteydessä käynyt mahdolliseksi, heikentyneet? Kun olen vaahtosammuttimen kokoisesta kaverista lähtien ollut erimuotoisissa urheilukilpailuissa ja tiedän varsin hyvin, millä tavalla pimeitä pulloja on povitaskusta vedetty esiin katsomossa ja humalluttu siellä ilman minkäänlaista kontrollia ja hurjana humalassa heiluttu ja tehty ties mitä, niin tavat ovat huomattavasti siistiytyneet, tulleet sivistyneemmiksi, kontrolloidummiksi sen jälkeen, kun niiden tarjoilujen hoitamisesta joku myös juridisesti ja asiallisesti vastaa.

Ed. Bremer: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on kahden päivän aikana keskusteltu keskeisesti määrärahapolitiikasta. Aivan tässä loppusuoralla edustajat I. Kanerva ja M. Markkula ihan viimeisissä puheenvuoroissa vielä koskettelivat tätä asiaa.

Koska urheilun määrärahapolitiikka koskettaa aika läheltä, kysyn nyt ääneen sitä, mitä

olen moneen kertaan kysynyt itseltäni sikäli, onkohan nämä periaatteet määrärahapolitiikassa todella käyty kunnolla läpi vai vieläkö täällä ohjaa määrärahapolitiikkaa tietynlaiset suomalaisten perinteisten urheilulajien mieltymykset: hiihto, yleisurheilu. Veikkausvoittovarojen jaossa ja määrärahapolitiikassa on moneen kertaan kysytty, onko jakauma kilpaurheilun ja kuntourheilun ja toisaalta kulttuurin ja taiteiden välillä oikea. Minä kärjistäisin kysymällä, kun jaetaan kulttuurille ja erittäin suuri osa näistä määrärahoista: Onko tärkeämpää pelastaa ihmishenkiä vai nautintoja? Minusta ihmishenkien pelastaminen on kenties sittenkin vielä tärkeämpää.

Ed. I. Kanerva toi toisenlaisia kriteerejä esille, perusteita jaolle. Hän puhui tuloskriteereistä, myös dopingin vaikutuksesta. Kysyisin, mihin sijoittuvat tässä urheilumonumenttien rakentamiset ja semminkin, kun ed. I. Kanerva tässä sattuu olemaan erään lajiliiton johdossa, jossa nimenomaan näitä monumentteja tyhjän päälle rakennetaan: Paljonko kannattaa rahaa käyttää tyhjien urheilukenttien rakentamiseen. Minusta näyttää, että joka kylässä on 400 metrin rata ja urheilukenttä, jossa hyvin harvoin näkee yleensä ketään. Keskikesällä, jolloin niitä pitäisi käyttää, siellä on tuskin ketään. Vähän samaa voidaan kysyä hiihtostadioneista ja tietysti hyppyrimäistä.

Tällä kaikella tulen sellaiseen lajiin, joka saa liian vähän huomiota, nimittäin suomalaisilla on todettu olevan tosi huono uimataito. Sen jälkeen kun 25 metrin uimataitorajasta luovuttiin ja otettiin käyttöön 200 metriä, niin en nyt muista ihan tarkkaan prosenttilukuja, mutta oliko niin, että yli puolet suomalaisista on uimataidottomia periaatteessa. Se oli hämmentävän suuri prosenttiosuus.

Palaan tähän urheilumonumenttien rakentamiseen. Kysyn: Miten on mahdollista, että pääministerin johdolla päätettiin sijoittaa myös valtion määrärahoja Mäkelänrinteen kilpaurheilumonumentin rakentamiseen? Se tulee maksamaan noin 120—140 miljoonaa markkaa; loppua ei vielä tiedetä. Tyypilliseen tapaan se tulee maksamaan huiman paljon enemmän kuin oli alustava kustannusarvio, jolla houkuteltiin päättäjät sen taakse.

Tammisaaressa valmistui aivan uusi uimahalli, fantastinen, valoisa. Siellä on kiipeilyseinä, hieroma-altaita, lämpimiä altaita, joissa vanhempi ikäluokka viihtyy ja löytää terveyttä. Siellä on lapsille liukurata, joka käy tunnelissa talon ulkopuolella ja tulee takaisin. Se maksoi 20 miljoonaa markkaa.

Helsingissä on lukuisia Etelä-Helsingin kaupunginosia, joissa ei ole uimahallia lainkaan. Uimahallien puute on aivan huutava täällä Suomenmaassa aivan siis todella hätä. Jossain Pudasjärvellä on rakennettu uimahallia nyt kuin iisakin kirkkoa useampana vuonna ja sitä rakennetaan eteenpäin vain sen mukaan, mitä valtiolta saadaan apurahoja; niitähän tipahtelee vain tippa kerrallaan. Taitaa kestää vielä jokusen vuoden ennen kuin se on valmis.

Miksi meillä pannaan tällaiseen monumenttiin niin paljon rahaa vain sen takia, että me saamme tänne yhdet arvokilpailut, kun voitaisiin sillä samalla rahalla saada viisi kuusi uimahallia, joissa kansanterveyttä voidaan edistää ja voidaan edistää ihmishenkien pelastamista? Minusta tässä on sellainen peruste määrärahojen jaolle, joka on täydellisesti unohdettu tai sivuutettu, kun mieluummin sijoitetaan tyhjiin monumentteihin, joissa yksi tai kaksi urheilijaa käy vuodessa harrastamassa.

Tämän haluaisin tuoda todella pohdittavaksi tulevaisuudessa määrärahojen ja liikunta-asian eteenpäinviemiseksi tässä maassa.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Kun jo aikaisemmin ed. Kuisman kanssa keskustelin alkoholiasioista täällä, totean sen, että minäkin arvostan ed. Kuismaa suuresti ja hänen tapaansa elää. Mutta kun minä itse olen tuollainen myöskin vähän viinamäen mies, joka kuljen silloin tällöin aina iloisessa huipelluksessa kohtuullisen harvoin ja kohtuullisesti, rouva puhemies, minä toivon, että minä en koskaan pääse raittiiksi, jos minä suhtaudun sen jälkeen asioihin näin ahdasmielisesti kuin ed. Kuisma suhtautuu. Valitettavasti hän lähti pois. Minä en halua tietenkään tyhjille seinille puhua. Siinä mielessä yhdyn niin kuin aikaisemmin aivan samaan näkemykseen kuin ed. I. Kanerva.

Meillä suomalaisessa yhteiskunnassa täytyy asioiden vapautua, koska me kansainvälistymme. Kyllä suomalaiset ihmiset osaavat käyttäytyä niin teatterissa, urheilukilpailuissa, oopperassa — jossa en ole koskaan käynyt, mutta teatterissa kylläkin — osaavat käyttäytyä fiksusti, koska he tottuvat siihen asiaan. Aivan oikein, ennen urheilukilpailuissa ja monessa muussa näytöksessä on ollut povitaskussa pullo, josta nautiskellaan siellä. Se antaa huonon kuvan siellä, mutta jos käydään napsu pari ottamassa väliajalla, se vapauttaa ihmistä ja hän nauttii olos-

taan paremmin, mutta ei näiden asioiden takia siellä mitään häiriöitä ole tullut. Minä en ymmärrä ed. Kuisman näkemystä, jota näkemystäkin kunnioitan — se on hänen näkemyksensä — mutta minä olen vahvasti eri mieltä näistä asioista.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Nyt käydään keskustelua liikuntalaista eikä raittiuslaista. Toivon, että pysytään asiassa.

Ed. I. Kanerva: Arvoisa puhemies! Ed. Bremer kysyi, miten liikuntapaikkarakentamiseen liittyvät asiat liittyvät näihin järjestömäärärahoihin. Ne ovat, arvoisa puhemies, kaksi totaalisesti eri asiaa. Tämän lain yhteydessä on täällä salissa keskusteltu järjestöille, eri urheilumuodoille ja liikunnalle yleensä suunnattavista määrärahoista, siis toiminnan järjestämiseen liittyvistä määrärahoista, järjestömäärärahoista toisin sanoen.

On täysin toinen asia, paljonko liikuntapaikkarakentamiseen käytetään määrärahoja ja mihin niitä suunnataan. Ymmärrän, että ed. Bremer on hieman provokatiivinen. Se sallittakoon tämän maratonkeskustelun päätteeksi, mutta siitä huolimatta ei kannata antaa ihan pöhlöä käsitystä siitä, mitä liikuntapaikkarakentamiseen käytetään. Huoli tänä päivänä on esimerkiksi siitä, että Suomessa on lukuisia uimahalleja, joita joudutaan pitämään likipitäen käyttämättöminä, koska ei ole kyetty määrärahojen niukkuudesta johtuen käyttämään korjaus- ja saneerausrakentamiseen riittävästi investointeja.

Pidän siitä huolimatta Mäkelänrinteen uimahallin rakentamista tärkeänä. Ajatelkaa, että Suomessa ei olisi Olympiastadionia. Mäkelänrinteen uimastadion on suurin piirtein vastaava asia kuin koko suomalaiselle urheilulle, erityisesti yleisurheilulle, Olympiastadion. On aika lailla kohtuutonta, ja asiantuntematonta suoraan sanottuna, väittää, ettei urheilukentillä olisi liikunnan harrastajia tai, niin kuin hän sanoi, on yksi tai kaksi urheilijaa per vuosi.

Tiedän tutkimuksiin nojautuen, arvoisa puhemies, että Suomessa on pelkästään 40 000 nuorta, jotka haluaisivat olla yleisurheilun parissa, mutta johtuen siitä, että paikalliset seurat eivät toimi riittävästi, eivät pysty tarjoamaan palveluja, nämä 40 000 nuorta eivät pääse yleisurheilun pariin. Tämäkin kertoo siitä, että paikallisseuroilla pitäisi olla riittäviä toimintaresursseja, jotta ne kykenisivät toimintansa järjestämään.

Ed. Bremer: Arvoisa rouva puhemies! Ed. I. Kanervalle on pakko todeta, että jos ei ole määrärahoja urheilupaikkoihin ja niiden kunnossapitämiseen, ei voi liioin olla toimintaa. Me puhumme nyt toimintarahoista, mutta ensin tulee paikat saada kuntoon. Nehän yleensä houkuttelevat sitten sitä toimintaa.

Toinen asia on, kun Mäkelänrinteestä vähän sivulauseessa puhutaan se, että kyllähän olisi ollut paljon halvempaa panna Uimastadion sellaiseen kuntoon, että se olisi vastannut kansainvälisiä vaatimuksia. Se olisi maksanut vain pikku summan verrattuna Mäkelänrinteen koko rakentamiseen. Mutta siellä tietysti Museovirasto oli sellainen este, jonka yli ei kukaan päässyt.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—4 § ja 1 luvun otsikko, 5—10 § ja 2 luvun otsikko, 11—13 § ja 3 luvun otsikko sekä 14 ja 15 § ja 4 luvun otsikko, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 230/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 18/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 18. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Ala-Harja: Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä on lakiesitys, jossa ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua lakia siten, että yksityislääkärin lähetteellä terveyskeskuksessa tehtävistä laboratorio- ja kuvantamistutkimuksista voitaisiin asiakkaalta periä maksu.

Suomessahan kansanterveyslain voimaantultua 70-luvulla terveyskeskuspalvelut säädettiin

maksuttomiksi ja vuonna 92 maksuasetuksella annettiin kunnille lupa periä terveyskeskuskäynnistä maksu, korkeintaan 100 markkaa vuosimaksua tai sitten 50 markkaa käyntimaksua. Muistaakseni maksimi oli silloin kolmelta käynniltä eli yhteensä 150 markkaa.

Jotkut terveyskeskukset ovat ottaneet tehtäväkseen myöskin yksityislääkäreiden lähetteellä laboratorio- ja röntgentutkimuksia. Tiedän, että tämä laki liittyy tuposopimukseen, jossa kuntien tulokertymää vähennettiin sillä, että kunnallisveron tulonhankkimisvähennys suureni, ja sillä tavalla kunnallisverojen kertymä mahdollisesti on pienentynyt. Tämän vastapainoksi sitten sovittiin, että tällainen laki tehdään, ja tästä keskusteltiin budjettiriihessä. Tässä oli perusteluna se, että on sellaisia kuntia, joissa yksityisesti vastaanottavilla lääkäreilla ei ole laboratoriota tai röntgeniä eikä mahdollisuuksia näitä tutkimuksia potilaalta ottaa, jolloin kunta voisi antaa näitä palveluita. Mutta koska niistä tulee kunnille kustannuksia, vastapainoksi kunta voisi ottaa maksun.

Perusteluissa lukee, että tällä pyritään parantamaan kunnallisen ja yksityisen terveydenhuollon yhteistyötä ja samalla turvaamaan asiakkaille joustavammin palvelun saatavuus. Sehän on kunnan päätöksessä, ottaako kunta tai kuntayhtymä tämän maksumahdollisuuden käyttöön.

Lähetekeskustelussa käytin puheenvuoron ja nostin esiin tämän lain tuomia epävarmuustekijöitä, koska tähän lakiin liittyy myös maksuasetuksen muuttaminen, jolla sama oikeus laajennetaan sairaaloihin, siis erikoissairaanhoitoon, ja tästä asetuksesta meillä ei ole täällä mahdollisuutta keskustella.

Nyt näyttää siltä, että valiokunnassa ei olekaan haluttu asiasta keskustella, koska siellä ei ole kuultu kuin vain ministeriön ja Kuntaliiton edustajaa. Tämä laki kuitenkin toimiessaan vaikuttaa olennaisesti juuri yksityisen terveydenhuollon toimintamahdollisuuksiin. Tämä asia oli epäselvä jo alun perin. Nythän tiedetään, että jos kunta käyttää oikeutta ja ottaa myöskin maksua niistä kustannuksista, mitkä kunnalle tulevat — nyt en varmasti tunne maksuasetusta, mutta olen lukenut sen kerran läpi ja sain sen käsityksen — voi ottaa isompiakin maksuja kuin pelkästään ne, mitä tässä laissa on, erikoissairaanhoidon maksuasetuksen perusteella.

Potilaat joutuvat erilaiseen asemaan. Jos heidät tutkitaan yksityislääkärin lähetteellä terveyskeskuksessa tai sairaalassa, he joutuvat maksamaan sairaalassa ainakin enemmän, mutta eivät tule saamaan sairausvakuutuksen korvausta, minkä saisivat, jos nämä tutkimukset otettaisiin yksityissektorilla. Siitä onkin maininta täällä perusteluissa.

Mutta hämmästelen, että tämä asia ei ole synnyttänyt valiokunnassa tarvetta selvittää, mikä on yksityissektorin kanta ja asema tässä ja miten se koetaan siellä ja parantaako se todella yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyötä vai onko vaikutus juuri päinvastainen.

Kuten sanoin, asetuksesta me emme voi täällä keskustella, ja nyt näyttää siltä, että erikoissairaanhoidon maksuasetuksella annetaan mahdollisuus yksityislääkärin lähetteellä otetuista tutkimuksista ottaa isompikin hinta eli sellainen, mikä katsotaan kustannuksia vastaavaksi. Tämä voidaan katsoa veroluontoiseksi maksuksi, ja nousee esiin kysymys, onko se asetuksella säädettävä asia vai olisiko sekin vaatinut lain.

Sen takia todella tässä toisessa käsittelyssä nyt pöytäkirjoihin haluan nämä epäilyt ja hämmästelyt, kun ei ole ollenkaan kuultu valiokunnassa yhtä osapuolta, jota tämä koskee, yksityisen terveydenhuollon edustajia. On kuultu vain Kuntaliittoa ja ministeriön edustajia, joten todella hämmästelen tätä käsittelyä, kiirettä. Kuitenkin me täällä säädämme lakeja ja pitäisi tehdä sellaisia lakeja, jotka kestävät kritiikin ja jotka kohtelevat tasapuolisesti. Pitäisi edes kuulla kaikkia osapuolia, joita ne koskevat.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Niin kuin tiedämme, tällä hetkellä tilanne on se, että julkinen sektori pystyy vastaamaan vuosi vuodelta huonommin siihen tarpeeseen, joka terveyspuolen palveluissa vallitsee. Silloin myöskin yksityisen sektorin merkitys suhteessa kasvaa, ja sanon tämän painokkaasti siksi, että ei sellaisessa sivistysvaltiossa kuin Suomessa voi päästää syntymään tilannetta, jossa potilaat eivät saisi hoitoa.

Tässä lakimuutoksessa ymmärtääkseni aivan aidolla tavalla pyritään yhteistyön parantamiseen julkisen ja yksityisen sektorin välillä, ja tämä laki koskee, ed. Ala-Harja, pelkästään terveyskeskuksissa annettavia laboratorio- ja kuvantamistutkimuksia, eikä tässä ole erikoissairaanhoitolailla mitään tekemistä.

Käytännössä siis puhumme asioista, joissa yksityiset lääkärit lähettävät potilaansa terveyskeskusten laboratorioihin ja mahdollisesti röntgen- ym. kuvantamistutkimuksiin. Kun tästä syntyy terveyskeskuksille kustannuksia, niille

annetaan lupa kantaa maksu. Kaikki tähän saakka on minusta aivan hyvin.

Myös sen verran tiedän, että asetus tulee muotoutumaan sillä tavoin, että korkein perittävä maksu määräytyy todellisista kustannuksista. Tämäkin mielestäni on oikein, kun vertaamme maksupolitiikkakysymystä yksityisellä puolella annettaviin palveluihin. Jos siellä nimittäin voitaisiin periä esimerkiksi kustannuksia suurempia maksuja, silloin me todella olisimme sen asian kanssa tekemisissä, johon ed. Ala-Harja kiinnitti huomiota, eli sen, onko yksityinen sektori kilpailullisessa mielessä tasavertaisessa asemassa julkisen sektoriin nähden vaiko ei.

Tähän asiaan ymmärrän myös yksityisiä terveyspalveluja antavien järjestön kiinnittäneen huomiota. Tähän on myös kilpailuviranomainen jo useamman vuoden ajan kiinnittänyt huomiota niin terveyspalveluissa kuin kuntoutuspalveluissa. Esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen kustantamat kuntoutukset on useamman vuoden ajan kilpailutettu, ja siinä Kansaneläkelaitoksen omat kuntoutuslaitokset ovat samalla viivalla yksityisten omistamien laitosten kanssa. Tämä periaate Suomessa on vallitseva.

Läpinäkyvyys kilpailullisesti meillä on todella huono edelleenkin. Me emme pysty tekemään vertailuja vielä riittävän hyvin. Sen vuoksi syntyy epäilyjä ja myös syytöksiä siitä, että kilpailutilanne julkisen ja yksityisen sektorin välillä ei ole hyväksyttävä.

Mitä tulee lain tarkoitukseen eli siihen, voivatko potilaat saada entistä helpommin palveluja ja onko meidän kansallisvarallisuutemme, olkoonpa se julkisen sektorin omistuksessa tai yksityisen omistuksessa, parhaassa mahdollisessa käytössä, tämä lakimuutos on parannus tähän tilanteeseen.

Kannatan sitä, että julkisen sektorin rakennuksissa ja laitteilla annettuja palveluja voidaan myydä yksityislääkäreiden lähetteen perusteella. Tämä on tehokkuuden lisäämistä kokonaisjärjestelmässämme. Erityisesti tätä pohdintaa on pakko tehdä siksi, että yksityistä sektoria välillisesti tuetaan potilaan kautta. Toisin sanoen meillä on sairausvakuutusetuus, joka potilaalle lain mukaan kuuluu, yhdessä verorahoitteisen julkisen järjestelmän kanssa.

Kun me joudumme näitä asioita käsittelemään yhdessä, syntyy hankala olo, onko tällä alueella toimittu oikein vai ei. Lakiesityksessä on selvästi se puute, että hallituksen esityksessä ei ole pohdittu kilpailullista näkökulmaa ollenkaan. Sitä ei ole ymmärretty ilmeisesti myöskään valiokunnassa erityisemmin tarkastella. On vain lähdetty siitä, että tämä on potilaitten kannalta yksi toivottava lisävaihtoehto.

Kun nämä toiminnot todennäköisesti lisääntyvät — emme puhu pelkästään laboratorio- ja kuvantamistutkimuksista, vaan mahdollisesti joistakin muistakin tutkimuksista, joita on tarkoituksenmukaista julkiselta sektorilta myydä tai antaa, ilman että julkisen sektorin lääkärikäynti siihen tarvittaisiin — joudumme todennäköisesti tähän kysymykseen vielä palaamaan vuosien mittaan. Lainsäätäjä ja ministeriö joutuu tätä asiaa pohtimaan.

Voi vain valittaa, että asian käsittely on mennyt vähän pintapuolisesti ja oikaisunomaisesti, mutta olen valmis tämän kuitenkin hyväksymään tässä tilanteessa katsoakseni, mihin käytäntö johtaa. Tähän liittyy sellaisia ongelmia, jotka ovat epävarmuuskysymyksiä. Luonnollisesti pyrkimys pitää olla siihen, että potilaat saavat tutkimuksia ja hoitoa mahdollisimman helpolla ja yksinkertaisella tavalla. Tämä päätavoite on toki kannatettava.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Huuhtanen aivan oikein sanoi, että nyt ei ole asetuksesta kysymys. Ei olekaan. Sen takia juuri puhuin siitä, että valiokunnassa olisi ollut mahdollisuus asetuksesta kuulla ainakin yksityissektorin mielipidettä.

Ed. Huuhtanen sanoi, että hän pitää toivottavana juuri lisämahdollisuutta, minkä asetus tulee antamaan, että todellisten kustannusten perusteella erikoissairaanhoito ottaa yksityislääkärin lähetteellä maksun potilaalta. Minusta tässä on nyt aivan selvästi mukana kilpailuvääristymä, koska julkisen sektorin rakennukset on rakennettu julkisilla varoilla, yksityissektorin yksityisillä eikä niihin ole tullut minkäänlaista tukea mistäänpäin, vielä maksaen kaikesta 22 prosentin arvonlisävero, jota ei julkisella sektorilla tarvitse maksaa. Kyllä kilpailun vääristyminen on nyt jo olemassa.

Jos vielä potilaille pannaan niin sanottu kustannuksia vastaava maksu, josta he eivät saa sairausvakuutuksen korvausta, voidaan hyvin jo ennustaa, mihin tämä johtaa. Se johtaa siihen, että yksityissektori tällä tavalla karsiutuu tästä valikoimasta pois. Potilaitten valintamahdollisuudet tulevat vähentymään. Suurilla paikkakunnilla nämä yritykset voivat pysyä pystyssä, mutta ei pienillä paikkakunnilla tämä on juuri syrjäseutujen alasajoa; minä olen kyllä sitä mieltä.

Ed. Huuhtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tämä laki nyt käsitellään loppuun ja todennäköisesti se tulee voimaan, asetus rakennetaan sen jälkeen. (Ed. Ala-Harja: Se on jo tehty!) — Se ei voi vielä olla tehtynä, niinpäinhän asiat eivät mene. Jos ei ole lain antamaa edellytystä, asetus ei voi olla valmis. Sitä en usko tapahtuneen ja oikeastaan olen varmakin, että näin ei ole tapahtunut.

Mutta me varmaankin joudumme miettimään asian, jonka ed. Ala-Harja toi mielestäni hyvin esille, onko kilpailullisesti julkinen sektori verrattuna yksityiseen sektoriin tasa-arvoisessa, neutraalissa asemassa. Siihen liittyvät juuri nämä kysymykset, onko saatu valtion osuutta ja onko toimintaa sillä tavoin jo tuettu. Mutta ymmärrän ja uskon, että asetusta laadittaessa nämä seikat otetaan huomioon. Ne on otettava huomioon, jotta kilpailutilanne pysyy neutraalina. Muutoin asiaan joudumme palaamaan, mikä on tietenkin yksi vaihtoehto. Niin kuin sanoin puheenvuorossanikin, ei ole syntynyt sellaista kilpailullista neutraalia tilannetta kuin nykyään edellytetään.

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Huuhtanen puheenvuorossaan varsin hyvin toi esille lain sisällön. Siinä mielessä olen hänen kanssaan pitkälti samaa mieltä. Mielestäni tämä laki ei poista kilpailua, päinvastoin se tasa-arvoistaa kilpailua.

Ongelmanahan meillä on ollut nimenomaan yksityislaboratorioitten erittäin korkeat maksut. Ne ovat olleet erittäin korkeat. Niistä on tehty joitakin tutkimuksia, ja ne ovat olleet selvästi korkeampia, ja sitä kautta on rahastettu yhteiskuntaa näillä todella korkeilla laboratoriomaksuilla. Mielestäni on aivan oikein, että menetellään tällä tavalla, että yksityislääkäreiden lähetteellä terveyskeskuksissa voidaan tehdä laboratorio- ja kuvantamistutkimuksia. Monta kertaa terveyskeskukset ovat lähempänä kuin yksityiset palvelut, sillä yksityiset palvelut erityisesti keskittyvät suuriin asutuskeskuksiin ja suuriin kaupunkeihin. Terveyskeskuksia on pääsääntöisesti, ei nyt voi sanoa joka kunnassa, mutta lähes joka kunnassa. Sitä kautta mielestäni tämä kyllä parantaa tilannetta. Lisäksi tämä ala tulee sillä tavalla kilpailluksi, että myös julkinen puoli voi palveluja tarjota.

Mielestäni tässä tulee myös muistaa, kun ed. Ala-Harja otti esille kustannukset, että yhteiskunta tukee kiinteitä kustannuksia esimerkiksi terveyskeskuksissa ja keskussairaaloiden laboratorioissa. On myös muistettava toisin päin, että yksityisellä sektorilla on pienemmät työnantajamaksut kuin kuntasektorilla, jolla nämä maksut ovat monissa kohdissa korkeammat.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Minusta on järkevää, että jos yhteiskunnan laitoksilla, terveyskeskuksilla, on kapasiteettia tarjota palveluita, näin tehdään. Pitää olla myös niinpäin, että ei saa syntyä kompensaatiota yksityiseen suuntaan. Sen takia minusta se näkökulma on tärkeä, että hinnoittelu voidaan saada suunnilleen paikalleen. Ei ole myöskään oikein, niin kuin tänä päivänä lienee aika villi tilanne, että niistä ei peritä kovin isoja maksuja ja lähes maksutta saadaan palveluita. Minusta terveyskeskuksilla pitää tässä olla se mahdollisuus, että otetaan lähempänä jopa kustannusvastaavuutta oleva hinta.

Ed. Ala-Harja peräänkuulutti sitä, millä tavalla kilpailun näkökulma toimii. Yhtä hyvin voisi kysyä niin päin, miksi ed. Ala-Harja ei ole huolissaan siitä, miten Kelan varoja ryöstetään yksityisten laboratorioiden osalta tai joidenkin tutkimusmenetelmien osalta. On kaiken näköisiä kiertäviä tutkimuksia, ja kun yhteiskunnalla ei ole ollut varaa laitteita ostaa, niin niistähän laitetaan ihan sikahintoja. Yksi tutkimus voi maksaa monia tuhansia, ja siitä Kela sitten korvaa osansa. Siihen hukkaantuu kyllä rahaa. En usko, että siinä on olemassa kilpailua, koska yhteiskunnalla ei ole tällä hetkellä tarjolla niitä toimenpiteitä. Minusta pitäisikin kehittää asiaa siihen suuntaan, että myös yhteiskunnan omistamiin laitoksiin hankittaisiin erikoistutkimusvälineitä, jolloin saataisiin oikea hintabalanssi.

Ed. Vihriälä: Arvoisa rouva puhemies! Tämä laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta on hallituksen yksimielisesti antama lakiesitys.

Ed. Ala-Harja oli varmaan puheenvuorossaan oikeassa, että yksi keskeinen ryhmä on jäänyt kuulemisen ulkopuolelle myös valiokuntakäsittelyssä. Mutta eihän sillä, ed. Ala-Harja, lain läpimenon kannalta ole oleellista merkitystä tässä talossa, kuten tiedämme, vaikka on jäänytkin ulkopuolelle. Kuten totesitte, tämä lakihan on jo budjettiriihessä sovittu ja tuotu eduskuntaan. Kun myös sosiaali- ja terveysvaliokunta yksimielisesti on yhtynyt hallituksen esitykseen, niin vaikka ed. Ala-Harjan huoli on aivan perusteltu näistä näkökohdista, mihin on kiinnitetty huomiota, tämä on vähän myöhäsyntyistä tällä het-

kellä. Vai onko niin, että lainsäädäntövalmistelu on puutteellista, vai mihin johtopäätökseen tässä voi tulla?

Ed. Huuhtanen: Arvoisa puhemies! Tilannehan on ollut jossain määrin villi tähän saakka. Yksittäiset terveyskeskukset ovat tehneet tutkimuksia yksityislääkäreitten lähetteellä ilman minkäänlaista maksuakin, ja on tietysti mielestäni keskustelun arvoinen asia, onko silloin toimittu oikein ja käytetty verorahoja toimintaan, joka ei ole ollut ehkä kaikkein tärkeintä, koska se raha kuntien taloudessa on ollut poissa jostakin muusta palvelusta. Näinhän tämä on toiminut.

Nyt kunnille tulee terveyskeskuksiensa kautta mahdollisuus laillisesti ottaa näistä tutkimuksista maksut, jotka ovat omakustannushintaisia, eivät sen suurempia. Silloin tietysti hyöty lähtee vain siitä, voidaanko yksityislääkärien lähetteellä tutkimukset tehdä muun tutkimustoiminnan ohella, jolloin marginaalihyöty loppujen lopuksi hyödyttää kuntaa.

Toisaalta tietysti kunnan edun mukaista on myös katsoa, että kun kaikkia palveluja kunta terveyskeskuksiensa kautta ei voi antaa, miten se voi olla toiminnassa sillä tavoin mukana, että potilaat kuitenkin saavat hoidon. Se on tässä olennainen ja keskeisin asia, ja silloin tietysti tällaista piilosubventiotakin on harjoitettu, kun on ajateltu kokonaisetua.

Ed. Ala-Harja: Arvoisa puhemies! Ed. Huuhtanen on aivan oikeassa siinä, että todella kunnat ovat vapaaehtoisesti tehneet yksityislääkäreitten lähetteeseen perustuvia laboratorio- ja röntgentutkimuksia, mutta se ei ole yksityissektorin syy. Kunnat ovat tehneet sen päätöksen, ja nyt on mahdollisuus ottaa näistä hinta. Se on aivan selvä asia tällä tavalla, ja siihen tarvitaan kunnasta erikseen päätös.

Mutta mitä asetukseen tulee, sanoin varmasti huonosti tai epäselvästi sen, että olisi ollut korrektia kuulla yksityissektorin mielipide tämän lain kohdalla, koska erikoissairaanhoidon maksuasetus on annettu ja siitä meillä ei ole mitään mahdollisuutta eduskunnassa kuulla asiantuntijoita eikä siihen puuttua. Olisi samassa yhteydessä voitu kuulla myös yksityissektorin mielipidettä erikoissairaanhoidon maksuasetuksesta, joka on siis todella paljon suuremman luokan kysymys kuin tämä. Siinä on todella tämä epäily tullut itselleni, voidaanko asetuksella näin suuria veroluontoisia maksuja säätää. Sitä ei ole nyt mahdollisuus selvittää, joten halusin tämän asian tuoda esiin, koska valiokunnassa näitä asioita ei ole tutkittu.

Ed. Lahtela, joka ei ole enää paikallakaan, puhui siitä, miten yksityissektori ryöstää. Minusta on erittäin tärkeää, että potilaat saavat, niin kuin ed. Huuhtanen sanoi, palvelua. Jos on pitkät jonot erikoissairaanhoitoon, esimerkiksi magneettitutkimukseen, ja yksityissektori riskeeraa ja ostaa kalliin laitteen, niin täytyyhän yrityksen voida sillä tavalla toimia, että se ei mene heti konkurssiin, ja maksu on sen mukainen. Kyllä minusta ed. Lahtela esitti yksipuolisen näkemyksen. Pääasia on potilaitten tutkimusten ja hoitojen varmistaminen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 5 ja 14 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 151/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 19/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 19. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Lämsä: Arvoisa puhemies! Tässä on kysymys sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta. Tuon esille pari kohtaa hallituksen esityksestä, jossa ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia muutettavaksi siten, että valtion ja kuntien välinen kustannustenjakotarkistus suoritettaisiin joka neljäs vuosi. Esityksessä ehdotetaan myös, että ennen vuotta 1993 aiheutuneiden

sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden vuosille 93—97 jaksotettujen loppuerien vuodelle 99 siirretty erä siirrettäisiin maksettavaksi vuonna 2000.

Keskustan valiokuntaedustajina emme ole voineet hyväksyä kokonaisuudessaan hallituksen esitystä tuossa muodossaan ja olemme jättäneet mietintöön vastalauseen. Perustelen hieman näitä kahta asiaa, jotka äsken toin esille, jotka liittyvät hallituksen esitykseen.

Valtion ja kuntien välinen kustannustenjako on viime vuosina muuttunut kuntien vahingoksi. Kuntien taloudellinen asema on heikentynyt niin paljon, etteivät kunnat enää kestä uusia valtionosuusleikkauksia tai valtionosuuksien maksatuksien lykkäystä. Valtionosuuden perustana olevat laskennalliset kustannukset ovat jääneet jälkeen todellisesta kehityksestä. Tapahtunut kehitys heikentää merkittävästi kuntien järjestämisvastuulla olevien peruspalvelujen saatavuutta ja tasoa. Monissa kunnissa kansalaisten yhdenvertaisuus on vakavasti uhattuna.

Mielestämme valtion ja kuntien välistä kustannustenjakotarkistusta ei pidä muuttaa tehtäväksi joka neljäs vuosi nykyisen kahden sijasta eikä vanhojen, vuonna 1999 maksuun tulevien valtionosuussaatavien maksatusta tule siirtää vuodella eteenpäin.

Kuntien tehtävissä ja velvoitteissa tapahtuu jatkuvasti muutoksia, jotka edellyttävät lyhyempää kuin neljän vuoden tarkastelujaksoa. Muun muassa päivähoidon järjestämisvelvoite lisää jatkuvasti investointi- ja käyttömenoja. Maksamisen siirtäminen ei ole valtiontalouden kannalta välttämätöntä, mutta yksittäisen kunnan rahoitustilanteelle lykkäyksellä voi olla tuntuvakin kielteinen merkitys. Valtion tulee osaltaan vastata siitä, että kansalaisille laissa säädetyt oikeudet toteutuvat tarkoitetulla tavalla.

Arvoisa puhemies! Yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulemme esittämään vastalauseessa olevat pykälämuutokset.

Arvoisa puhemies! Haluan tehdä pienen korjauksen valiokunnan lausumaan. Lausuma on kyllä kapulakielellä kirjoitettu. Täällä on tämmöinen sana kuin "perustamistannusten". Pitäisi olla "perustamiskustannusten". Haluan tämän pöytäkirjaan oikaista, jotta selviää kaikille, mitä tässä todella tarkoitetaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Asian käsittely keskeytetään.

4) Hallituksen esitys laiksi erikoissairaanhoitolain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 165/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 20/1998 vp

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 20. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. V i h r i ä l ä: Arvoisa rouva puhemies! Laki erikoissairaanhoitolain muuttamisesta mahdollistaa nyt sen, jos tämä menee — ja niin kuin tulee menemään todennäköisesti yksimielisesti — läpi, että kunnilla on mahdollisuus valita se sairaanhoitopiiri, mihin kunta haluaa tulevaisuudessa kuulua, eikä niin kuin tällä hetkellä, että se on määräytynyt tiettyjen perusteiden mukaan. Sinänsä tämä on aivan perusteltu muutos, mutta kyllähän tällä hetkellä sekä perusterveydenhuollon että erikoissairaanhoidon kohdalla suurin ongelma on se, että taloudelliset resurssit ovat riittämättömät.

Ongelmia esiintyy, ja varmasti olisi paikallaan tulevaisuudessa, seuraavan vaalikauden aikana, lähteä vakavasti muuttamaan koko nykyisiä erikoissairaanhoitolakia ja perusterveydenhuoltolakia ja säätää yhteinen puitelaki, jolla huolehditaan ihmisten terveydestä ja katsotaan, hoidetaanko ihmisiä erikoissairaanhoidossa vai perusterveydenhuollossa. Tämä käytäntö, joka meillä nyt on, on sinänsä hyvä, mutta alkaa olla jo vanhanaikainen ja aikansa elänyt.

Ed. A i t t o n i e m i: Rouva puhemies! Kun valtio on määritellyt sairaanhoitopiirin alueen, niin on kieltämättä totta, että jotkin kunnat eivät ole tunteneet oikein itseään kotoisaksi siinä piirissä, johon ne on valtion puolelta määrätty. Tämä nyt antaa tietyllä tavalla täydellisen vapauden kunnille, kunhan ottavat osuuden jossakin sairaanhoitopiirissä.

Olen kuitenkin sitä mieltä, että ongelmitta tämä ei tule sujumaan ilman valtion taholta tapahtuvaa ohjausta. Se, että vapaasti muodostetaan tietyn tyyppisiä kompuksia puhtaitten omien etujen perusteella, tuskin tulee onnistumaan. Siinä tulee vaikeuksia, ja saattaa olla, että

myöhemmässä vaiheessa valtio joutuu tietyillä toimilla puuttumaan tähän vapaaseen sairaanhoitopiirialueiden muodostukseen. Jos se käy tällä tavalla, kuin tässä on tarkoitettu, sehän on vapaan yhteiskunnan ja vapaan järjestyksen mukaista, ei siinä mitään, mutta minä vain epäilen pahasti, että tällainen täydellinen valinnanvapaus ei tule onnistumaan.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Tällä lailla siis kunnalle annetaan mahdollisuus vaihtaa nykyisestä sairaanhoitopiiristä johonkin toiseen sairaanhoitopiiriin. Tämä on pieni askel, jolla lisätään vapauksia, mutta niin kuin jo edelliset puhujat sanoivat, suurin probleemihan on rahan puute, kun kunnan tehtävänä on huolehtia sekä perusterveydenhuollosta että erikoissairaanhoidosta. Koska kunta vain edustajansa välityksellä pystyy vaikuttamaan erikoissairaanhoitopiirin kustannuksiin ja ne on joka tapauksessa maksettava, ainoa, missä kunta voi säästää, on perusterveydenhuolto.

Tähän suureen probleemiin ei tämä laki kuitenkaan anna kovin paljon eväitä, koska mitä kalliimmaksi erikoissairaanhoito tulee, sitä vähemmän jää resursseja perusterveydenhuoltoon. Silloin perusterveydenhuollossa yritetään mahdollisimman pitkään hoitaa potilaita ja vasta ääritapauksessa lähetetään erikoissairaanhoitoon, jolloin hoito tulee aivan varmasti kalliiksi. Nyt täytyisikin seurata sitä, että potilaita hoidettaisiin tarpeen mukaan ja lähetettäisiin erikoissairaanhoitoon silloin, kun on tarvetta, mahdollisimman aikaisin, jotta saadaan hyvä tulos ja kustannukset sillä tavalla pitemmällä tähtäimellä vähenevät.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! En luultavasti ihan kahdessa minuutissa ehdi sanottavaani sanoa, mutta en kovin paljon ylikään tarvitse aikaa.

Nythän on niin, että sairaanhoitopiirien välillä on mittailtu eroja. Jotkin sairaanhoitopiirit ovat tehokkaita ja kustannus asukasta kohden on matalampi kuin joskus naapurisairaanhoitopiirissä. Kun kunnat on ajettu nyt niin ahtaalle kuin ne tällä hetkellä ovat johtuen siitä, että sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannuksista kunnat nykyään maksavat noin 80 prosenttia ja valtio vain enää noin 20 prosentin luokkaa, kunnissa mietitään näitten marginaalistenkin hyötyjen hakemista. Voi olla, että tällä menettelyllä sairaanhoitopiirit joutuvat tietynlaiseen kilpailutilanteeseen, mutta en usko että kuitenkaan mihinkään merkittävään kilpailutilanteeseen.

Jo edellisellä vaalikaudella, olikohan se Pukkilan kunta, halusi Päijät-Hämeen sairaanhoitopiiriin ja oli esimerkki siitä, että aivan raja-alueella olevassa kunnassa pohditaan paitsi rahakysymystä myöskin potilaiden normaalia liikkumissuuntaa. Silloin ministeriössä alettiin miettiä, olisiko mahdollista sairaanhoitopiirin vaihtaminen joillakin edellytyksillä. Nyt se on tullut täysin vapaaksi.

Aivan niin kuin täällä on sanottu, olennaista suomalaisessa järjestelmässä on se, että niin erikoissairaanhoidossa kuin perusterveydenhuollossa rahaa alkaa olla liian vähän tarpeisiin nähden ja palvelujen järjestäjät ovat joutuneet tiukan eteen. Tämä lainmuutos ei mielestäni ole kovin oleellinen, mutta se on oire siitä, että vapauksia ehkä joudutaan antamaan lisää. Sillä tavoin on mielenkiintoista seurata, mitä esimerkiksi seuraavan vaalikauden aikana erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon palvelujen puolella tapahtuu, mitkä asiat on välttämättä arvioitava uudelleen, kun perusterveyspalvelut, on järjestettävä sillä rahalla, mikä käytössä on.

Ed. V i h r i ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Teoriassa varmastikin sairaanhoitopiirien kesken tulee nyt mahdollisuus kilpailuun, kuten täällä on jo tuotu esille, mutta käytännössä ehkä asia ei kuitenkaan näin ole. Meidän pitää muistaa, että nykyiset sairaanhoitopiirit ovat hyvin vahvasti maakuntapohjalta perustettuja ja ne ovat, sanotaan, maakuntien keskeisiä kuntayhtymiä. Tähän liittyy erittäin paljon muutakin. Koska nimenomaan kunnat vastaavat myös erikoissairaanhoidosta, en pidä tätä kovin suurena ongelmana.

Toki on myönnettävä, että maakuntien rajoilla olevissa kunnissa, jotka ovat lähellä toisia sairaanhoitopiirejä, varmasti houkutus syntyy, mutta jos sitten lähdetään hakemaan sairaanhoitopalvelut toisen piirin alueelta, sillä on myös erittäin suuri maakuntapoliittinen vaikutus ja merkitys. Kieltämättä tämä avaa sen mahdollisuuden, ja kuvittelen näin, että ehkä jossakinpäin maata tätä saatetaan kokeilla sitten, kun laki on voimassa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3 ja 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laeiksi tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain 1 §:n ja tuloverolain 87 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 170/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 21/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 21. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta
ensimmäisen lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
toisen lakiehdotuksen 87 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain 4 ja 7 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 227/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 22/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on sisällöltään aivan hyvä. Sehän mahdollistaa sen, että ulkomailla vakinaisesti asuvat rintamaveteraanit voivat saada kuntoutusta asuinmaassaan eikä heidän tarvitse tulla tänne Suomeen kuntoutettaviksi.

Kun tämä esitys oli lähetekeskustelussa, esitin valiokunnan harkittavaksi sen mahdollisuuden, että kun tällä lainmuutoksella säästyy valtion varoja esimerkiksi matkakustannusten muodossa, valiokunnassa harkittaisiin tämän uuden edun mahdollistamista myös 1926 syntyneelle ikäluokalle, jota sitäkin on ulkomailla. Tietysti ymmärrän sen, että on vaikeuksia avata tällaista etua jollekin pienelle ryhmälle, mutta olisi ollut toivottavaa, että valiokunnassa olisi 1926 syntyneiden ikäluokkaa voitu nyt tässä yhteydessä vähän tarkastella. Näin ei ole tehty. Siksi halusin tämän asian vielä uudestaan ottaa esille.

Oulun läänin kansanedustajat oli joku viikko sitten kutsuttu koolle suureen neuvotteluun, joka koski tämän ikäluokan asioita. Siinä neuvottelussa kävi ilmi, että tällaisia kansalaisia meillä on noin 6 000—7 000. Kun veteraanipoistuma vuosittain on 13 000 henkilöä, niin tällä säästyvällä rahalla olisi mielestäni mahdollista avata enemmän kuntoutusmahdollisuuksia 1926 syntyneelle ikäluokalle.

Tämä on asia, joka on ollut täällä esillä pitkään ja varmaan tulee vielä olemaankin, mutta on toivottavaa, että mitä kauemmaksi sota-ajasta eletään, sitä enemmän voidaan poistaa tällaisia keinotekoisia rajoituksia ja rajoja siltä, mitkä kansalaiset voivat olla oikeutettuja tällaisiin palveluihin. On totta, että kaikki ovat varmasti kärsineet tuosta ajasta. Siksi itse pidän vähän ongelmallisena sitä, että meillä on edelleen tällaisia ryhmiä, jotka eivät näitä yhteiskunnan palveluja voi osakseen saada.

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Tässä järki on voittanut vihdoinkin elikkä se, että näitä rintamaveteraaneja voidaan kuntouttaa asuinmaassaan, sillä on aivan järjetöntä, että suhteellisen huonokuntoisetkin ihmiset joutuisivat matkustamaan jostain, jopa USA:sta asti, Suomeen kuntoutettavaksi, jolloin jo pelkästään matka tulee kalliimmaksi ja ehkä jouduttaisiin käyttämään saattajaa vielä matkan aikana jnp. Tämä on järkevä asia ja mielestäni on siinäkin mielessä hyvä, että näitä veteraaneja ei tosiaan ylimääräisesti rasiteta, kun he kuntoutuksessa ovat, jota he tarvitsevat.

Sitten täällä puhuttiin 1926 syntyneiden asiasta. Tämä on kyllä ongelma, joka pitäisi pystyä saamaan ratkaisuun. Sitä ovat sekä hallituspuolueiden että opposition kansanedustajat kovasti luvanneet, mutta jostain ihmeellisestä syystä vain se ei tunnu edistyvän sillä tavalla, kuin sen toivoisi edistyvän, sillä näistä henkilöistä osa on ehtinyt jo rintamalle asti, osa ei ollut ehtinyt. Tämä

on hyvin kirjavaa, ja on tapahtunut hyvin paljon epäoikeudenmukaisuuksia tämän lain osalta. Jopa samasta yksiköstä toiset ovat saaneet ja toiset eivät ole saaneet rintamamiesoikeuksia. Tämä olisi syytä hoitaa kuntoon nyt vielä, ennen kuin aika sen hoitaa.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Minulla ei lain sisältöön ole huomauttamista, mutta ed. Alarannan puheenvuoron pohjalta totean itsekin, että vuonna 26 syntyneiden asia on kansallinen häpeä, mutta se johtuu hyvin pitkälti ja lähes pelkästään alkutekijöiltään siitä, että veteraanipiireissä ei tunnettu minkäänlaista solidaarisuutta vaan katsottiin, että vuonna 26 syntyneet eivät siihen piiriin kuulu, joille rintamatunnus annettiin.

Sen verran huomauttaisin kuntoutuksesta, jossa nyt korjataan ulkomailla asuvien kuntoutusta, että vieläkään ei kotimaassa kuntoutusta jaeta tasaisesti eri kuntoutettavien ja kuntoutukseen oikeutettujen kesken. Olen tavannut esimerkiksi Tampereella useita henkilöitä, jotka ovat olleet seitsemänkin vuotta sillä tavalla, että eivät ole päässeet kuntoutukseen. Perusteet ovat olleet. Vähän ihmetyttää, onko tässä edelleen esimerkiksi Tampereella jokin poliittinen järjestelmä, jolla näitä veteraaneja karsitaan kuntoutukseen sen mukaan, minkä puolueen jäsenkirjaa taskussaan kantaa. Ennen, joskus 60-, 70- ja 80-luvulla vielä, oli aivan yleistä tämä asia, mutta näyttää olevan perinteitä siihen vieläkin, koska muuten asiaa ei voi selittää.

Ed. Kemppainen: Rouva puhemies! Veteraanikuntoutusvaroja säästyy tällä tavalla ja tietysti ikäluokkien pienenemisen myötä, mutta esille otettu vuonna 1926 syntyneiden kysymys ei ratkea syntymäajan perusteella. Olisi varmasti aika tunnustaa, että se eriarvoisuus, joka tässä on, on eriarvoinen kohtelu miesten ja naisten välillä. Tästähän on lausumia, ja tähän pohjimmiltaan vedotaan. Se, että tietenkin on myönnetty rintamatunnuksia aseellisesta puolustuksesta kieltäytyneille ja työvelvollisille, on ollut vaikeasti rinnastettava asia, mutta jos se pelkästään ratkaistaan vuoden 1926 syntymäajalla, meillä jäävät seuraavana vuonna miinanraivaukseen ja kauppalaivastoon osallistuneet pois. Sitä paitsi edelleen jäävät miespuoliset karjanajotehtävissä ym. olleet korvaamatta. Heillähän eriarvoisuus on. Sitä paitsi nyt on tullut esille desanttisurmissa olleet, jotka saattoivat olla ihan nuoria poikia sotatilanteeseen rinnastettavassa tilanteessa.

Varmaan keskustelu ei lopu, jos tällä tavalla näitä ratkotaan, ennen kuin kohtelu on sekä mies- että naisasioille samanlainen.

Toinen varapuhemies: Haluan huomauttaa, että nyt käsittelyssä on rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain 4 ja 7 §:n muuttaminen.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Juuri syyllistyn suureen rikollisuuteen, kun rohkenen lausua tähän liittyen, mistä arvoisa puhemies arvosteli, juuri sen, että kun yritin selvittää tätä kokonaisuutta ja katsoa, millä tavalla nämä määrärahat ovat kehittymässä, havaitsin, että jos olisi jäädytetty nämä määrärahat, siis kuntoutusmääräraha ja erityistuet, tietylle tasolle, se olisi yhdellä kertaa voinut ratkaista kokonaisuusongelman.

Kun yritin kartoittaa tilannetta siltä puolelta, löytyisikö niin sanottuja argumentteja vuonna 1926 syntyneiden osalta tämän kokonaisuuden puitteissa, jossa kuntoutus on yhdellä ja rintamatunnukset toisella puolella, niin upseeripuolelta ja sotahistorian tuntijoiden puolelta ei löytynyt minkäänlaista tukea. Se oli täysin tyrmäävä. Järjestöpuolella niin ikään. Silloin minä päädyin siihen tulokseen, että ainut konsti on, että tämä poliittisesti ratkaistaan. Ei mitään muuta konstia. Silmät kiinni ja poliittisesti ratkaistaan, niin asia on silloin hoidettu pois päiväjärjestyksestä.

Ed. H. Koskinen: Arvoisa rouva puhemies! Edellisiin puheenvuoroihin viitaten totean, että rintamamiestunnus varmasti auttaa veteraaneja, jotka eivät kuntoutusta ole saaneet. Jos he saisivat tunnuksen, he saisivat kuntoutustakin. Senpä vuoksi olen aivan konkreettisen kysymyksen tehnyt tänään siinä mielessä, että olen maininnut samassa joukko-osastossa palvelleiden henkilöiden nimiä heidän luvallaan, joista toiset ovat saaneet rintamamiestunnuksen ja toiset eivät ole saaneet, vaikka heidän sotahistoriansa ja koulutushistoriansa on aivan samanlainen.

Minä todella toivon, että asia ratkaistaan. Saattaa olla juuri sillä tavalla niin kuin ed. Pulliainen sanoi, että se on poliittinen ratkaisu, jos ei kerta edes asiakirjoja löydy näiden asioiden selvittämiseksi.

Toinen varapuhemies: Nyt on kysymys ulkomailla tapahtuvasta kuntoutuksesta.

Ed. Vihriälä: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen lakiesitys nimenomaan ulkomailla tapahtuvasta rintamaveteraanien kuntoutuksesta on minusta aivan oikea ja hyvä. Yksi ongelma tässäkin on määrärahojen niukkuus kokonaisuudessaan. Rahojen pitää kuitenkin tulla Suomen kautta kuntoutustoimintaan, ja valtaosa rahoista tulee nimenomaan Raha-automaattiyhdistyksen varoista. Raha-automaattiyhdistys ei lähettänyt veteraaneja, enempää ulkomailla asuvia kuin Suomessakaan asuvia veteraaneja, rintamalle, mutta joutuu nyt osallistumaan tämän sinänsä tärkeän kunniavelan maksuun.

Arvoisa puhemies on todennut, että kun me nyt käsittelemme tätä lakia, ei voisi muuhun puuttua, mutta kun täällä on sallittu siitä muutama sana lausua, totean kuitenkin, niin kuin ed. Alaranta toi täällä esille, että meillä on monia muita ryhmiä. Yksi ryhmä on myöskin se, kun ajatellaan nimenomaan kotirintamalla työskennelleitä naisia, jotka ovat kokonaan kuntoutuksen ulkopuolella. Toki he saavat sosiaali- ja terveyshuollon mukaan niitä palveluja, mitä siellä on, mutta heillä on myöskin vaateita, että hekin haluaisivat päästä mukaan, jos rahaa riittävästi olisi jaettavissa rintamaveteraanien kuntoutukseen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4 ja 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laeiksi työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 a §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 180/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 23/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 23. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Meillähän on työeläkelaissa ongelma. Työeläkevakuutusmaksut tulee maksaa kaikista palkkatuloista, mutta työeläkeoikeus alkaa karttua vasta, kun henkilö on täyttänyt 23 vuotta.

Tässä on erityisesti lyhytaikaisissa työsuhteissa ollut myöskin se ongelma, että eläkeajan palkan määrittely on ollut vaikeaa, mikä on eläkeaikaan oikeuttavaa palkkaa ja mikä ei, koska henkilöthän täyttävät tietenkin keskellä vuotta tämän ja lyhytaikaisissa työsuhteissa tätä on ollut vaikea määritellä. Nyt tähän tulee tekninen parannus hallituksen esityksellä, joten tämä hieman korjaa sitä epäkohtaa, koska aikaisemminhan on voinut käydä niin, että koko vuoden ansiot ovat jääneet huomioon ottamatta tulevaa eläkettä laskettaessa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta
ensimmäisen lakiehdotuksen 6 a, 6 b, 7 c, 8, 12 ja 19 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
toisen lakiehdotuksen 7 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laiksi työaikalain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 181/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 11/1998 vp
Lakialoite 28/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 37 a § ja 7 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy työasiainvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys laiksi vahingonkorvauslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 116/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 13/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 13.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 10) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Hallitus esittää korkeassa viisaudessaan rikosvahinkojen korvaamisesta annettuun lakiin muutosta, joka mahdollistaa rikoksen kautta surmansa saaneen hyvin läheisille omaisille maksettavan korvauksen, joka tämän lain mukaan on enintään 20 000 markkaa. Tämä laki on tietyllä tavalla hienojakoinen ja jopa vähän herkkä siinä mielessä, että herää kohta alkuunsa kysymys siitä, voidaanko jonkun läheisen ihmisen kärsimykset korvata rahalla ja 20 000 markalla, jos on tällaisen läheisen ihmisen menettänyt.

Tästä ja tältä pohjalta lakivaliokunta on tehnyt hallituksen esitykseen sanallisen korjauksen. Kun hallituksen esityksessä puhutaan, että maksetaan "korvaus", niin lakivaliokunta on muuttanut sanaksi "korvausta", sillä eihän se ole koko korvaus. Sitähän ei voida maksaa 20 000:lla eikä myöskään 200 000:lla, koska joka tapauksessa on niin, että ihmisen henkeä ja läheisen ihmisen kärsimystä ei voida korvata rahalla.

Tämä esitys sellaisenaan on positiivinen hienojakoisuudesta ja herkästä asiantilasta huolimatta, mutta haluan kiinnittää huomiota erääseen kohtaan, jonka johdosta lakivaliokunnan oppositiossa olevat kansanedustajat ovat tehneet vastalauseen.

Hallituksen esityksessä nimittäin lähdetään siitä, että tuomioistuin kyllä käsittelee rikosasian yhteydessä tämän korvausasian mutta sen maksaa Valtiokonttori, joka ei ole sidottu rahamäärällisesti myöskään tämän tuomioistuimen päätöksiin. Tätä asiaa me emme voineet oppositiossa olevien kansanedustajien taholta hyväksyä, eivätkä sitä varmaan hyväksyneet myöskään monet hallitusryhmien edustajat, mutta koska asianomaisen ministeriön esittelijät olivat kovin tiukkana asiassa, niin asia jäi sitten korjaamatta ja lakivaliokunnan enemmistö päätti ratkaisusta hallituksen esityksen mukaisesti. Toisin sanoen Valtiokonttori maksaa mutta ei ole sidottu tuomioistuimen päätöksiin.

Me emme voineet hyväksyä tätä asiaa siitä syystä, että ei hallinnollinen viranomainen, joka tässä nyt tietysti Valtiokonttori on, voi kävellä tuomioistuimen päätöksen yli. Tuomioistuimen päätöksen yli voi kävellä vain ylempi tuomioistuin, hovioikeus tai korkein oikeus. Mutta kun asiasta on saatu lainvoimainen päätös, niin Valtiokonttorin tulee maksaa se sen summaisena kuin tuomioistuin on lain puitteissa määrännyt, siis enintään 20 000 markkaa. Näin ollen teimme vastalauseen, joka näkyy tuolla valiokunnan mietinnössä, siltä osin, että Valtiokonttori toki tämän maksaa ja saa sitä varten myöskin tuomioistuimelta salaisenakin pidettävässä asiassa tiedot maksatusta varten mutta ei enää maksun määräämistä varten.

Arvoisa puhemies! Tulemme lain toisessa käsittelyssä esittämään tämän kohdan korjaamista tämän lakivaliokunnan mietintöön jätetyn vastalauseen pohjalta, toisin sanoen esittämään tämän esityksemme käsittelyn pohjaksi.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi kertoi, miten lakivaliokunta tämän asian yhteydessä päätyi tähän ratkaisuun, joka hallituksen esityksessä oli. Käytännön kokemukset kentältä ihmisten keskuudesta ovat yksiselitteiset. Ihmiset eivät millään tavalla koe oikeudenmukaiseksi sitä, että tuomioistuimen, eräissä tapauksissa käräjäoikeuden, hovioikeuden ja jopa korkeimman oikeuden, määräämä vahingonkorvaus ikään kuin virkamiehen hallinnollisella päätöksellä pudotetaan johonkin lähes mielivaltaiseen summaan. Tämä ei mene millään tavalla yleisen oikeustajun kannalta perille ymmärrettävistä syistä. Oikeuden päätökseen pitäisi voida luottaa, että se on harkittu ja vastaa todellista tilannetta.

Tässä valitettavassa muodossa kuitenkin lakiesitys meni valiokunnassa läpi. Siksi olen mukana myös vastalauseessa, että edes 20 000 markkaa korvattaisiin tuomioistuimen päätöksellä automaattisesti, jos korvaus on vähintään 20 000 markan suuruinen, eikä tällaista melko mielival-

taista alentamisratkaisuvaltaa annettaisi enää Valtiokonttorille.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laiksi rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 115/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 16/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 16.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisestä sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevaan yleissopimukseen sekä sen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa koskevaan ensimmäiseen ja toiseen pöytäkirjaan tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 103/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 14/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Hallituksen esitys Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käsittelyyn osallistuvia henkilöitä koskevan eurooppalaisen sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 184/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 15/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Hallituksen esitys laiksi verotusmenettelystä annetun lain 17 ja 26 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 177/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 42/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Hallituksen esitys laeiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 5 a ja 8 §:n sekä tuloverolain 122 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 201/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 43/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Hallituksen esitys laiksi arvonlisäverolain 114 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 207/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 44/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Hallituksen esitys laiksi valtion talousarviosta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 251/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 45/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Hallituksen esitys laiksi siemenkauppalain 3 ja 4 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 217/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 10/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kun Suomi suunnitteli liittymistä Euroopan talousalueeseen, silloinen ulkoministeri Paavo Väyrynen kävi valtiovierailulla Englannissa, UK:ssa, ja tapasi UK:n silloisen maatalousministerin, joka opetti ulkoministerillemme, että kuulkaapa, kun te nyt olette liittymässä tässä vaiheessa Euroopan talousalueeseen ja sitten tietysti seuraavassa vaiheessa Euroopan yhteisöön — silloinhan Euroopan unionia ei vielä ollut — ymmärrättehän te sen, että kysymys on eurooppalaisesta työnjaosta. Siihen kuuluu se, että eihän siellä Pohjolan perukoilla kannata mitään maataloudessa tuottaa, ei viljoja kasvatella eikä elikoita ruokkia ja niistä lihaa ja muita elimiä ihmisravinnoksi ottaa, vaan kun meillä täällä Brittein saarilla on runsaasti maatalouden ylituotantoa, me voisimme tehdä Euroopan talousalueen ja Euroopan yhteisön puitteissa sellaisen ratkaisun, että me Brittein saarilla toimivat ruokimme teidät sinne Pohjolaan. Tässä on vielä hyvä meriyhteyskin. Suomihan on Brittein saariin nähden merentakainen alue, jossa on satamiin sopiva laivayhteys.

Tämä asia tuli sittemmin julkisuuteen sillä tavalla, että asiasta tehtiin aikoinaan muistio, niin kuin kai yleensä tämän laatuisista keskustelutilaisuuksista tehdään. Se muistio tuli sittemmin ihan erään virkamiehen ystävällisellä avustuksella julkisuuteen. Tämä muistio on hyvin arvokas asia siinä katsannossa nyt, että käsiteltävänä oleva siemenkauppalain muutos liittyy tähän samaan asiaan.

Nimittäin UK ei suinkaan ole jättänyt tätä asiaa pelkästään siihen keskusteluun, joka käytiin silloisen Suomen ulkoministerin Paavo Väyrysen ja UK:n silloisen maatalousministerin välillä, vaan UK on jatkanut tällä linjalla systemaattisesti, viimeksi muutamien viimeisten viikkojen aikana, kun siemenhuoltoa koskevaa direktiivisäännöstöä on Euroopan unionin puitteissa suunniteltu. Niissä neuvotteluissa Suomen viranomaiset ovat tuoneet esille sen tahdon, jonka Suomen eduskunta yksimielisesti ilmaisi aikoinaan siemenkauppalain säätämisen yhteydessä.

Siinähän tapahtui sillä tavalla, että silloinen hallitus esitti ihan kokonaan muuta, kuin minkä eduskunta sittemmin hyväksyi. Eduskunta hyväksyi nimittäin sellaisen version, jossa lähdettiin siitä luovuttamattomasta periaatteesta, että kun on olemassa koko joukko viljalajikkeita, jotka erityisesti ovat sopeutuneet meidän ilmasto- ja maaperäoloihimme ja tuottavat täällä satoa, ja kun vaihtoehtona ovat sellaiset lajikkeet Keski-Euroopasta jnp., jotka jopa eivät joinakin vuosina tuota yhtään mitään meidän vaihtelevissa olosuhteissamme, niin meidän tulee tehdä kansallisesti itsekkäältä pohjalta harvinaisen selvä ratkaisu näitten meikäläisten lajikkeitten hyväksi. Toisin sanoen tämä merkitsi käytännössä sitä, että siemenkauppalaki sai eduskunnassa aivan päinvastaisen sisällön, ja tästä periaatteesta nyt tämän eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on systemaattisesti pitänyt kiinni.

Meitä on vaadittu direktiiviin vedoten muuttamaan siemenkauppalainsäädäntöämme sen suuntaiseksi kuin EU:n asianomainen Eta-säädös on, ja tähän me emme ole suostuneet. Mutta olemme toki suostuneet siihen, että vuosi kerrallaan on asiaa viety eteenpäin ja joka kerta aina vuoden pituiseksi tarkoitetun lain puitteissa korostettu sitä, että haluamme olla tässä asiassa omamme kannalla ja vaadimme, että tässä asiassa joustaa Euroopan unioni eikä tasavalta Suomi.

Arvoisa puhemies! Täsmälleen samalla linjalla valiokunta on nytkin. Se on nimenomaan ehdottamassa eduskunnan isolle salille, että tämä on vuodeksi eteenpäin voimassa oleva laki ja että EU:n tulee joustaa tässä asiassa, tulee direktiivi saattaa sellaiseen muotoon tai vaihtoehtoisesti EU-asetus, että Suomen kansalliset edut täyttyvät, että voimme säilyttää sen geeniperinnön, joka on niissä viljalajikkeissa, jotka tuottavat täällä satoa.

Arvoisa puhemies! Viime kesä osoitti meille, kuinka äärimmäisen arvokasta tämä on, kun olosuhteet olivat kurjanlaiset. Viljalajikkeemme tuottivat satoa mutta tuottivat myös sen tuloksen, että itävyysvaatimukset eivät täytä Keski-Euroopan sertifioidun siemenen itävyysvaatimuksia. Toisin sanoen geeniperintö säilyy, mutta normien täytyy olla sellaiset, että ne vastaavat meidän olosuhteitamme. Jälleen kerran saatiin näyttö siitä, että joissakin asioissa pitää olla jämäkästi omalla kannallaan eikä mennä kaiken maailman hömpötyksiin mukaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Hallituksen esitys euron käyttöönottoon liittyviksi säännöksiksi kiinnityslainsäädännössä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 156/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 21/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

19) Hallituksen esitys laiksi ydinenergialain 52 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 222/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 22/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

20) Hallituksen esitys laiksi luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 243/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 23/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 23.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

21) Lakialoite laiksi tuloverolain 124 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 114/1998 vp (Esko-Juhani Tennilä / va-r)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu jatkuu:

Ed. R o s e n d a h l : Arvoisa puhemies, värderade talman! Med en bolags- och kapitalinkomstskattesats på 28 procent tillhör Finland samma grupp som Norge och Sverige, medan t.ex. skattesatsen i Irland är 10 procent. I USA är bolagsskattesatsen visserligen 39 procent och i Tyskland hela 43 procent, men skillnaden är inte så stor som den verkar, eftersom avdragsreglerna varierar från land till land.

Tyskland har t.ex. betydligt generösare avdragsregler än vad Finland har. Ser man till den sammanlagda effekten av dividendbeskattningen, förmögenhetskatten och beskattningen av försäljningsvinst innebär det att USA ligger på ett jämförelsetal om 104, då skatten i Finland är 100, medan Tyskland ligger på jämförelsetalet 36. Det är bara i ett fåtal länder inom Oecd, där kapitalbeskattningen som helhet är strängare än

i Finland när man beaktar förmögenhetsskatten och beskattningen av försäljningsvinst.

För ett stort bolag är skattesatsen givetvis inte 28 procent, utan ett genomsnitt av skattenivåerna i alla de länder där företaget är verksamt.

Bolags- och skattesatsen är dessutom bara en del av den totala skatt som företaget erlägger. Därtill kommer stora summor i arbetstagares socialskyddsavgifter, fastighetsskatter och fastighetsöverlåtelseskatter. Företagets ägare betalar dessutom förmögenhetsskatt, skatt på försäljningsvinst och arvsskatt.

Suomi kuuluu 28 prosentin yhtiö- ja pääomatuloverokannalla Norjan ja Ruotsin kanssa samaan ryhmään, kun verokanta esimerkiksi Irlannissa on 10 prosenttia. Yhdysvalloissa yhtiöverokanta on tosin 39 prosenttia ja Saksassa 43 prosenttia, mutta ero ei kuitenkaan ole näin suuri, koska vähennyssäännöt vaihtelevat maittain. Saksassa on esimerkiksi huomattavasti anteliaammat vähennyssäännöt kuin Suomessa. Jos tarkastelee osinkotulojen verotuksen, omaisuusveron ja myyntivoittoveron verotuksen yhteenlaskettua vaikutusta, saadaan vertailuluvuksi Yhdysvaltojen osalta 104, kun vero Suomessa on 100 ja Saksassa 36. Vain muutamassa Oecd-maassa pääomaverotus on kokonaisuutena tarkasteltuna ankarampi kuin Suomessa.

Pääomaverotuksella tehdään täyttä päätä vaalityötä. Ed. Tennilän aloite tähtää tähän kuten myös ed. Rajamäen aloite muutama päivä sitten. Veroministeri Skinnari on liittynyt tähän joukkoon ehdottaen yksityishenkilöiden osinkotulojen kaksinkertaista verotusta.

Tämä hallitus on jo kerran korottanut sekä pääoma- että yhtiöveroprosenttia, 25:sta 28:aan. Veroprosentin noustua tälle tasolle pelkästään valtionosuus yhtiöverosta on noussut vuoden 94 tasosta eli miljardista tämän vuoden 14 miljardiin markkaan. Tuskin kukaan voi sanoa, onko esimerkiksi 28 prosenttia se maaginen raja, josta veron tuotto taas alkaa vähentyä.

Pääoma- ja yhteisöverokanta ovat olleet saman suuruisia vuodesta 93, vaikka kyse on kahdesta eri verosta. Pääomaveron maksavat yksityishenkilöt asunnon tai muiden osakkeitten myyntivoitosta, vaikka asunnot ja osakkeet on ostettu veronalaisilla palkkatuloilla. Suuren yhtiön osalta verokanta ei tietenkään ole 28:aa prosenttia, vaan verotasojen keskiarvo kaikissa niissä maissa, joissa yritys toimii. Yhtiövero on vain osa yrityksen maksamasta kokonaisveromäärästä. Siihen on lisättävä työnantajan tuntuvat sosiaaliturvamaksut sekä kiinteistöverot ja varainsiirtoverot. Yrityksen omistaja maksaa sitä paitsi omaisuusveroa, myyntivoittoveroa ja perintöveroa.

EU:n uuden, epäreilua verokilpailua koskevan menettelysäännön tarkoituksena ei ole, että kaikissa EU-maissa olisi sama yhtiöveron taso. Maiden välillä saa esiintyä verokilpailua. Tarkoituksena on, että sama veroaste koskee kaikkia eikä ulkomaalaiselle yritykselle saa näin muodoin antaa parempia ehtoja ulkomaisen pääoman tai ulkomaisen yrityksen maahan houkuttelemiseksi.

Yhteinen valuutta euro tulee entisestään helpottamaan rajat ylittäviä pääomaliikkeitä. Tästä seuraa, että meillä ei voi olla olennaisesti muusta maailmasta poikkeavaa yhtiöveroa ja pääomatuloveroa.

EU:n vero-ohjelman tärkeä osa on ehdotus sitovasta direktiivistä, jossa säädetään korkotulojen vähimmäisverotuksesta koko EU:n alueella.

Pienille ja keskisuurille säästäjille pääomatuloverotuksemme on paljon kovempi kuin vastaavien palkka- ja eläketulojen verotus noin 100 000 markkaan asti. Tämä johtuu siitä, että 28 prosentin täysi vero lasketaan koko tulosta ilman perusvähennyksiä, ansiotulovähennyksiä, eläkevähennyksiä. On myös muistettava, että pääomavero on oikeastaan jo verotetun säästöpääoman tuoton vero, esimerkiksi säästetyn palkan, eläkkeen tai yritystulon.

Säästöpääoman efektiivinen korko on tällä hetkellä noin 3 prosenttia, josta 0,9 prosenttiyksikköä menee omaisuusveroon sekä 28 prosenttia, siis noin 1 prosenttiyksikkö pääomatuloveroon. Jäljelle jää noin 1,1 prosenttiyksikköä, joka ei kata inflaatiota, mistä seuraa, että säästöpääoman reaalituotto on negatiivinen.

Omaisuusverosta aiheutuu, että pääomaverotus on Suomessa itse asiassa hyvin kireää. On myös muistettava, että pääomatulo ei oikeuta sosiaaliturvaan eikä eläkkeeseen kuten ansiotulot.

Pääomaverotuksen kiristämisellä olisi tuhoisat seuraamukset maa- ja metsätaloudelle. Metsän koko nettotulon katsotaan olevan pääomatuloa, jolle määrätään 28 prosentin verokanta sekä 0,9 prosentin omaisuusvero metsän arvioidusta omaisuusarvosta sekä metsänhoitomaksu ja perintövero. 2/3 metsän nettotuotosta menee siis veroon.

Maataloustulon osalta ei tilanne ole paljon parempi. 18 prosenttia investoidusta nettopää-

omasta sekä osa maksetuista palkoista katsotaan pääomatuloiksi, joita verotetaan 28 prosentin verokannalla riippumatta siitä, syntyykö työtuloja vai ei.

Maanviljelijöihin, joilla on alhaiset tulot, EU-Suomessa kohdistuu siis 28 prosentin verokannalla ankarampi vero, kuin jos koko tuloa verotettaisiin ansiotulona, jossa tämä verotaso saavutetaan vasta noin 100 000 markan tuloissa. Tämän lisäksi menetetään sosiaaliturva pakollisen pääomatulon ansioiden osalta. Lakialoite merkitsee sitä, että veroa kiristettäisiin erityisesti köyhempien pienyrittäjiemme ja maanviljelijöiden osalta, kun taas suurpääoma luonnollisesti kaikkoaisi maasta eikä osoittaisi luottoa.

Kun pääomatuloverotusta laskettiin noin 40 prosentista 25 prosenttiin ja sittemmin nostettiin 28 prosenttiin, yhtiöveron verotuotot lisääntyivät noin 5 miljardista markasta 23 miljardiin markkaan. Vastaavanlainen verotulojen kasvu sattui pääomaverotuksen muilla alueilla, kun verokanta laskettiin.

Lakialoitteella pääomaverokannan ja yhtiöveron nostamisesta on tämän takia päinvastainen vaikutus. Se johtaa alhaisempiin verotuloihin ja lisääntyneeseen työttömyyteen. Aloite on hyvin vaarallinen Suomen taloudelle, ja se on hylättävä. Osinkotulojen kaksinkertainen verotus, jota myös ministeri Skinnari on ehdottanut, tai verotason kiristäminen johtaa luonnollisesti siihen, että riskipääomaa ei enää sijoiteta yksityisiin yrityksiin yksityishenkilöiden toimesta, vaan omistus siirtyy yhä enenevässä määrin verottomiin rahastoihin. Ulkomaisille omistajille näin muodoin enemmän mahdollisuuksia ostaa suomalaisten yhtiöiden osakkeita, kun kotimainen yksityinen omistaminen tehdään mahdottomaksi.

Ärade talman! När kapitalinkomstskatten sänktes från 40 till 25 procent och senare steg till 28 procent ökade skatteintäkterna från bolagsskatten från 5 miljarder till 23 miljarder. Motsvarande ökning av skatteintäkterna inträffade inom andra delar av kapitalbeskattningen. Lagmotionen är därför farlig för Finlands ekonomi och bör förkastas.

En dubbelbeskattning av dividender, som också har föreslagits, eller en skärpning av skattenivån leder givetvis till att allmänheten inte längre tillsträcker riskkapital i företagen, utan att ägandet allt mera övergår till de skattefria fonderna. Utländska ägare ges därigenom en ökad möjlighet att köpa upp aktierna i finländska bolag när det inhemska enskilda ägandet omöjliggörs för privata personer och familjer.

Ed. K a n t a l a i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tennilän aloite pääomaverotuksen kiristämiseksi sisältää varsin harhaisen käsityksen pääoma- ja yhteisöveron keveydestä meillä. Pääomatulojen verotustahan yleensä vaaditaan kiristettäväksi siksi, että ero ansiotulojen liian korkeaan verotukseen ei olisi niin silmiinpistävä. Samalla yleensä halutaan yritysverotusta moittia keveäksi.

Selkeä tosiasia kuitenkin on se, että suomalaisen verojärjestelmän ongelmat eivät ole pääomatulojen tai yhteisötulojen verotuksessa vaan huippukorkeassa palkkatulojen verotuksessa. On ehkä hyvä palauttaa mieleen hieman tilastollista taustatietoa. Nimittäin yksityishenkilöiden pääomatuloista kertyi vuonna 1996 veroja yhteensä 4,6 miljardia markkaa mukaan lukien korkotulojen lähdevero, kun taas ansiotulojen veroista ja maksuista veron saajille kertyi samana vuonna tuloja yhteensä 97,3 miljardia markkaa. Jo pelkästään nämä luvut osoittavat sen, että esimerkiksi palkkaverotuksen välttämätöntä alentamista ei käytännössä ole mahdollista kattaa pääomatulojen verotusta kiristämällä.

Osingonjaon verotus on Suomessa kiistämättä osakkeenomistajan kannalta katsoen kansainvälisesti edullinen, mutta toki siihen on myös hyvät perusteet. Hyvä osinkotuotto nimittäin kannustaa pitkäaikaiseen osakeomistukseen, mikä puolestaan luo edellytyksiä yritystoiminnan kehittämiselle ja vakavaraisuudelle.

Kokonaiskuva osakeomistuksen verotuksen osalta kuitenkin muuttuu jyrkästi silloin, kun tarkasteluun otetaan mukaan myös myyntivoittoverotus ja varallisuusverotus. Esimerkiksi 2/3 Oecd-maista jättää osakeomistuksen täysin varallisuusverotuksen ulkopuolelle. Suomi sen sijaan kuuluu niihin harvalukuisiin maihin, jotka soveltavat varallisuusverotusta osakeomistukseen. Myös osakkeiden myyntivoittojen verotuksessa erot ovat poikkeavan suuret. Useissa maissa myyntivoitot ovat verovapaita jo kahden vuoden omistusajan jälkeen. Suomessa myyntivoittojen verotus kahden vuoden omistusajan jälkeen on Oecd-maista viidenneksi ankarinta, ja viiden vuoden omistusajan jälkeen kuulumme Kanadan ja Ruotsin kanssa kolmen myyntivoittoja eniten verottavan maan ryhmään.

Näköharha keveästä yritysverotuksen tasosta perustuu siten valitettavasti kovin yksioikoisiin tulkintoihin nimellisten verokantojen kansainvä-

lisestä vertailusta. Vaikka siinä Suomessa 28 prosenttia menestyykin kohtalaisen hyvin, valitettavan harva meistä kuitenkaan uhraa ajatusta sille, mistä tuo prosentti lasketaan eli miten veropohja määritetään. Kansainvälinen vertailu selkeästi osoittaa, että osakeomistuksen edullisuusvertailussa kokonaisuutena tarkastellen Suomi ei valitettavasti menestykään erityisen hyvin. Osakkeenomistuksen kokonaisverotuksen ankaruudessa sijoitumme tarkastelukulmasta riippuen 24 Oecd-maan joukossa sijoille 5—8.

Arvoisa puhemies! Tässä talossa tehtyjen veroratkaisujen myötä yritysten verotus ensi vuonna selkeästikin kiristyy. Koneiden ja kaluston enimmäispoisto alenee 30 prosentista 25 prosenttiin, ja tämän muutoksen arvioidaan maksavan yrityksille lähes miljardi markkaa. Kannattaa myös samassa yhteydessä huomioida, että yritysten kiinteistömenot nousevat, sillä kunnat ovat lähes poikkeuksetta nostaneet yleistä kiinteistöveroprosenttia, joka koskee yrityskäytössä olevia rakennuksia ja maapohjaa.

Yhteisöiltä ei ole meillä koskaan aikaisemmin kerätty niin paljon veroa kuin nykyisellä 28 prosentin verokannalla, joka otettiin käyttöön vuonna 1993. Veron määrä on kasvanut vuoden 1992 vajaasta 4 miljardista markasta moninkertaiseksi. Ensi vuonna sen arvioidaan olevan jo lähes 28 miljardia markkaa eli seitsenkertainen lähtötilanteeseen verrattuna. Summa on sama kuin valtion ensi vuoden velanhoitomenot.

Niinpä aloitteet ja puheet pääoma- ja yhteisöverotuksen kiristämisestä tuntuvat varsin kohtuuttomilta ja ainakin huonosti harkituilta. Verotuksen kiristäminen ei ole linjassa myöskään niiden juhlapuheiden kanssa, joissa kauniisti korostetaan yritysten roolia työllistäjänä, kannustetaan investointeihin ja yrittäjäriskin ottamiseen tai muistutetaan vahvan pääomarakenteen merkityksestä Emu-aikana.

Arvoisa puhemies! Viime viikolla julki tulleiden tietojen mukaan monet Ruotsin keskusammattiliitto LO:n tärkeimmistä jäsenjärjestöistä ovat valmiit keventämään pääomatulojen verotusta. Ruotsalaiset ammattiliitot pelkäävät, että jos maan pääomaverot ovat kansainvälisesti tarkastellen liian korkealla, rahavirrat karkaavat muualle. Keskustelu Ruotsissa on siten selvästi eri urilla kuin se on meillä. Siellä halutaan keventää säästöjen ja sijoitusten verotusta, koska pelätään, että jos säästöt karkaavat maasta, työllisyys ja yritysten kilpailukyky heikkenevät.

Voidaankin hyvällä syyllä kysyä, ovatko meidän työllisyysnäkymämme jo niin hyvät, että haluamme tietoisesti lähteä riskeeraamaan sen suotuisan kehityksen, mikä meillä on ollut vallitseva, ja nostaa investointikynnystä sekä Suomen houkuttavuutta kansainvälisenä sijoituskohteena. Samanaikaisesti voidaan varmastikin vastata tähän, että tuskinpa, koska meillä on todella valtavasti vielä työtä siinä, että saamme ne yli 350 000 suomalaista ihmistä työelämään mukaan ja että voimme varmistaa sen, että Suomessa on työtä, yrityksillä on kyky investoida Suomeen ja myös menestyä kansainvälisesti. Tässä suhteessa meidän täytyy hyvin harkiten miettiä asioita silloin, kun haluamme puuttua näinkin keskeiseen ja tärkeään kysymykseen yritysten menestyksen kannalta kuin yhteisö- ja pääomavero.

Ed. S j ö b l o m : Arvoisa puhemies! Ennen yhteisöveron uudistamista Suomessa oli käytössä monimutkainen verojärjestelmä, jossa verokanta oli korkea, mutta laki sisälsi erinäisiä verovapauksia, poikkeussäännöksiä ja varauksentekomahdollisuuksia, joiden yhteisvaikutuksena tehokas verokanta oli oleellisesti alhaisempi kuin nykyinen verokanta. Silloinen verojärjestelmä vinoutti myös merkittävästi yritystoimintaa siten, että voiton näyttäminen oli taloudellisesti epäedullista, mikä johti yli-investointeihin ja yritysten pääomarakenteen vinoutumiseen.

Tämä kostautui, kun Suomi syöksyi lamaan. Epäterve verojärjestelmä oli osasyy Suomen talouslaman syvyyteen ja työttömyyden ennennäkemättömään kasvuun.

Laman opetukset olivatkin ilmeisesti yksi syy siihen, että sekä yritysverotus että pääomatulojen verotus nopeassa tahdissa uudistettiin. Uudistusten perustavoitteena oli mahdollisimman laaja veropohja siten, että kaikki tulot niin pitkälle kuin mahdollista tulisivat verotettua saman yhtenäisen verokannan mukaisesti. Jotta verolakeihin ei jouduttaisi uudestaan ottamaan erinäisiä huojennuksia ja osittaisia verovapauksia, päädyttiin alhaiseen verokantaan sillä perusteella, että jos verokanta on riittävän alhainen, ei ole erityistä tarvetta millimetrioikeudenmukaisuuteen eikä myöskään korkeampaan verokantaan. Toinen uudistuksen päätavoite oli yritysten vääristyneen pääomarakenteen oikaiseminen, jotta niiden työllistämismahdollisuudet ja lamansietokyky paranisivat.

Asetetut tavoitteet täyttyivät melko hyvin. Yrityksiltä on viime vuosina suhteellisesti katsoen kertynyt verotuloja enemmän kuin yhdessäkään toisessa Oecd-maassa. Yritysten pääomarakenne on tästä huolimatta parantunut merkit-

tävästi, ja työllisen työvoiman määrä eli samalla veroa maksavien henkilöiden määrä on kasvanut lähtöolosuhteisiin nähden hyvää vauhtia. Näistä syistä valtion velkaantumisvauhti on merkittävästi pienentynyt.

Kun yritysverotuksen ja pääomatulojen verotuksen uudistuksen avulla on päästy näin hyvään ja itse asiassa paljon ennakkoarviota parempaan lopputulokseen, tuntuu se yksipuolinen keskustelu, jota julkisuudessa on käyty, merkilliseltä ja vastuuttomalta. Julkisessa keskustelussa on tietoisesti pyritty yksipuolisilla ja monelta osin virheellisillä väittämillä ruokkimaan suomalaisten perisyntiä eli kateutta eikä todellista asiantilaa ole osattu tai haluttu tuoda keskusteluissa esiin.

Yritysten verotaakka ei suhteellisen alhaisesta tuloverokannasta huolimatta suinkaan ole kovin alhainen, koska kaikki yritysten saamat tulot tulevat kattavasti verotuksen piiriin ja verotuksen piiriin tulee esimerkiksi inflaation ja vähennyskelvottomaksi säädettyjen menoerien myötä myös sellaisia eriä, jotka eivät todellisuudessa ole tuloa. Suomalaisten yritysten tehokas tuloverokanta edellä mainittujen syiden johdosta on noin 30 prosenttia.

Tulovero ei kuitenkaan ole ainoa yrityksen maksama vero. Suomessa peritään yrityksiltä myös energiaveroja, sähköveroa, autoveroa, vakuutusmaksuveroa, kertaantuvaa arvonlisäveroa, kiinteistöveroa, varainsiirtoveroa, sosiaaliturva- ja työttömyysvakuutusmaksuja, muutamia veroja mainitakseni.

Yritystoiminnan verorasitusta on viime vuosina myös oleellisesti lisätty siten, että tuloveroprosentti on nostettu 25:stä 28 prosenttiin. Yritysten aikaisemmat varaukset on siirtymäkauden päätyttyä jouduttu purkamaan. Irtaimen käyttöomaisuuden poistoprosentti on alennettu ensi vuoden alusta 30 prosentista 25 prosenttiin. Kiinteistöverojärjestelmä on synnytetty ja kiinteistöveroja on sittemmin korotettu. Energia- ja ympäristöveroja on säädetty ja niitä on johdonmukaisesti korotettu jne.

Käytettävissäni oleva materiaali ei riitä yritystoiminnan todellisen kokonaisveroasteen laskemiseen, mutta jos asia perinpohjaisesti selvitettäisiin, uskon, että yritysten kokonaisveroaste tuskin jää jälkeen normaali tuloveron marginaaliveroista.

Jos verrataan Suomen talouden kehitystä ja yritysten maksamien verojen kehitystä Ruotsin vastaavaan kehitykseen voidaan todeta, että saman suuntainen verouudistus ei Ruotsissa ole johtanut yhtä suotuisaan kehitykseen kuin Suomessa, vaan Suomen verotulojen ja työpaikkojen kasvuvauhti on ollut selvästi parempi kuin vastaava kasvu Ruotsissa. Esimerkiksi LO:n jäsenjärjestöt ovat ryhtyneet Ruotsissa vaatimaan korjauksia sikäläiseen pääomaverotukseen.

Perussyytä verotulojen kasvuun ei missään tapauksessa ole syytä epäillä sen johdosta, että Ruotsissa toteutettiin saman suuntainen verouudistus kuin Suomessa vuotta aikaisemmin ja yritysten maksamien verojen määrä lähti Ruotsissa kasvuun vuotta aikaisemmin kuin Suomessa. Se, että yritysten maksamien verotulojen kasvuvauhti ja niiden suhteellinen määrä bkt:hen verrattuna ovat korkeammalla tasolla Suomessa kuin Ruotsissa, johtuu mitä ilmeisemmin siitä, että Ruotsin yritystulon verotus on 2 prosenttia ankarampi kuin Suomessa ja osingonsaajaverotus on ankarampaa kuin Suomessa. Tästä syystä on ilmeistä, että suhteellisen pienillä yritysveron kiristämisillä ja osingonsaajien verotuksen kiristämisellä voidaan aiheuttaa työllisyyden kehitykselle ja verotulojen nykyiselle erinomaiselle kasvulle merkittävää vahinkoa.

Paine yritysten tuloverokannan ja osingonsaajien verotuksen kiristämiselle on synnytetty varsin yksipuolisen ja populistisen julkisuuden avulla, ilman että olisi selvitetty, mistä on kysymys. Onko tällöin niin, että vääristyneen ja yksipuolisen julkisuuden synnyttämän kateuden tyynnyttämiseksi on uhrattava se myönteinen kehitys, joka toteutetun verouudistuksen myötä on saavutettu sekä verotulojen kasvun että työllisyyden lisääntymisen kautta, vai voitaisiinko kansallinen kateus mieluummin tyynnyttää selvittämällä kattavasti yritysten eri muodossa maksamien verojen ja maksujen osuus edellä mainittuja veroja edeltäneistä tuloista eli yritissektorin kokonaisveroaste? Olen vakuuttunut siitä, että jos tältä osin tehdään luotettava kattava selvitys, paljastuu, että yrityssektorin kokonaisveroaste on oleellisesti korkeampi kuin nyt julkisuudessa on esitetty.

Arvoisa puhemies! Osinkotulojen verotus ei myöskään ole ihan niin ruusuinen kuin tiedotusvälineissä viime aikoina on annettu ymmärtää. Maksetuista osingoista suurin osa menee nykyisin ulkomaille, koska pörssiarvoilla mitaten noin puolet pörssiosakkeista on ulkomaalaisten tahojen omistuksessa. Suuri osa maksetuista osingoista menee lisäksi suomalaisille yhteisöille, joten vuosittain maksetusta osinkojen kokonaismäärästä menee melko vähäinen osa suomalaisille yksityishenkilöille, vaikka lukumääräisesti

yksityishenkilöt ovat suuri joukko, esimerkiksi Sonerassa 80 000 yksityishenkilöä.

Julkisuudesta on viime aikoina saanut sen erheellisen kuvan, että kaikki osingot maksettaisiin osingonsaajille ikään kuin verovapaina käteen. Näin ei kuitenkaan ole, vaan osinkoja ja niitä vastaavaa yhtiöverohyvitystä käsitellään yksityisen osingonsaajan verotuksessa pääomatulona vain siihen määrään saakka, joka ei ylitä 15:tä prosenttia osinkoa jakaneen yhtiön edellisen verovuoden verotuksessa vahvistetusta nettovarallisuudesta. Muilta osin osinkoja ja niitä vastaavia yhtiöveron hyvityksiä verotetaan ansiotulona, jolloin niihin kohdistuu ankara veroprogressio.

Yksityisten yhtiöiden maksamista osingoista verotetaan merkittävä osa ansiotulona. Tämä osuus yksityishenkilöiden saamista osingoista on selvitettävissä kattavasti verohallinnon käytössä olevalla henkilöverotuksen suunnittelumallilla.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! "Suomi on osakeomistajien paratiisi", otsikoi Iltalehti muutama päivä sitten. Kun kuuntelee oikean laidan vakuuttelua, täytyy todella olla sitä mieltä, että Iltalehti on ilmeisesti osunut aika tavalla oikeaan. Täällä on puhuttu veroparatiisista. Suomi on osakkeenomistajien veroparatiisi. Mihinkään muuhun tulokseen ei voi tulla, kun katselee niitä verotietoja, joita viime viikkoina on julkisuudessa ollut.

Täällä on pyritty todistelemaan, että alhainen pääomaveroprosentti on se, joka on tuonut yhteisöveron ja pääomatuloverojen tuoton kasvun. Kyllähän se on yritysten voittojen kasvu. Suhdanteet ovat parantuneet merkittävästi. Yritysten voitot ovat kasvaneet. On tyydytty alimitoitettuihin palkankorotuksiin jnp. Näin on saatu hyvät voitot yrityksille. Sitä kautta on tullut kannattavuutta lisää ja on myös tullut valtiolle verotuloja lisää. Jos yritysten voitot eivät olisi kasvaneet, niin vaikka veroprosentti olisi kuinka pieni, sieltä ei verotuloja kasvavasti saataisi.

Mielestäni yritysverotuksen 28 prosentin veroaste on kohtuuttoman alhainen. Sillä perusteella on syntynyt varsin yleisesti paine siihen, että yritysten veroprosenttia tulisi nostaa. Tästähän on ollut keskusteluja. SAK on muun muassa esittänyt, että se nostettaisiin 32 prosenttiin. Ed. Tennilän lakialoitteessa esitetään 35:tä prosenttia pääomatulon ja yhteisöetuuden tuloveroprosentiksi. Mielestäni tämä olisi kohtuullinen. Jos sitä verrataan kansainvälisesti, kuten muun muassa ed. Rosendahl teki, se ei vielä 35 prosentin suuruisenakaan olisi kansainvälisesti kovin korkea.

Täällä on pyritty osoittamaan, että jos sosiaaliturvamaksut ja muut lisätään veroprosenttiin, silloin Suomen asema merkittävästi heikkenee. Jos lasketaan keskipalkasta EU-maissa, Suomen työnantajien maksamat sosiaaliturvamaksut ovat keskitasoa. Suomessa maksu oli 23,39 prosenttia vuonna 97. Esimerkiksi Saksassa, jossa se on hieman pienempi, se on 21,25 prosenttia, mutta siellä taas vastaavasti työntekijöiden maksamat maksut ovat huomattavasti korkeammat. Sen sijaan esimerkiksi Ranskassa vastaava maksu on 41,73 prosenttia. Italiassa se on peräti 51 prosenttia. On lukuisia maita, joissa nämä maksut ovat huomattavasti korkeammat. Jos katsotaan Suomen huomattavasti alhaisempaa yhteisö- ja pääomatulojen veroprosenttia, niin yhteensä Suomessa on pääomalla varsin lekoisat olot verottajan suhteen. Se myös näkyy verotilastoissa.

Tietenkin näitä lukuja voidaan vertailla hyvin monella tavalla, mutta mielestäni tässä kysymyksessä ei voida puhua pelkästään kateudesta, kuten on pyritty osoittamaan, jos jopa kymmenien miljoonien tuloja saava henkilö pääsee 28—30 prosentin verolla ja hyvin pientä tuloa saava, esimerkiksi työttömyysturvalla oleva ihminen joutuu maksamaan yli 20 prosentin veron.

Täällä on tuotu esille, että yritykset maksavat erilaisia muita veroja, muun muassa energiaveroja jnp. Kyllähän tavallinen ihminenkin joutuu maksamaan veroja. Työtönkin joutuu maksamaan veroja, arvonlisäveroa elintarvikkeista 17 prosenttia, jos muita tuotteita tai palveluja käyttää, 22 prosenttia. Hänellä on samalla tavalla sähkövero, bensavero. Jos hän asuu, hän joutuu maksamaan kiinteistöveroa. Aivan vastaavasti nämä verot tulevat myös tavallisille ihmisille. Eivät yritykset tässä suhteessa tee poikkeusta.

Tuntuu siltä, että kun näitä vertaillaan, niin unohdetaan se toinen puoli, että palkansaajilla ja työttömillä sekä eläkeläisillä on myös vastaavat verot maksettavina. Jos me yleensä haluamme pitää tätä yhteiskuntaa yllä, niin meidän on kerättävä veroja, ja mielestäni niitä tulee kerätä sieltä, missä veronmaksukykyäkin on. Valitettavasti viime vuosina veroja on ruvettu keräämään sieltä, missä ei paljon veronmaksukykyäkään ole, ja ne, joilla veronmaksukykyä olisi, ovat päässeet erilaisten verolainsäädännössä olevien porsaanreikien avulla kiertämään huomattavia summia veroja ja maksuja. Näin ollen tässä lakialoitteessa esitetty pääomatulojen verotuksen

korottaminen 35 prosenttiin on mielestäni vähintäänkin oikeudenmukainen ratkaisu. Täytyy muistaa, että yhteiskunta luo yrityksille toimintaedellytykset ja ne on luotu tässä maassa varsin hyviksi.

Täällä on puhuttu, että pääomat pakenevat Suomesta, jos yhteisöverotus nousee. Näyttää siltä, että tämä alhainen yritysverotuskaan ei pääomia tässä maassa pidä. Viime vuonna pääomia vietiin peräti 27 miljardia markkaa tästä maasta ulkomaille eikä suoritettu kotimaisia tuotannollisia investointeja. Päinvastoin tuotannolliset investoinnithan ovat olleet laskusuunnassa, kun nimenomaan tuotannollisia investointeja tähän maahan pitäisi saada eikä niinkään keinotteluraha, millä esimerkiksi paperien hintoja nostetaan osakemarkkinoilla, sillä tuotannolliset investoinnit olisivat tulevaisuutta varten reaalisia tulonmuodostuksen parantamisvälineitä ja myös kansakunnan kannalta tarpeellisia.

Myös useana vuonna aikaisemmin ulkomaisten sijoitusten tuotto on ollut varsin heikko, mutta nyt on kyllä ilmoitettu, että viime vuonna olisi tullut 10 miljardia markkaa tuottoa näistä sijoituksista. Se on tietysti hyvä asia, että myös viimeinkin suomalaiset sijoitukset ulkomaille rupeaisivat tuottamaan. Mutta pääoma ei ole välittänyt siitä, vaikka Suomessa pääomaverokanta on ollut alhainen. Se on siitä huolimatta lähtenyt ulkomaille, ja tässä pitää se vanha sanonta paikkansa, että pääomalla ei ole isänmaata. Se kulkee sähkön nopeudella ympäri maapallon.

Ed. S. Kanerva merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Vaikka on synti puolustaa kapitalismia, niin kyllä täytyy sanoa, että tämä ed. Tennilän aloite on selvä vaalialoite, näin siitä huolimatta, että hän on perusteluissaan onnistuneesti vertaillut eräiden muiden maiden vastaaviin veroprosentteihin. Hän ei ole kuitenkaan vaivautunut selvittämään sitä, miten noiden maiden veropohja muodostuu. Se on kokonaan toisenlainen tietenkin kuin meillä Suomessa.

Ongelmahan on, ja ed. Tennilän olisi odottanut tekevän siitä lakialoitteen, että pääomatuloina ei verotettaisi sellaisia tuloja, jotka kuuluvat selkeästi palkkatuloina verotettavaksi. Näinhän tapahtuu, ja tietenkin tuo raja on noin 100 000 markassa, missä osinkotuloina verottaminen käy edulliseksi. Mutta joka tapauksessa tässä on se ongelma, että pääomaverotusta ei saisi pystyä käyttämään tiettynä porsaanreikänä tuloverojen alhaisen verotuksen toteuttamiseksi.

Kun täällä ministeri Skinnari on puhunut, en tähän ole kiinnittänyt aikaisemmin huomiota, osinkotulojen kaksinkertaisesta verotuksesta, en tiedä, mikä hänen ajatuksensa on ollut, onko hän halunnut juuri puuttua tähän asiaan, toisin sanoen siihen ongelmaan, mitä äsken sanoin. Tämä reikien tukkiminen pääomaverotuksessa saattaa olla tietysti aika vaikea toteuttaa palkkatulojen verotusta käytettäessä, mutta joka tapauksessa tähän suuntaan sen tietysti pitäisi mennä, mitä ministeri Skinnari on sanonut, eli osinkotulojen verotusta tietyllä tavalla portaittaisesti nostettaisiin, niin silloin voitaisiin tähän asiaan puuttua.

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tennilän lakialoitteesta muutama sana siinä mielessä, että ed. Sjöblom minun mielestäni käytti erittäin hyvän ja asiantuntevan yrittäjäpuheenvuoron. Sen verran vielä lisäisin tähän, että kun oli aikaisempi korkea pääomaveroprosentti, noin 40, verokertymä oli vain noin 5 miljardia markkaa. Nyt, kun pääomaveroprosentti on 28, yritysten verokertymä on noin 28 miljardia vuositasolla. Kun otetaan myyntivoittojen verotus lisäksi, mennään 33 miljardiin saakka. Toisin sanoen valtion kannalta on erittäin edullista pitää tällaista 28 prosentin pääomaverotusta.

Kansainväliset firmat, esimerkiksi otan vaikka StoraEnson, ovat valinneet Suomen verotuspaikkakunnaksi siinä mielessä, että täällä on erittäin kilpailukykyinen pääomaveroprosentti, ja näitä kansainvälisiä yhtiöitä on erittäin paljon. Siinä mielessä verokertymä tulee jatkossakin kasvamaan, jos pääomavero pidetään 28 prosentissa.

Sen lisäksi tulee muistaa sijoitustoiminta. Kun pörssi oli neljä vuotta sitten 59 miljardia markkaa, niin nyt se on 620 miljardia markkaa, josta kansainvälisten sijoitusten osuus on 310 miljardia markkaa. Jokainen meistä edustajista varmasti ymmärtää tämän asian, että rahalla ei ole kotia. Jos me menemme pääomaverotusta lisäämään, olen vakuuttunut siitä, että sijoittajat siirtävät rahansa muualle, missä on edullinen pääomaveroprosentti. Jo suurteollisuuden työpaikkojen takia meidän kannattaa pitää pääomaveroprosentti 28:ssa.

Ed. S j ö b l o m : Arvoisa puhemies! Yritysten verotuspohja on todella tiivis ja yli-investoin-

teihin ei ole enää houkutusta, vaan veronmaksu on nykyisellä järjestelmällä houkuttelevin ja järkevin vaihtoehto.

Ennen kuin eipäs — juupas-periaatteella lähdetään näin tärkeässä asiassa korottamaan veroja, tulisi verohallinnon suunnittelumallia käyttäen selvittää, mikä yksityishenkilöiden saamien osinkojen ja yhtiöverohyvitysten kokonaismäärä on, mikä osa niistä on verotettu pääomatulona ja mikä osa ansiotulona sekä minkälainen keskimääräinen verotusprosentti ansiotulona verotettuihin osinkoihin on kohdistunut. Se on täysin mahdollista.

Lopuksi, arvoisa puhemies, viittaisin Ruotsissa syntyneeseen keskusteluun, missä LO on ryhtynyt virittämään keskustelua pääomaveroprosentin alentamiseksi heillä.

Ed. S. Kanerva: Arvoisa puhemies! Ed. Kuopan kanssa olemme monesti olleet hyvin samaa mieltä esimerkiksi eläkeläisiä koskevissa asioissa. Nyt minua jäi ihmetyttämään se, että jos esimerkiksi pienituloinen eläkeläinen, jonka verotus on ehkä 15 prosenttia, omistaa yksiön, niin siitä lätkäistään 28 prosenttia verotusta. Kun normaalisti hänen vuokratulonsa olisivat tulleet eläkkeen päälle, se ei varmaan 20 prosenttiinkaan saakka asti nousisi. Tai jos pienituloinen niillä vähillä rahoillaan, mitä sattuu olemaan, ostaa muutamia osakkeita leipänsä särpimeksi, taas läsähtää 28 prosenttia.

Eikö olisi ollut parempi sellainen ehdotus, että pientuloisilla olisi pienempi prosentti, vähän isommilla vähän isompi jne. ja huippurikkaille sitten vedettäisiin paljon prosentteja? Siinä on vain se ongelma, jonka eräs Suomen varakkaimmista miehistä minulle kerran sanoi, että Seppo, jos te 2—3 prosenttia läsäytätte siitä yli, niin miljardit häipyvät, ne häipyvät napin painalluksella ja mitään ette voi. Ette kai te sitäkään tahdo?

Ed. Kantalainen: Arvoisa puhemies! Ed. Kuopalle haluaisin myös toistaa saman asian, jonka ed. Aittoniemi otti esille, eli veropohjan määrittelyn ja siihen liittyvät kysymykset. Me joudumme tarkkailemaan asioita sillä tavalla, että mietitään toisaalta osingot, mietitään toisaalta varallisuus, mietitään toisaalta myyntivoitot. Siltä pohjalta joudutaan kansainvälisessä tarkastelussa katsomaan, millä tavalla suomalainen kilpailukyky näissä säilyy.

Muun muassa uusi budjettipäällikkömme Viherkenttä on ottanut tämän asian esille, selvittänyt ja todennut, että suomalainen yritysverotus ei välttämättä ole lainkaan niin kovasti menestyvä ja niin kilpailukykyinen kuin sanotaan. Keskimäärin Oecd:n ja EU:n keskiarvo on vähän ankarampi, kun katsotaan kokonaisuus, mihin sitä verrataan.

Kun ajatellaan, että Suomen ja Ruotsin talouden rakenne on hyvin pitkälti kuitenkin samanlainen, on outoa, jos siellä ay-liike lähtee siitä, että lähdetään pudottamaan pääomaverotuksen kantaa, jotta saataisiin säilytettyä työllisyyttä ja hyvinvointia ja sitä kautta yritystoiminnan edellytyksiä, ja toisaalta meillä lähdetään päinvastoin liikkeelle, että lähdetään nostamaan näitä asioita. Mielestäni tämä on aika outoa. Pitäisi kyllä nähdä se, että meillä pääomat ja työt liikkuvat selkeästikin yli rajojen, haluamme me tai emme, jos emme ole kilpailukykyisiä.

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Edustajatoveri Kuosmaselle haluan todeta, kun hän puhui yritysten maksamista veroista, että on aivan totta, että ne olivat huomattavasti pienemmät, mutta täytyy muistaa, että yritysten voitotkin oli silloin monta kertaa pienemmät kuin esimerkiksi vuonna 1997. Nythän täytyy nähdä se, että yritysten voitot ovat kymmeniä miljardeja, mistä ryhdytään verottamaan, ja silloin ne olivat huomattavasti pienemmät. Pienemmästä tulosta periaatteessa maksetaan myös pienemmät verot. Se on aivan yksinkertaisen selvää vallankin, kun veroprosentti on sama, niin kuin tässä tapauksessa on. Huomautan vain tämän toisenkin puolen tästä asiasta.

Ed. S. Kanerva puhui eläkeläisten verotuksesta. Enpä tiedä; jos on pelkällä kansaneläkkeellä oleva eläkeläinen, hänhän ei maksa veroa. Mutta ei tarvitse juuri hääviäkään työeläkettä siihen päälle olla, niin veroprosentti on kyllä lähes 28. Huomattava määrä eläkeläisistä maksaa 28 prosentin veroa. Jos henkilöllä on omaisuutta, hän on hieman varakkaampi ihminen kuin sellainen ihminen, joka ei ole pystynyt pienistä tuloistaan johtuen esimerkiksi hankkimaan omaisuutta, vaan on joutunut pienelle eläkkeelle. Mielestäni sen, jolla on enemmän, on helpompi maksaa veroa, oli hän eläkeläinen tai suuri osakkeenomistaja.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuopalle vastaan, että silloin, kun pääomaveroprosentti oli keskimäärin 40, yrityksissä oli henkilökuntaa melkein tuplaten kuin tänä

päivänä eli yrityksiin ei muodostunut millään tavallaan suuria voittoja.

Toinen asia: Kun pääomaveroprosentti oli näin korkea, se aiheutti sen, että pk-yrityksissä ei ollut omaa pääomaa ollenkaan ja pääomat olivat negatiivisia eli lainapääomilla yritys yritti selviytyä. Kun tuli tunnettu lama, niin 43 000 yritystä meni konkurssiin. Eikö ole, ed. Kuoppa, viisasta nyt vihdoinkin uskoa oikeistoa täällä ja pitää pääomaveroprosentti 28:ssa?

Ed. Sjöblom: Arvoisa puhemies! Ennen ei kannattanut näyttää voittoa, koska oli mahdollisuus verovapaiden tulojen kerryttämiseen. Aikaisemmin tehtiin myös selkeästi yli-investointeja: Hankittiin yrityksiin edustusautoja jne. Nyt ollaan terveemmällä pohjalla. Nyt on syntynyt ja syntyy kaiken aikaa myös pk-yrityksiin omia pääomia uuden verojärjestelmän ansiosta.

Ed. Kantalainen: Arvoisa puhemies! Vielä ihan lopuksi toteaisin sen, kun on käyty keskustelua kansainvälisistä vertailuista, että meilläkin oli 93:een asti se tilanne, että yrityksissä oli huomattavasti helpompi hoitaa erilaiset tuloksen järjestelykysymykset. Varausmahdollisuudet olivat aivan toisenlaiset, poistojärjestelmät olivat aivan toisenlaiset. Tänä päivänä, kun eletään avoimessa kentässä, nämä pitää huomioida. Kun esimerkiksi vertaamme Saksaan, siellä on huomattavan isot varaus- ja poistojärjestelymahdollisuudet. Tätä kautta vertailut menevät mielestäni varsin hyvin tasapainoon.

Tämä pitäisi nähdä, ja siinä mielessä olen todella pahoillani siitä, että olemme Suomessa edelleenkin esimerkiksi kotimarkkinoilla toimivan pk-yrityskentän toimintaedellytyksiä vaikeuttamassa sillä, että ensi vuoden budjettiinkin hyväksytään valitettavasti koneista ja laitteista tehtävien poistojen mahdollisuuden alentaminen 30:stä 25 prosenttiin. Tällä vain kavennetaan toimintaedellytyksiä.

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Ed. Tennilän lakialoitteessa ei erotella sitä, onko pieni vai suuri yritys. Tässä puhutaan yritysten voitoista ja niitten verottamisesta. On taas toinen asia, mitä pitäisi tehdä, jos halutaan pienyrityksiä suosia, mitä minäkin olen valmis kannattamaan. Jos lähdetään pienyritysten toimintaedellytyksiä parantamaan, silloin pitää lähteä leikkaamaan niitten maksamia sosiaaliturvamaksuja ja jyrkentää sitä porrastusta, joka nyt jo on olemassa. Mutta lähden myös siitä, että sosiaaliturva on rahoitettava. Silloin suurilta yrityksiltä otetaan enemmän eli kokonaisuus säilyy. Tällaista ratkaisua olen kyllä valmis tukemaan ja uskon, että myös ed. Tennilä, joka on tämän lakialoitteen tehnyt, sellaista kannattaa.

Lisäksi haluan vielä lopuksi huomauttaa, että kun ed. Kuosmanen puhui menneestä hyvästä ajasta, niin silloin ed. Kuosmasen edustama puolue oli hallituksessa ja pääsi itse kyllä silloin vaikuttamaan siihen niin sanottuun hyvään aikaan, jota hän nyt moittii.

Ed. Holopainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Kantalainen: Arvoisa puhemies! On todella ilo, että ed. Kuoppa on näkemässä kotimarkkinoilla toimivien yritysten toimintaedellytysten parantamisen. Toivoisin todella, että se myös vasemmalla muiltakin osin menisi eteenpäin, koska nämä ovat selkeästi kotimaassa työtä tekeviä, kotimaassa työllistäviä yrityksiä. Tässä suhteessa silloin pitää määritellä toisaalta erilaiset sosiaaliturvamaksujen porrastukset ja nämä kysymykset. Voidaan tietysti tarkastella myös sitä, minkälaisista voitoista siellä puhutaan. Jos pörssiyhtiömme tekevät 12—20 miljardia tulosta, toki pienet eivät sitä tee. Kyllä siellä mennään hyvin pitkälle kireällä vyöllä näissä asioissa.

Ed. Sjöblom: Arvoisa puhemies! En kannata erilaisia pääomaveroprosentteja, koska se olisi paluuta vanhaan. Sen sijaan ed. Kuopan sympatia pk-yrityksille on hyvä asia. Juuri taustakustannusten pudottamisella autetaan varmasti parhaiten.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuopalle vastaan, että on totta, että palkan sivukuluja tulisi alentaa pk-sektorin yrittäjiltä vähintään puoleen nykyisestä, jotta työttömyys saataisiin korjaantumaan. Hänen ajatuksensa on ollut sen kaltainen, jota minäkin voin kannattaa, että liikevaihdon perusteella pyrittäisiin sivukuluja uudelleenarvioimaan, koska kansainväliset sijoittajat tänä päivänä omistavat suurteollisuutemme noin 60-prosenttisesti. Siinä mielessä laskun maksaminen eli voittojen pienentyminen tätä kautta olisi minusta paikallaan. Se panos siirrettäisiin pk-sektorille, joka työllistää paljon ihmisiä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

22) Puhemiesneuvoston ehdotus Eduskunnan kirjaston ohjesäännön muuttamisesta

Puhemiesneuvoston ehdotus 3/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

23) Hallituksen esitys laiksi ajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 197/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 46/1998 vp
Toivomusaloite 20, 36/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

24) Hallituksen esitys laiksi valmisteverotuslain muuttamiesta

Hallituksen esitys 208/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 47/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

25) Hallituksen esitys laiksi tuloverolain 67 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 252/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 48/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

26) Hallituksen esitys laiksi maaseutuelinkeinolain 28 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 136/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 11/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

27) Hallituksen esitys laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 2 momentin kumoamisesta

Hallituksen esitys 249/1998 vp
Puolustusvaliokunnan mietintö 3/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

28) Hallituksen esitys laiksi työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 211/1998 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 12/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

29) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelain 59 ja 59 a §:n muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 179/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 24/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

30) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelaissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain 1 a §:n muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 141/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 25/1998 vp
Lakialoite 130/1997 vp, 89/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

31) Hallituksen esitys laiksi sosiaalihuoltolain 49 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 166/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 26/1998 vp
Lakialoite 74/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18, kyselytunti huomenna kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 19.24.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio